

Werken. Deel 5

Onuitgegeven en verspreide gedichten; Mijne levenswarande; Bloemen op een graf I

Julius de Geyter

bron

Julius de Geyter, *Werken. Deel 5. Onuitgegeven en verspreide gedichten; Mijne levenswarande; Bloemen op een graf I*. De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen 1908

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/geyt001werk05_01/colofon.php

© 2017 dbnl

Mijn walhalla⁽¹⁾

Voor de vrienden van FRANS DE CORT.

I

Ik heb zooveel, zoovele Vrienden
Zien vallen langs mijn levensbaan
Als golven voor 't gezweep der winden
Zien tuimlen op den Oceaan.

Van menig Vriend is d'asch verstoven;
Niet één verdween uit mijn gemoed:
Daar kan de Tijd zelfs niet verdooven
Wat opgefrischt wordt door mijn bloed.

Ik leef daarbinnen met mijn Dooden
Gelijk een kluizenaar met zijn God.
Geen uur is ooit voor ons vervloden,
Of 't was een uur van rein genot.

(1) De vier eerste afdeelingen van dit stuk werden gedrukt. Het vervolg genummerd V-XXX, vonden wij in handschrift onder de nagelaten verzen van den dichter.
(Nota van den uitgever.)

't Is mijn Walhalla; 't is de Tempel
 Waarin m'elk wezen tegenlacht;
 Waar één vooral van op den drempel
 Met open armen naar mij wacht.

Zijn leven lang heeft hij gezongen,
 Als heel de Mei een nachtegaal;
 Op eens is toen zijn hart gesprongen,
 Gelijk een klok van fijn metaal.

Een Troebadoer was hij geboren:
 Waar of hij kwam, daar klonk zijn lied;
 En mee zong ieder die 't mocht hooren:
 Aan zooveel ziel weerstond men niet.

De winden waaien door de boomen;
 De roozlaar bloeit; hoe glanst de zon;
 Ginds brult een leeuw; daar bruischen stroomen...
 Zóó zong wie niets dan zingen kon.

Hij zong van vrijheid, liefde, leven;
 Van Nederland in zuid en noord. -
 Ik heb hem heel mijn hart gegeven,
 Zoodra ik 't zijne had gehoord.

Gelijk een harpsnaar in een zale,
 Was dus gesprongen 't vroolijk hart;
 Wat velen leden, zegt geen tale:
 Hun keel was toe, was toe van smart.

Zoolang gejuicht was bij zijn zangen,
 Had hem de Nijd scheel aangeblikt;
 Nu liet de Nijd het voorhoofd hangen;
 Hij scheen het diepst in rouw verstikt.

Wij droegen zwijgend hem ten grave.
Gezucht, gesnik, 't werd al gesmoord.
Ik..... sloot in mijn gemoed den brave,
En dankbaar zingt hij daar nu voort.

In mijn Walhalla staan er honderd
Rondom te luistren naar zijn stem;
Op aarde werden zij bewonderd;
Die Grooten, hier, bewondren hem.

Toch roept hij uit, met vuur in d'oogen:
'Zingt gij nu, Meesters, eens voor mij.....
Ik leer zoo graag.....'; en opgetogen:
'Ho! kon ik zingen zooals gij!'

Wie klimt daar op dien heuvel?
Hij spreekt, en hoe hi boeit!
Hooft, godlijk is 't gekeuvel
Dat van zijn lippen vloeit:

'Wanneer ik, weildedronken,
Mijn rozig kind beschouw,
En die 't mij heeft geschonken,
Mijn aangebedne vrouw,
Dan vraag niet wie van beiden
Mijn hart het meest bemint.....
Mijn hart en kan niet scheiden
De moeder van het kind.
Ik doe mijn armen open,
En sluit z' erin bijeen;
En vreugdetranen loopen
Mij langs de wangen heen.....

Ach, wist gij, spreek ik stille,
 Hoezeer gij wordt bemind,
 Gij, kind, om moeders wille,
 Gij, moeder, om uw kind!’

Daar neemt een grijsaard, kalm en edel,
 Zijn kroon van 't hoofd; hij drukt ze blij
 Den jongen zanger op den schedel:
 Heel mijn Walhalla juicht daarbij.

II

.....

III

Wat is mijn Walhalla toch heerlijk en ruim!
 Men ziet er geen grens voor de wolkjes die dwalen,
 De zonne die schittert, de sterren die stralen.
 Wat bosschen en akkers, wat bergen en dalen!
 En de zee, ho! de zee, in haar wellust en luim,
 Is een vrouwe die zingt en zich wentelt in schuim.

Paleizen en torens en bogen en zuilen,
 En hutjes van groen waar de vogels in schuilen;
 Al het schoone dat boeit; al het goede dat loont;
 Wat natuur en de menschen het prachtigste schonken
 Het praalt in zijn trots, het wil rijker nog pronken
 Voor al wie mijn hart, mijn Walhalla, bewoont.

IV

Vier poorten rijzen er om henen,
 Betorend en betranst.
 Wie of zij toegang leenen?
 Vóór elke poorte glanst
 Een vlammend zwaerd, dat englen zwingen,
 Als, ongenood, er een wil binnendringen.
 Niet velen in mijn Eden, neen:
 De Vrienden naar mijn hart, de besten, maar alleen.

V-XXX.

Ik stijg ten heuvel: 'Victor! Victor!'⁽¹⁾
 Zoo roep ik toe, en reik de hand.
 Hij valt m'in d'armen, hij, en snikt er:
 'Hoe beter hier dan in ons land!'

'Niet sumpen, Brij. Daaronder op de planken
 Hebt gij genoeg doen jammeren en janken.
 - Jan men heeft daar het harte mij doorboord...⁽²⁾
 - En heeft men mij daaronder niet vermoord?
 Hij die wat kan, is daar te veel, o Meester.
 Het volk is dom, en wordt al beest en beester.

Maar kom, dat 's uit; nu hier is 't vrij en mild;
 Hier leeft ge, man, gelijk ge zijt en wilt.'
 En arm aan arm gaan d'oude boezemvrienden
 't Walhalla in, om anderen te vinden.

- (1) Victor Driessens, bijgenaamd 'de Brij'.
 (*Nota van den Uitgever*).
 (2) Jan, de doopnaam van Julius De Geyter.
 (*Id.*)

Zij slaan den heirweg in, die leidt naar 't Hoogebosch.
De zonne brandt vandaag; maar, wordt het heet en heeter,
't Is ginder onder 't loof te frisscher en te beter.

‘Met den hoed in den nek,
Onder 't gulste gesprek,
Zoo trekken z'er op los.

Wie staat er aan dien boom? Wie liggen daar op 't mos?

't Is Hentje, 't Is Den Jan, met Tony en Den Zetter,⁽¹⁾

't Is Willems, Ledeganck, Den Door, De Gust, Den Nant,⁽²⁾

En Genestet, de snaaksche protestant,

De gulle ketter.

‘Wij liggen bij!’

Zoo roepen zij,

‘Want Rik is aan 't vertellen.’⁽³⁾

En 't wordt een schaatren in het rond,

Als waren 't weer zijn speelgezellen

Die zitten om hem heen op trap of keldermond.

't Boeit hier wat anders dan in boeken.

Hij leeft in zijn verhaal:

Gebaren, geest en taal,

Het vloeit van zelf eruit; naar niets heeft hi te zoeken.

‘Ik ga wat varen. Wie gaat mee?’

Vraagt hij die daar vertelde.

En allen kuieren naar de Schelde,

En zeilen naar de zee.

(1) Frans-Johan Hens, Jan van Rijswijk vader, Tony Bergmann, Zetternam
(Nota van den uitgever.)

(2) Door Van Rijswijk, August Michiels, Nant Van der Taelen.
(Id.)

(3) Hendrik Conscience.
(Id.)

Zoo kruist hun boot een grieksche sloep.
 ‘Homerus!’ klinkt een roep,
 En allen in gelid zich scharen.
 ‘Hoezee den Vader!’ wordt gejuicht.
 Eenieder groet, eenieder buigt,
 En hij groet hartelijk weer in 't varen.

Hij 's niet alleen: het dek staat vol,
 Vol grijze baarden, grijze kruinen.
 Of ieders hart van vreugde zwol,
 Daar schettren plotsling tien bazuinen.

Homerus.

o Dichters, die zoo mij vereert,
 Ik heb uit geen boeken geleerd;
 Ik heb maar geleerd uit het leven:
 Gezien, gehoord, gevoeld, gedacht.
 Ik zong het uit met zoete kracht
 En 't is van geslacht tot geslacht
 Natuurkunst gebleven.
 o Dichters, die zoo mij vereert,
 Ik heb uit geen boeken geleerd...

Op eens, aan 't hemelsblauw,
 Neemt Hektor afscheid van zijn vrouw,
 En strekt ook naar hun kind met liefde d'armen henen.
 Maar 't kind is bang: die krijgsman daar,
 Met op zijn helm dien bos van haar,
 Neen dat is Vader niet; het schudt met hoofd en beenen.
 Hij neemt hem af, dien hoed:
 Het zoontje wordt nu zoet;
 En moeder glimlacht onder 't weenen.⁽¹⁾

(1) Homerus nagezongen

Maar hoe verandert ginds
't Gemoed des kinds.
Plotselings laat het lieve wicht
Vader kussen, moeder schreien;
't Ziet of hoort naar geen van beien;
Louter vreugd is zijn gezicht:
Met een pluimbos mag het spelen;
't Is geen haar
Ruig en zwaar:
Witte veders mag het streelen.⁽¹⁾

Vaar snel mijn bootje; vlieg; goedheil!
Vang nu maar wind op in uw zeil.

Ginds op de zee, op d'effen verte,
Waar al het licht der zon op schiet,
Wie wandelt ginds in zoete smerte?
Wie stapt zoo kalm, en zinkt maar niet?
Dat wit gewaad tot aan de voeten
Hult onschuld die voor schuld gaat boeten.....

En, op dien berg, wie of daar staat?
't Is weer de man in blank gewaad.
Hij spreekt; al juichend, stroomt men nader.
'Weest broederen, zegt hij, gul en rein;
Niet één te grootsch, niet één te klein:
Mijn Vader is uw aller Vader.....'

Ginds draagt hij, ach! een zwaren boom.
En weer is 't volk gelijk een stroom;
Maar 't roept nu: 'Kruist hem, den verrader!'

(1) Tegenstelling.

‘Er is maar eene baan
 Om hemelwaarts te gaan,’
 Spreekt Multatuli scherp: ‘langs Golgotha, mijnheeren.’
 En Jan Van Rijswijck zegt:
 ‘Wat goed is komt te recht,
 Hoe hard wij 't moesten leeren.
 - Te recht, zoo ruischt een toon,
 In ons of onzen zoon.....
 - Maar 't kan ook weer verkeeren.....

‘Verkeeren is de wet!’
 Roept Genestet,
 De geniale guit.
 ‘Hee, Darwin?’ lacht hi luid; -
 En 't visioen is uit.

Komt ginds een leger aangevaren,
 Met vliegende vendels, getrom en fanfaren?
 Geleiden zij een Koningszoon
 Ten troon?
 't Is Shakespeare met zijn scharen:
 Gekroonden, helden, bedelaren:
 't Gevleeschde goed, 't gevleeschde kwaad;
 De lust, de haat,
 De trouw, 't verraad,
 De hoogmoed nooit verzaad,
 De lach en de traan; - dan de minnende paren,
 Om immer, om eeuwig weer ‘mensen’ te baren...
 Hij stapt in 't midden, welgemoed,
 Want: ‘Vader! Vader!’ luidt elks groet.

Daar klimt hij op een berg, en overschouwt den stoet
Die vóór hem heentrekt door de dalen.
Mocht ooit een Vorst zoo zegepralen?
Alweder klinkt hem ‘Vader! Vader!’ te gemoet.
Den optocht oopen de fanfaren.
Maar....., heel vooruit, wie gaat
En slaat
Zoo trots de maat?
Het is Benoît met zijn verwaaidste haren.

Wat zien we thans?
Wat is gebeurd daar buiten,
Dat d'englen plots een poort ontsluiten?
Een vlag waait van dien torentrans.....
Wie komt ginds aan op vlugge voeten
Dien z'allen met hun zwaerden groeten?
Zijn wezen sprankelt geest en glans
- Wees welkom, Nevejans!

De visscher

I

Dorpje, dat sinds eeuwen schuilt
In den dorren schoot der duinen,
Terwijl de zee daarachter huilt
En 't schuim omhoog zweept naar hun kruinen;
Dorpje, dat elken morgen kijkt
Of nog de stad daarboven prijkt,
Pas uit die duinen opgerezen,
Om in hun zand een Oasis te wezen; -
Bij winterstorm, bij zomergloed,
o Blankenberg! wees mij gegroet!
Gegroet om de wonderbare sagen
Die gij bewaart uit vroeger dagen,
En die, als boeken vol zoeten troost,
Elke ouder voortleert aan zijn kroost.
Als boeken? O! geen dichterverder
Schrijft ons het leven zoo boeiend neder,
Als uw legenden, diep en klaar,
Die immer jong zijn, immer waar.

‘Den halven nacht heb ik gegaan,
 En breng nu nog geen redding aan;
 Daarbinnen wachten in mijn stulp
 Mijn vrouw en kinderen om wat hulp,
 Wanneer dan toch, gerechte God!
 Krijgt gij eens deernis met mijn lot?
 Ik durf die hut niet binnengaan.
 Ik breng er nog geen redding aan...’

Die klachte viel hem uit den mond,
 Toen hij vóór zijn woning stond.
 Hij kwam uit Brugge, de Gravenstad,
 Naar lijf en ziele moe en mat.
 Een vischnet, door zijn vrouw gewrocht,
 Zijn eenig goed, had hij verkocht,
 Om van de schuit, die hen liet leven,
 Noch uit de hut te worden gedreven;
 En ach! wat hij op 't hart nu droeg,
 Voor Neel den vrek was 't niet genoeg,
 De visscher zette op een zandhoop zich neder,
 En riep vóór zijne oogen zijn leven weder:
 Van kindsbeen af had hij gezwoegd,
 Bij storm en ontij de zee doorploegd,
 Geluk verdiend, geluk gehoopt,
 Hij die als vischer Jan-zorg werd gedoopt;
 En thans, door allen bespot, geschaamd,
 Wordt hij Jan-Arm - Jan-Arm! - genaamd...
 Scheen vaak de zee op hem verbolgen,
 Had zij een nacht zijne schuit verzwolgen,
 Met zijn gezin had ze deernis, want
 Ze sloeg telkens hem levend op het strand.

Mocht heden nog voor zonneshijn
 Rijke Neel niet boozet zijn!
 Wat kon hij meer? Verkocht was 't net
 Dat geholpen hadde, misschien gered.

Weg uit zijn hart was thans het gefluister,
 Die straal der hoop in smart en rouw,
 Dat hij de Meermin eens vangen zou,
 De zeemeermin vol glans en luister;
 Dat uit heur haarlokken één diamant
 Hem beuren zou uit nood en schand.
 't Is in zijn ziele thans zoo duister...
 En heden wordt de zee gewijd;
 Men komt aan 't strand van wijd en zijd,
 Opdat de hemel allen sparen
 En loonen zou die haar bevaren.
 Zal hij nog mee? Zal hij voortaan
 Met vrouw en kroost niet bedelen gaan,
 In 't bosch geen wilde vruchten rapen,
 In holten op geen baren slapen?

Hij hief het hoofd van de borst, en zag
 Aan de Oosterkim den schemerdag.
 De wachtknaap snelde voorbij, en riep luid;
 'De zee nog een lengte van de eerste schuit!'

Alom begonnen de schouwtjes te rooken:
 Jan ging binnen, stram en gebroken.....

Dan kwamen, dien vroegen morgendstond,
 Met tuig op den rug en de pijp in den mond,
 Één voor één, de visschers aan.
 Menige vrouw kwam nagegaan,
 Menige knaap kwam nagelopen,
 Want mooi was 't wijen, zoo mooi als 't doopen.
 Geen man bleef thuis, te moe of te oud,
 Noch schoolmeester Fop, noch Wolf de Schout,
 Noch vedelaar Soet, noch Franck de ketter,
 Noch Oeverrat de shadebeletter;
 Maar de eerste van allen was Neel geweest,
 Die stond en zweeg, bezorgd, bevreesd.

‘Wat drommel! slaapt Jan-Arme nog
 Op zulken dag? riep Karel Rogh.
 Hij moet eruit of Joost zal komen,
 Als heel het nest nog ligt te droomen!’
 ‘Hij moet eruit!’ herhaalde een groep,
 En stapte naar 't huisjen op dien roep.
 Men rammelde aan vensterluik en deur,
 Men schimppte op Griet door spleet en scheur.
 De deur ging open; Griet kwam eruit,
 Rood van toorn, en stapte ter schuit.
 Haar volgden Jan en de oudste zoon,
 Gebukt onder vischtuig en onder den hoon.
 Verkropte Griet haar woede, zuchtend
 Smeekte Jan: ‘Alweer van uchtend?.....
 Wordt gij dan nooit dat spotten moe?’
 Maar Griet bleef staan, en beet hem toe:
 ‘t Is uwe schuld! ware ik een man,
 Men hoorde er gauw wat anders van:
 Ha! dat ik met u moest trouwen!
 De laagste zijn van al de vrouwen!
 Rampzalig wijf! rampzalig wijf!
 Met zeven kinderen om mijn lijf!’
 Schier allen lachten om haar smarte.
 Doch Breedrug, zoo goed van harte,
 Trad voor: ‘Mijne Anna heeft er acht,
 Maar mort en knort niet dag en nacht.’
 En daarop klonk het uit den mond
 Van twintig mannen in het rond:
 ‘Brommen maar, Griet! Grommen maar, Griet!
 En krommen, Jan-Arme, van verdriet!’
 En goede Breedrug hernam,
 Eer Griet tot zelfbeheersching kwam:
 ‘Men noemt mij Breedgerugde Jan,
 Omdat ik veel verdragen kan;

Maar moest ik leven als uw manneken,
 Men hiet me dra het Mager Janneken!
 En allen weder: 'Griet! Griet!
 Dat grimmen en greven helpt immers niet?'
 Zij grijnsde toe, doch ginds kwam Neel,
 En de woorden stierven in haar keel.
 'Ha! ha! ge zoudt mij naar mijn duiten,
 Riep hij toornig, laten fluiten?
 Neen, neen! mijn schuit gaat niet van kant,
 Vóór ge afgeteld hebt in mijn hand!'

Jan-Arme bood wat hij bezat;
 Maar hoe hij voorts om uitstel bad,
 't Gelukte niet: sinds al te lang
 Was 't koekoek, koekoek ééne zang.
 Thans was 't gedaan met hut en schuit:
 Voor goed eraf, voor goed eruit!
 'Zoodus', zei Griet met geknepen mond,
 'Gij werpt mij de straat op als een hond?'
 Maar of nu Anna, in plaats hem te honen,
 Bad: 'Och, Neel, laat de kinderen wonen!
 Neel bleef hard, en riep den schout,
 Wien recht te spreken was toevertrouwd;
 En Wolf erkende 't: hier als alom,
 Was 't eerste recht voor den eigendom.

Na dat vonnis, zoo glad gestreken,
 Volgde een pooze zonder spreken,
 Tot ginds aan den hoek, op weg naar 't strand,
 Een koppel aankwam hand in hand.
 't Was Mie met Frans, een bloemig paar,
 Dat trouwen zou in den loop van 't jaar.
 'Ik wed, zei Rogh, met wie gaat luisteren
 Dat zij elkaar dees liedje fluisteren.
 - Nog ééne reis, dan zijt ge mijn!
 - En eeuwig zal ik de uwe zijn!

- Nog ééns op de Ark, mijn lief, mijn al,
 Geen paar zoo zalig wezen zal!
 - Geen vorstenpaar in oost noch west!
 En..... wie gevrijd heeft, weet de rest.
 Is 't zoo niet, Griet?' -

Maar de arme Griet
 Blikte ten gronde, en antwoordde niet.
 Doch toen het paar was aangekomen,
 En Mie 't gebeurde had vernomen,
 Dan sloeg ook Neel den blik ter aarde,
 Voor 't vlamvend oog dat op hem staarde.
 Zij liep ter hut, en bracht de kleenen,
 Ja, legde er slapend vóór zijn beenen.
 Had hij er geen, zij wilde weten
 Of deze niet meer moesten eten
 De zoon die meevoer, beefde in lompen;
 Zijn voeten trok zij uit zijn klompen:
 Die waren naakt en blauw, - en snikkend
 Vroeg zij den schout, voor niets meer schrikkend,
 Of plunje en brood in moeders kas
 Geen eerste recht voor kinderen was!
 Wat was zij schoon, de kloeke bruid!
 Aan Franses boezem snikte ze uit.
 Geen moeder die niet mede snikte;
 Geen man die niet vertoorend blikte.
 Een stem ging op, een Kerelstem,
 Die 't volksrecht inriep, en met klem.
 Doch Neel, die zag wat ging geschieden:
 'Voor Mie, zoo sprak hij, en u lieden
 Verleen ik uitstel; kom dan, Griet!'
 En tot Jan-Arm: 'Wilt gij u niet
 In 't want uit wanhoop eens verhangen,
 Tracht dan de Zeemeermin te vangen!'

En wen zij binnentraden, klonk
 Uit aller mond, bij oud en jong:
 ‘De Zeemeermin! de Zeemeermin!
 Der Oceanen Koningin!’
 En Wolf de schout sprak dus tot Frans:
 ‘Ja, 't liedje thans! het liedje thans!
 Zing ons algauw nog voor de reis
 Van de Zeemeermin en haar paleis!’
 Paap Joost kwam nog niet in 't verschiet,
 En Frans zong dus het wonderlied:

I

Rana, Rana, de Zeemeermin,
 Der Oceanen Koningin,
 Heeft een paleis van diamant.
 Van stralen lichts is 't ledekant,
 Waarop zij dartelt, met Sirenen
 En Zuidernimfen om zich henen.

II

Die zwaaien reukwerk om in 't ruim,
 En wiegelen zich in donzig schuim.
 Hun zang is zoeter dan 't gezucht
 Van harpensnaren in de lucht
 En doen zij Rana's harte vonken,
 Is zij van liefde en wellust dronken...

III

Dan strekt zij tot Aegir de armen uit,
 En daalt de God in een zwaan bij zijn bruid...

En buiten botst en klotst de zee,
 Als deed zij in de bruiloft mee,
 En blazen Duikelaars en Dolfijnen
 Het strand vol paarden en robijnen!

Nog stonden ze in gepeins verzonken,
 Als Franses lied had uitgeklonken.
 ‘Van uw grootvaders grootvader komt dat lied,
 Sprak toen de Schout, vergeet het niet...
 Die was eens in zijn jonge jaren
 Het eiland der Meermin langs gevaren.
 Hij zag 't paleis. Meer weet geen.’

En Fop zei ook: ‘Neen, geen.’

Jan-Arme zweeg; zijn ziele zag
 Het eiland, zag 't paleis, en ach!
 Zoo hem geen storm erop wou slaan,
 Was 't nimmer met zijn leed gedaan...

Er klonk: ‘Hij komt! Daar zijn er twee!’

Met pastor Joost kwam een helper mee;
 De koster voor hen droeg een vaan,
 En een knaap met een bel ging vooruit op de baan.
 Nu werden de pijpen uitgedoofd;
 De zuidwesters verdwenen van ieders hoofd;
 Neel en Griet snelden naar 't strand,
 En allen knielden ootmoedig in 't zand.
 Ook de oude herder knielde neer,
 Zeggend: ‘Vrienden, vrede in den Heer!’
 Alleen de jonge stond recht bij de vaan,
 En hief in 't latijn een bedezang aan.
 Hij zong met kracht, als bezwoer hij den geest
 Die hilde en loeide in elk tempeest.
 De koster antwoordde of hij 't verstond.
 Toen bad hij stil een korten stond,

Nam dan een kwispel, en sprengde droppen
 In den grensloozen plas, op de hangende koppen,
 En sloeg over allen een kruis met de hand
 De schaar rees op, die knielde in 't zand,
 Stapte vroom ter gewijde zee,
 Doopte den vinger, en kruiste er zich mee.

‘Goei reize, Frans! Nog éene, kind!’
 Zei de oude paap, en zoende 't meisje.
 ‘Geen reize, vader, slechts een reisje,
 Zei Mie, bij zulk een zee en wind!’
 - Een reisje, ja, en Frans trad nader,
 ‘En dan zijt gij ook mij een vader!’
 De grijsaard drukte hem de hand,
 En ging dan henen van het strand.

Het viertal keert weerom; de bel
 Tot aan de kerk klinkt hel en schel,
 Nu scheiden de visschers van vrouw en bruid,
 En waden door 't water tot aan hunne schuit.
 Jan-Arme draagt zijnen zoon op de schouders.
 Een laatste groet aan kroost en ouders,
 En 't vlootje vliegt heen, omzwalpt van schuim,
 Met klappende zeilen in 't eindeloos ruim.
 Gul schittert de zon op de zeilen,
 En schijnt voor de schuitjes den nevel te peilen.
 't Is Mei! 't is Mei, de zee is gewijd,
 En 't Meerminlied heeft de harten verblijd.
 Ronkt allen in 't hoofd nog het toovergezag,
 Het innigste kweelt Jan-Arm nog lang:
 ‘Blaast mij, o Duikelaars en Dolfijnen!
 Op 't strand van paarlen en robijnen....’

II

Wat storm op eens de duinen schudt!
 Wat al verandering in de hut!
 Rondom de tafel, aan den disch
 Van vleesch en brood en bier en visch,
 Zitten moeder en gezin
 Met blozende wangen en blijden zin.
 Hun gisteren nog halfnaakte leden,
 Een nieuw kleeding dekt ze heden;
 En aan een kapstok, als ten toon,
 Hangen ook kleeren voor vader en zoon.
 De moederhand deelt voedsel rond,
 En gulle scherts de moedermond.
 Zooals heur kinderen haar aanschouwen,
 Is Griet de rijkste thans der vrouwen.....
 Die storm heeft velen, diep ontrust,
 Doen henensnellen naar de kust.
 Vreemd zien zij op, om de bank aan de deur,
 De rookende schouw en den lekkeren geur.
 Geen vrouw gaat binnen, van allen die kwamen,
 Of slaat van verbazing de handen te zamen;
 Maar Griet neemt blik en houding aan,
 Die verbazing met eerbied gepaard doen gaan.
 Ook Neel komt binnen, en staat verstomd,
 Verstomd ook Bruno de Haan die komt.
 Griet rees op, en nam uit een kas
 Het geld dat Neel nog verschuldigd was.
 Zij schonk den priester wat voor zijn kerk,
 En nog wat voor liefdadig werk;
 Hij dankte vrouw Zorg, en allen hoorden
 Wat achting sprak uit toon en woorden.

Een aantal visschers gezweept uit de zee,
Werpen 't anker op de ree.
Jan-Arm en zoon springen van boord,
Plonsen door 't water, en ijlen voort.
Bleek komen zij thuis, en staren,
Maar niet verbaasd om 't geen ze ontwaren,
Verbaasd om wat hun wedervoer,
Want weg zijn hun mast, hun zeilen en roer.
De bleeke schipper herstelt en verhaalt
Hoe ver zijn schuit was afgedwaald;
Hoe, aangetrokken, verblind door de zon,
Hij vischnet werpen noch ankeren kon;
Hoe plots het schuitje tot in de kiel
Beefde, en van zelf het anker viel...
Dan zagen zij in de verte een land,
Toen dreef voorbij hun schuitje heen
De Meermin zelve, gansch alleen,
Die in een schelp lag uit te rusten,
En zalig sloop na minnelusten...
Er speelde een windje met heur haar.
Als kristal was de zee zoo rein en klaar.
Vol angst, had hij een net bereid,
En 't over de slapende heen gespreid
Niet eenmaal had hij ze aangeraakt,
En met een glimlach was ze ontwaakt...
Zij had gezegd: 'Geen sterveling kan
Mij deren: laat dus, arme man.
Toch blijve de eerbied mij betoond,
Noch uw vertrouwen onbeloond.
Hebt gij zoo lang mij uw nood geklaagd
Thans krijgt gij alles wat gij vraagt.'
Hij had gebeden om de hulp
Die zij zagen in de stulp,

Ook om eigen huis en schuit...
 En nauwelijks was zijn wensch geuit,
 Of 't net vloog weg gelijk een pluim,
 En 't schelpen bootje gleed op 't schuim...
 Maar van den oever sloeg een ruk
 Zijn mast, zijn roer en zeilen stuk.
 Dat was de wraak van haar gevolg,
 Die wis nog menig schip verzwolg...
 Al de visschers erkenden voorwaar,
 Zij waren ontsnapt aan groot gevaar.
 Piet Vechters vrouwe had al spijt,
 Dat ze immer Griet zoo had gekrijt;
 En Truitje Fop had het immer gezegd:
 Dat spotten en sarren was toch maar slecht.
 ‘Gebuurt, zei Fop, nu zendt ge uw kleinen
 Bij mij ter school toch, zou ik meinen?’
 De shadebeletter vroeg den schout:
 ‘Moet ik nog dulden, wat gij niet zoudt.
 Dat Zorg bespot worde als een bloed?
 - En wie zou 't nog? vroeg Neel met gloed;
 Die gawe mij dan rekenschap!
 - Zoo spreken, vond de schout, was knap!
 Hij zegde 't reeds, hij zei het weerom:
 ‘Het recht was voor den eigendom!’
 ‘En waar blijft Frans?’ riep Mie met angst
 ‘Die komt alleen met heel de vangst,
 Zei booze Krombeen, oftewel
 Boet hij alleen voor heel het spel!’
 't Gefolterd meisje liep ter zee,
 En al de dorpers liepen mee.
 Toen sprak Griet tot haren man:
 ‘Zei de Meermin alles Jan?’
 - Alles, Griet, en 'k vraagde alras
 Wat ons ontbrak en noodig was.

- Meer niet?

- Meer niet?...

Wat nog meer of anders, Griet?

Met het geld in de kas geborgen

Koop ik hut en schuit reeds morgen.

Wat ik dan vang, blijft dijn en mijn

Geen visschers zullen rijker zijn!

- De rijkste visschers, ja, dat kan;

Maar visschers toch!

- Wat wilt gij dan?

- Ginds in de stad klom menigeen

Van niet tot iet, van kluis tot steen.

Die zullen immers met misprijzen

Op ons neerzien, naar ons wijzen.

Meer dan die verdienden wij!

- Vrouwe! Vrouwe! zuchtte hij;

Eva's dochter, waakt reeds nu

Zooveel hoogmoed op in u?

Nog gisteren arm, in welstand heden,

En toch nog, toch nog ontevreden!

- Zwoer mij niet menigmaal uw mond,

Voor mij te doen al wat gij kondt?

En breekt gij thans geen heilige eeden?

- Ik durve niet!

- Wat laffe reden!

Wordt zij door u dan niet geloofd?

Wie alles kan en 't heeft beloofd,

Veracht den bloodaard die ze vangt,

En weinig vraagt, schoon veel verlangt.

En zijt ge als echtgenoot en vader

In hare oogen geen verrader,

Als vrouw en kroost, in al hun smart

Niet meer vermogen op uw hart?

‘En dan de visschers, hoe zouden zij
 U achtervolgen met spotternij!
 De Meermin vangen, en zulken buit
 Afstaan voor een hut en een schuit!
 En als de zee de schuit verzwelgt?
 En als het vuur de hut verdelgt?
 Voorwaar Jan-Arm is wel zijn naam:
 Tot groote dingen onbekwaam!
 Ik voelde en zei het steeds met schrik:
 Onwaardig van een vrouw als ik!
 Van die verdient hij...’

Maar de bloed
 Viel in, als brak het zijn gemoed:
 ‘Beveel, beveel...
 - Nu toont ge toch,
 Hernam ze, dat ge man zijt nog;
 Dat ge op kunt staan na diepen val.
 'k Zal zien hoelang het duren zal!
 Steek weer in zee, en vraag haar dat
 Ze u Schout zou maken in de stad.
 - In welke stad?
 - De stad Oostende
 Zoo toont ge mij of ik u kende.

III

De zee zag groen, de zee was gram
 Van toen hij vertrok tot hij wederkwam;
 En 't was geen dorpje waar hij landde,
 't Was vóór een vesting, - en hij strandde.

Oostende was 't; en daags nadien
 Stond groot en klein ter markt te zien,
 Hoe uit de poort van 't oude Steen
 Een koetse reed als nooit voorheen,

Een koets waarin, met dochter en zoon,
 Een vrouwe pronkte als op een troon.
 De hengsten stampden en schudden den kop;
 Toch lei de koetsier er de zweep nog op.
 Het tweespan vloog; een boerenkarre,
 Die niet ter zij week, reed ze omverre.
 Alzoo reed de verwaande Schoutin,
 Vrouw-Zorg, de hooge wereld in.
 Haar eerste bezoek was bij den deken,
 Om tevens iemand voor te spreken;
 Die iemand was Bruno, de kapelaan.
 Hij was met haast het dorp ontgaan,
 En keek nu uit een zaal van 't Steen
 De koets na, totdat ze verdween.
 'Met Griets bescherming, sprak hij stil,
 Bekom ik alles wat ik wil.....'

Zoo had ook rijke Neel gedacht
 Die was vertrokken in den nacht,
 En reeds, als man van goed en geld,
 Tot huis- en rentmeester aangesteld.
 Zoo kwamen thans nog tal van.... vrienden
 Hun lot aan Zorges lot verbinden.
 De koets had hen verbluft doen staan;
 Zij durfden nauw den klopper doen gaan;
 Ook sloeg Krombeen, de manke portier,
 De poort weer toe met: 'Pakt u van hier!'
 Maar Neel riep gulhartig allen tot hem,
 En Krombeen zweeg op 's meesters stem.
 Hij bracht de dorpers in een zaal,
 Die heerlijk was van pronk en praal.
 In zulk een huizinge dienen mogen,
 Wat een geluk was 't in hun oogen!
 Ook klonk het uit ééne keel:
 'Doe voor ons een goed woord, heer Neel!'

Tist Krombeen toch was reeds portier?
 Piet Vechter immers reeds koetsier?
 ‘Misschien, zei Neel, zoudt gij wel allen
 Voor den dienst van het huis of de stad mij bevallen.’
 Hij zou ervan spreken, en zijn woord
 Wierd ongetwijfeld weer aanhoord.
 Maar eer hun zijn invloed bewezen werd,
 Drukte hij allen een raad op het hart:
 ‘Betuigt den Schout steeds hulde en eer;
 Betuigt er vrouw Schoutin nog meer.’
 Wie 't eens vergat, keerde even ras
 Terug, als hij gekomen was.....

Hij ging, en na een korten stond
 Was 't de Schout die vóór hem stond,
 Rijk gedoscht, maar zoo verlegen
 Als de spotters, die nu zwegen.
 De sukkelaar zei dat hij zijn vrouw
 Voor aller welzijn spreken zou.

Gelukkig hoorde hij 't gedruisch
 Der koetse weer, - Mevrouw kwam thuis.
 Hij ging met Neel haar te gemoet;
 En dra kwam zij, schoon welgemoed,
 Zoo trots de zaal nu ingetreden
 Dat allen bogen vóór haar schreden.
 Wat zij verzocht had was toegestaan:
 Pastor wordt hij, Bruno de Haan,
 Ter stede pastor! en voortaan
 Zal 't zoo met al heur vrienden gaan.
 En om terstond haar macht te toonen:
 ‘Gij, Fop, wordt de meester mijner zonen!
 Gij, Trien, mijner dochteren meesters!
 Maar slechts in 't Steen hier geeft ge les.

Gij, Oeverrat, gij wordt het hoofd
 Der Schadebeletters: vang wie rooft!
 Wat gij wel, Breedgerugde Jan?
 Ter vischmijn wordt gij opperman!
 Gij, vrouwen, zult mij alle dagen,
 Voordat ik uitrij, bevelen vragen!
 Doch waar is Mie? Ik zie geen Mie!
 Gezelschapsjuffer noem ik die!
 Maar spreek mij niet van haren Frans!
 Bericht het haar, heer Neel! - En thans,
 Denk aan 't bezoek; bereid hen allen,
 Opdat wij niet in schaamte zouden vallen!
 Zij ging de dorpers groeten, alsof
 Die vrouwe de geest was, en zij maar de stof.
 Dan zegde Neel: 'Gij hoort en ziet
 Met welken wil Mevrouw gebiedt.
 Verneemt dus iets van hoog belang:
 De Graaf van Vlaanderen komt eerlang,
 En neemt zijn intrek als voorheen
 Met de Gravinne hier in 't Steen;
 Twee dagen slechts en éenen nacht,
 Totdat de badkuur is volbracht.
 Veel wordt dan van u verwacht,
 Van 't vorstenpaar geen enkele klacht.
 Ik meld u alles nader morgen
 Nochtans, het meeste zult gij zorgen
 Voor hulde en eer, in elk geval. -
 Maar jegens Mevrouw toch bovenal!'

 En als men uit Brugge was geweest;
 Na twee dagen zee, tafel en feest;
 Als 't graaflijk echtpaar met zijn hof
 Weer was gekeerd in een wolk van stof;

Als reeds de Schout een ganschen nacht
 In rust en voldoening had doorgebracht;
 Dien morgen, in de keuken van 't Steen,
 Slopen de knechts en de meiden bijeen.
 'Wij hebben dan ook, sprak eerst nu Trien,
 De Gravin en den Graaf van nabij gezien!
 - Wat brave vrouw! wat eenvoudig man!
 Ik dacht er gansch wat anders van.
 - En hun gevolg, wat bonte stoet,
 Gespoord aan de hielen, gepluimd op den hoed!
 - Onze Heer was recht op zijn gemak,
 Als Graaf of Gravinne tot hem sprak.
 - Maar onze Mevrouw! Haar slepend kleed
 Schreeuwde, alsof het om deernis kreet.
 - Wat zag ze rood! een rechte kalkoen!
 - Wij zullen wat zien vóór den noen!
 Zij heeft van nacht geen oog geloken,
 Maar hard gestapt en luid gesproken
 Ze barst van afgunst en venijn.
 Zij zou een Gravinne zijn!
 - Zij eene Gravinne? God de Heer!
 Zeg toch dat, toch dat niet meer!
 Zij gaat reeds nu met haren kop
 Gelijk een duif met haren krop.
 Gelukkig slaapt ze en rust ze nu toch...
 - Maar droomt misschien van erger nog!
 - Wat een mensch op aarde al ziet!
 Nog onlangs zij de Dulle Griet,
 En hij Jan Arme!
 - En wij dan, wij?
 Varen wij niet wel daarbij?
 'k Had soms in mijn hut geen roode duit;
 Ook sprong de liefde er het venster uit.

Maar hier, sla ik mijn vrouw nog, hier?
 - Hier? is geld en goede sier!
 En Krombeen gaf een kus aan zijn Trien,
 Danste en zong: 'Ze mogen het zien!
 Ik sla nog een flikker al ben ik zoo mank.
 Wij varen hier wel, en blijven hier lang!'

En plotseling maakten allen een krans,
 En zongen samen in den rondedans:
 'Hij slaat nog een flikker, al is hij zoo mank.
 Wij varen hier wel, en wij blijven hier lang!'

Krombeen greep in den zwierenden draai
 Flesch en beker van een schapraai;
 Hij sprong er jubelend mee in den kring,
 Als juist een zijdeur openging,
 En Neel, grimmig, met gloeienden blik,
 Ze uiteen deed stuiven van schaamte en schrik,
 'Dat volkje, bromt hij, voorwaar!'

't Zou alles bederven, zoo ik er niet waar!'

Hij keerde in de zaal waaruit hij kwam,
 Toen hij 't gedreun van den klopper vernam;
 En hoorde aan de poort weldra de stem
 Des nieuwen pastors, die vroeg naar hem.
 Krombeen bracht de Haan tot zijn eer,
 Maar hoorde zijn taal niet meer.
 Hij groette en bleef gebogen staan,
 Tot Krombeen de zaal was uitgegaan,
 Keek dan om, en blikte rond,
 Of niemand dan Neel zich daar bevond;
 En als er niets was dan de muren,
 Glimlachten beiden als oude auguren.
 'Wel vergaan!' werd toen gehoord;
 'Best vergaan!' was 't wederwoord.
 Waren zij 't eens na zulk een geval,
 Is 't wis dat hunne eendracht duren zal;

Want, zijn zij reeds zoo hoog gerezen,
Hoe schooner nog kan de toekomst wezen!
Is Neel niet de man van 't geld en 't verstand?
En niet de priester een godsgezant?
Hebben beiden op vrouw en man
Geen macht die zwichten noch falen kan?
En wordt niet de vrouw door hoogmoed verslonden?
Welaan, nog meer haar opgewonden!
Hoe hooger ze klimt, hoe hooger wij
Mede klimmen aan haar zij:
Tusschen hun drieën de nauwste band!
Ze stonden beiden hand in hand,
Als Krombeen klopte en binnentrad
Met Breederug en Oeverrat.
Deze kwamen na 't feest, als brave menschen,
Om Schout en Schoutin geluk te wenschen.
De pastor prees die goede daad,
Een leer voor elken onderzaat.
Zij toonden daarbij dat zij wisten hoeveel
Ze ook schuldig waren aan machtigen Neel;
En Neel was dankbaar jegens God
Om zijn benijdenswaardig lot.
Zoo mocht hij spreken, hij priester des Heeren,
Wien menschen noch eeren konden noch deren
En allen, ook Neel, bogen het hoofd,
Als was in die ziel al het aardsche gedooft.
'Daar is Mevrouw! Ik hoor haar stap!'
Zij hoorden ze allen op den trap.
Een deur vloog open, 'Laat me alleen!'
Klonk het vóór ze in de zaal verscheen.
Nog even rijk was ze aangekleed,
Als toen de hofstoet henenreed,
En waarlijk had ze sinds dien tijd
Het hoofd ter rust niet neergevlid,

Men liet ze alleen. Met vaste schreden
 Ging ze heen en weder in de zaal,
 En hoorde naar heur eigen taal,
 Als om zich zelve te overreden.
 Zij was zoo vol van nijd en leed,
 Dat zij het langer niet verbeet.
 ‘Waarom ben ik geen landgravinne?’
 Zoo borst zij uit met arren zinne,
 En riep dan Neel, en vroeg hem wat
 Fortuin zij - alles te zamen - wel had?
 Of zij aan geld genoeg bezat,
 Om die Gravin een les te geven,
 Een klinkende les van graaflijk leven?
 ‘Ook Neel heeft reeds daaraan gedacht,
 Mevrouw; maar wat hij doe of tracht,
 Zoo sprak hij, en sloeg boeken open,
 Hij kan u toch niet laten stroopen;
 En alles, alles bijeen, is te klein
 Tot het voeren van een graventrein.
 Wel is waar, in hun paleis
 Te Brugge leven als op reis,
 Dat stijgt niet hoog; maar het dient gezeid:
 Dat strookt niet met graaflijke waardigheid!
 Zag hij dat niet, de brave schout,
 Gij wel, Mevrouw.....
 Voorwaar! gij zoudt
 Die Brugsche een lesje kunnen geven,
 Een fijn lesje van graaflijk leven!
 - Waarom dan ben ik geen gravin?
 - Ja, waarom zijt gij geen gravin?
 Geheel mijn ziel stemt daarmee in!
 Maar geld en goed zou 't u niet maken.
 Een rijke vrouwe zoudt gij zijn,
 Meer niet; en u voldoet geen schijn,
 Hoe zeer naar schijn zoovelen haken.

U hoeft de rang, de macht, de troon!
Een vrouw als gij zijt, draagt een kroon!’

En zij riep uit: ‘Een krone dragen.....
Laat hem dit aan de Meermin vragen!
Haal gij hem daartoe over, Neel!

- De last is zwaar; maar toch, beveel,
Mevrouw! uw dienaar zal het wagen.
- Laat u de pastor helpen, - ras!’

Hij ging, en als ze alleenig was,
Kon zij den zielskreet niet weerhouën:
‘Verheven boven alle vrouwen!’

En als van rede en zin beroofd:
‘De kroon op 't hoofd! de kroon op 't hoofd!’

Neel kwam weer, maar niet alleen;
Heer Bruno kwam met hem er heen.

‘Hij zal het vragen!’ riep hij blij.

‘Hij zal het vragen!’ juichte zij.

De pastor sprak op stiller toon:
‘Zoo zullen wij voor uwen troon
Weldra, Mevrouw, dan mogen buigen.....

- En ik zal u mijn dank betuigen,
Riep ze uit, naar grafelijken eisch!
Gij, Neel, zult Heer zijn van 't Paleis;
U Bruno, zal Brugge als Deken vieren,
Zoodra de kroon mijn hoofd zal sieren!’

IV

Wie zwerft bij nacht, schier wild van wee,
Dus langs de Blankenbergsche zee?
Wie ijlt de steile duinen op,
En roept zoo van den hoogsten top,
Als moest haar stem op 't vlak der wateren
Tot aan de Britsche kust weerklateren?

‘Frans! Frans!’ en na een stond,
 Zet zij de handen aan den mond,
 Om verder nog, als met een horen,
 Door lucht en nevel heen te boren.
 De zee is kalm en glad nochtans;
 Maar hij alleen, haar trouwe Frans,
 Bleef weg, als de anderen door de baren
 Zoolang reeds weergeslingerd waren...

Haar vader komt, de grijze Joost,
 Nog vóór ter kim het daglicht bloost;
 Stram klimt hij de duinen op,
 Maar klautert toch ten hoogsten top,
 Zet ook de handen aan den mond,
 En roept ook: ‘Frans!’ dat het dreunt in 't rond...
 Hij heeft zoo'n deernis met zijn kind!
 Wat zal zij doen, indien zij 't vindt,
 't Verdronken lijk, dat licht aan wal
 Zal spoelen eer het dagen zal?
 Dies moet zij weg van voor de zee...
 Hij neemt heur hand, en leidt ze mee,
 Herinnerend dat zij elken morgen
 Voor Bruno's vroegmaal heeft te zorgen.
 ‘Om Frans geene onrust!’ spreekt hij voort.
 Met zulk een taal wekt vader Joost
 In bruid en kind weer moed en troost

Ze komen thuis, en Bruno is
 Verdwenen - in de duisternis...

De grijsaard las dien dag de mis,
 En zegde, dat het best zou wezen,
 Als Bruno nooit ze meer kwam lezen...

En weer aan 't zeestrand zwerft de bruid,
 Beklimt de duinen, gilt het uit,
 Wat snijdt en hersnijdt door heur herte;
 Maar toch geen Frans in de verste verte.....

Weer valt de nevel, zinkt de nacht;
 Doch als in 't Oosten het licht weer lacht,
 Is zij heur dorp zooverre onttogen,
 Dat heur Oostende prijkt voor de oogten.
 Zij ging op 't Steen hun vragen wat
 Men met haar Frans bedreven had;
 Maar reeds zei Krombeen aan de poort,
 Dat niets van hem meer was gehoord;
 En Neel - na lang vertroosten - bood,
 Haar zijn hand, want Frans was dood.....

Hoe sprong zij op, hoe liep zij heen,
 Hoe ijsde zij van zulk een Steen!
 Het was haar of een onzichtbare hand
 Haar grijpen wou tot aan het strand.

Dan ging ze, zonder een traan,
 Zoo bleek en stom, haar lange baan.....
 Zij ging, zij ging, met al de smart
 Die drukken kon op 't eerlijk hart.
 Zij zag de spreij niet, de bloemige spreij,
 Door de lente getooverd over de hei;
 Zij hoorde de zee niet, de oneindige zee,
 Die klaagde of ze deel nam in haar wee.
 Met het hoofd op de borst, keek zij zoo strak,
 Alsof ze in de ziel met den doode sprak.....

Daar zet ze zich neer waar een beekje vloeit,
 En lescht den dorst die heur borst verschroeit;
 En plots ontspringt een tranenvloed,
 En verlicht, verlucht heur zwaar gemoed.
 Een vlinder daalt op een bloem aan haar voeten.....
 O! 't Is zijn ziel die haar komt groeten!
 Maar tevens ziet ze, en haar wezen blinkt,
 Een zwaluw die aan 't beekje drinkt,
 'Heilige vogel, die ommezweeft,
 O zeg mij of mijn beminde nog leeft!'

En de zwaluw vliegt op, met lustig geschreeuw,
 Niet langs de hei - over zee, over zee!
 'Hij leeft, hij leeft nog!' gilt de bruid,
 En rijst, en snelt vooruit, vooruit.....

Wie ziet zij ginds aan 't strand gezeten,
 En met den blik de ruimte meten?
 't Is Franses moeder: de arme vrouw
 Is zinneloos van ramp en rouw.
 Hij leeft, is alles wat zij voelt:
 Zijn lijk is niet aan wal gespoeld!
 Koortsig grijpt zij de hand der bruid,
 En ijlt met haar naar de naaste schuit.
 Zij waden door 't water, en beiden klimmen
 Aan boord, als bij nacht de waterschimmen;
 Hijschen het anker, spannen het zeil,
 Vatten het roer en varen op heil.....

Waarheen, rampzaligen, die nog nooit
 Een roer hebt gehouden, een zeil hebt ontplooid?
 Waarheen, toch vrouwen, en voor hoelang,
 Zonder voedsel, zonder drank?
 Zij zeilen vooruit; de wind helpt mee;
 Weldra aanschouwen zij niets dan zee;
 Al spreidt zich het donker, al zinkt de nacht,
 Hun zielen faalt het aan wil noch kracht.
 De sterren schijnen hun toe te pinken:
 Moed! Moed! niet gij zult zinken!
 En ziet, als de zonne stijgt uit het meer,
 Zet op hun mast zich een zwaluw neer.
 'Heilige vogel! alweer! alweer!'
 Roept de maagd geestdriftig, en stuurt
 De schuit waarheen de zwaluw gluurt.....

Nog gansch den dag zeilen zij voort.....
 Goddank! Zij vinden wat brood aan boord,

Om, als hun zielskracht en vertrouwen,
 De spieren der armen sterk te houën.
 Bijwijlen neemt de zwaluw haar vlucht,
 Om aas te vangen in de lucht,
 Maar keert weerom, totdat ze plots
 Een vlam zien flikkeren op een rots.
 Hoe snel de schuit nu vliege, ze zeilt
 Zoo traag, zoo traag! Hun oogstraal peilt
 De ruimte door, en hunne stem,
 O Wind! laat ze klinken, klinken tot hem!
 Zij klinkt weldra tot hem, want hoort:
 Ook zijn stemme dreunt tot aan boord;
 En ziet: op de rots, waar de vlammen laaien,
 Tripplen gestalten die hoeden zwaaien.....
 Vraag mij niet hoe 't ging, als de schuit
 Op 't eiland stiet met moeder en bruid;
 Hoe Frans met zijn volk niet was verdronken,
 Als de Ark op de rots was gezweept en gezonken;
 Waarmee men den honger zoolang had gestild:
 De zee had visch, het eiland wild.
 Vervolgden hen meer-bewoners met woede,
 Zij voelden dat hoogere macht hen behoedde;
 En gekampt hadde Frans met de hoogste macht,
 Die thans - thans! - hen hadde omgebracht.
 Dien nacht nog stak de schuit van wal.
 De zee was weder zoo klaar als kristal.
 Men spreidde pijakkers over de vrouwen,
 Die sliepen, bewaakt door het oog des getrouwen,
 En wekte ze eerst uit hun zalige rust,
 Om tot Joost ze te dragen die stond op de kust.⁽¹⁾

(1) Dit gedicht *De Visscher* is hier gedrukt zooals wij het vonden in het eigen handschrift van den dichter en in eene kopie die hij er liet van maken.
 (Nota van den uitgever.)

Vrijheer Baldrik

I

Ze zongen 'Vaarwel!' aan het Heilige-Land,
Te voet, te paerd, met oriflammen;
Ze hadden den godloozen Turk overmand,
Het kruis op het graf huns Verlossers geplant,
En keerden weer naar hunne stammen.
Het hart vol trots, het oog vol vlammen,
Een monnik voorop met een kruis in de hand.

Ze trokken naar Akka, waar ter kust
Een vloot voor hen lag uitgerust;
Meermaals draaide gansch een drom
Naar d'ontruimde stad zich om.
'Jerusalem! Jerusalem!'
Weerklonk het dan als één stem.
Het gulste juichten de Vlaamsche zonen,
Die hunnen Godfried zagen kronen.
'Hij heersche lang! Heil hem! Heil hem!'
En voort golfde de menschenzee,
Door zandige vlakten, naar Akka's ree.

II

In d'onafzienbaar kronklende schaar
 Reden twee Ridders naast elkaar,
 In ijzer en staal, met speer ende kling,
 Een Vlaming en een Zuiderling;
 Baldrik en Righi, zoo verscheiden
 Van aard als gestalte, doch moedig beiden.
 Zij hadden elkander in menigen strijd
 Met Saraceenen beschut en bevrijd;
 En vrienden werden ze, vrienden, als nood
 Alléén er maakt, op leven en dood.

Ook zou Baldrik zijn reize verlengen
 Om Righi's kasteel een bezoek te brengen;
 En vóór een jaar zou Righi met lust
 Naar Baldrik zeilen, op Vlaanderens kust.

Op 't zelfde schip als beide Heeren
 Kon al hun volk niet wederkeeren,
 Al togen niet velen naar huis ofte kluis
 Van die eens vertrokken met zwaerd ende kruis.
 Vassalen alleen en wie vrijlingen waren,
 Mochten te zamen met de Heeren varen;
 Ook Jan, tot wien Baldrik gezegd had: 'Gij,
 Mijn visscher, gaat mee, en komt weer, en zijt vrij!'

III

Daar vloog hun schip. Italiës grond,
 De rots waar Righi's burg op stond,
 De tuinen, de bosschen, de waters, de dalen,
 Zij boden gezang van nachtegalen,
 Keur van gerechten, vruchten en wijn;
 Zij boden ook vrouwen na ieder festijn.

Baldrik dacht: 'Wat hier geschiedt,
 Hoe geef ik 't weer in mijn gebied?'
 Hij sprak ervan met wijzen Jan,
 Den vrijbeloofden visscherman;
 Maar Jan werd krank, en stierf hier eer
 Hij weder scheep ging met zijn Heer.
 'Kom, kom,' zei Baldrik, 't zal wel gaan:
 Wat ik gebiede, wordt gedaan.'
 Er flikkerde staal in zijn katersoogen;
 Zijn rosse baard werd fel bewogen.
 Dat hij den slaaf hier achterliet
 Die vrij ging worden, speet hem niet;
 Maar Peter, zijn zoon, wat wordt diens lot,
 Als Baldrik weerkomt op zijn slot?

IV

Door slaven werd een graf gedolven:
 Daar ligt de visscher, - en kreunen de golven.

V

Bij 't afscheidnemen van elkaar,
 Spraken de Ridders: 'Ten naasten jaar!'
 Ten naasten jare, in 't Vlaamsche gewest,
 In Baldriks burg, bij den gier in zijn nest.

Als Baldrik landde en slotwaarts reed,
 Van mannen omringd, ook in ijzer gekleed,
 Waaide ginds verre, hoog en geducht,
 Boven 't kasteel, een vlag in de lucht.

VI

De monnik, die reed in het Heilig Land,
 Aan 't hoofd van het heir, met het kruis in de hand!
 Die monnik alleen, nu weer hoog met zijn kruis,
 Ging 't bosch in, den stroom langs, en trok in zijn kluis.

VII

Die vlag, dacht Baldrik, heesch zijn vrouw;
 Geplant had het Peter, die vrij worden zou.

VIII

Maar toen de visscher, daags nadien,
 Zijn vader nog niet had gezien,
 En wist, hij zag hem nooit meer weer,
 Vroeg zelf hij zijn vrijheid aan den Heer
 Hij kreeg tot kort en hard bescheid:
 'Ik houd mijn woord zooals gezeid.
 Maar is hij weergekeerd, de Jan?
 Zoo breng hem hier, den trouwen man.'
 Het lag in toon en in gebaren
 Dat in het burgslot kerkers waren;
 En Peter ging met hangend hoofd.
 Hij was verliefd, hij was verloofd.
 Hij strompelde, maar niet naar Hinde,
 De jagersdochter, die hij minde;
 Hij trad nu 't bosch in, 't wilde bosch.
 Waar, onder takken, leem en mos,
 Tegen den boord van een stroomend water,
 De kluize stond van Stien den pater.

IX

Jongling, ja, zoek steun in 't leed
 Bij hem die zooveel kan en weet;
 Bereid uw hart op groote rampen,
 Uw arm op lang en bloedig kampen.

X

Over Italiës bergen en dalen
 Zweefde een engel in sprankels en stralen.
 Hij droeg in zijn armen gebloemt en gezang,
 En zwaaide z' in 't ronde met zwierigen zwang.
 Toen ze haar weelde in 't ruim had gestrooid,
 D' aarde met frisschheid en liefde getooid,
 Vloog met heur zangen, heur bloemen en loover
 De lente naar 't Noorden, ook Vlaanderen over.
 't Werd alles hier vreugde, genoeg en lust:
 Righi mocht landen op Vlaanderens kust.

XI

En Righi landde. Hij werd begroet
 Door Baldrik en zijn vriendenstoet,
 Een stoet van Ridders als in die dagen
 Koningssoogen alleen er zagen.
 Zoo werd hi, te midden van kracht en pracht,
 Naar 't breed omwalde slot gebracht.
 Ook Robrecht kwam aan, de Landgraaf, wiens lof
 Van dapper- en koenheid weerklonk in elk Hof.

Vassalen en vrijen, met duizenden slaven,
 Stonden in velden en zagen ze draven.
 En daags na den intocht en 't welkomgerecht
 Begonnen de feesten en 't riddergevecht.
 Het ging er van 't hunkeren en steigren der paerden,
 Van zwieren met speren, van zwaaien met zwaerden,
 Van bonzen op schilden, van klieven als 't kon;
 Van vrouwen die juichten en kroonden wie won.
 Het ging er van jagen, vóór dag en dauw,
 Op hert en vos, fezzant en pauw.
 Het ging er van braden, van stoven en kissen:
 Heel ossen op tafel, en monsters van visschen.
 Wat hoorden ze scherp als een minnestreel zong:
 'Hij schaakte de maagd die zoo lief was en jong.'
 Het ging er met klinken; het ging er met snoeven
 Van jachten op wolven, op joden en boeven:
 Niet één, of hi had er een koopman gestroopt;
 Niet één, of een Jood aan de galge geknoopt.....

XII

Hun paerden liepen vrij en los,
 Door slaven bewaakt, in wei en bosch

XIII

Verzadigd, vermoeid, sprak eindelijk de Graaf:
 'Schenk vrijheid, Baldrik, aan ééne slaaf.'
 Heer Baldrik zegde: 'Op uwe vraag
 Zal 't zijn, Robrecht, al doe ik 't niet graag.'
 Daags naderhand stonden menschen met hoopen
 In elke dreef, om mede te loopen.

En d' eerste die tienmaal om 't slot was gesneld,
 Werd vrij verklaard als een haas in 't veld.
 Maar Baldrik dacht: 'Eens het feesten gedaan,
 'Klinkt men die loopers een halsband aan.'

XIV

Eindelijk reden de Ridders weer heen.
 Op Baldriks burg bleef Righi alleen.....

XV

Ze tafelden samen op 't hoogste terras,
 En wierpen wat leeg was, maar weg in het gras.
 De zonne ging onder; de zee werd één goud;
 Zoo prachtig een uitzicht werd zelden aanschouwd;
 En onder hun voeten - gezegend, o Mei! -
 Links bosch, rechts wei,
 Daar vee, ginds hei,
 Was 't een kleurige, geurige, levende spreij.
 Natuur was voor allen zoo gul en zoo mild.
 Ho! hadden de menschen het ook zoo gewild.....

.....
 Zou 't waar zijn, waar zijn, Heer, wordt nooit
 Dit kunstgewrocht door mij voltooid?

XVI

Ze tafelden dus op het hoogste terras,
 En wierpen de ledige kruiken in 't gras.
 - Ja, ja, zei lachend de Italiaan,
 Het is om nooit van hier te gaan.

- En goed zal 't hier blijven zoolang als ik
 Kracht in de vuist heb en vuur in den blik.
 - En als ge zult slapen onder een zerk?
 - Dan zij mijn zoon beslist en sterk.
 Hij 's nog een kind, maar gindsche boomen,
 Die reuzen ook, zijn uit eikels gekomen.
 - Gewis. Maar zouden de Heeren winnen,
 Moest eens het slavenvolk beginnen?
 - En Robrecht vroeg, hij, Vlaanderens Graaf:
 'Geef vrijheid, Baldrik, aan een slaaf.....'
 - Ik ook heb velen vrij verklaard
 Sinds gij op 't slot van Righi waart.
 - Daar sprak men wel van aan het Heilig Graf;
 Maar ik sta zóó mijn macht niet af.
 De Heerentijd moet eeuwig duren.
 Zoo denken schier al mijn vrienden, mijn burenen,
 - De mijnen niet; enkelen wel.
 Gemeenten groeien ten onzent snel.
 - Hier ook: zie Brugge; zie Ieperen, zie meer.
 De slaaf loopt daarheen, en ge vangt hem niet weer.
 Waar ik als Robrecht, 'k lei alles plat
 Wat vrijdom heet, gemeente of stad.
 Voor Heeren Kasteelen! Vassalen in hoeven,
 In hutten de slaven, in kerkers de boeven!
 - Te laat; dat klokje heeft geklept.
 Zie dat gij houdt wat gij nog hebt.
 - 'k Heb alles nog. - Hm! ook den nacht
 Waar ieder bruidspaar zoo naar tracht?
 - Eerst mij de bruid! voorzeker, vriend;
 En dan den man de vrouw..... en 't kind.
 - En leelijke bruiden? - De schoonste maar,
 Als Hinde van het Boterlaar.
 - Die jagersmeid..... Is dat oprecht,
 Of wordt het zoo uit scherts gezegd?

- Als daags vóór de bruiloft ik 't meisje ontbied,
 Weet zij, weet ieder wat of dat bediedt.
 - Trouwt Hinde? - Ik voel wat ge wenscht en niet vraagt:
 Die nacht is voor u, en de Hinde is nog maagd!
 Daarop werd geschonken, geklonken, gedronken,
 Tot sterren en maan aan den hemeltrans blonken.

XVII

De valken had Hinde afgericht:
 Elke valk had gejaagd als een schicht;
 En al de jagers, al de Heeren
 Hadden gezien bij 't wederkeeren,
 Hoe paadjes en jonkvrouwen hadden gejuicht,
 Hoe ieder aan Hinde dank had betuigd,
 Terwijl ze den buit van het jagen haar toonden,
 En, trotsch, nog de valken hun vuisten be kroonden.
 Dat hadden de Heeren gezien, en minne
 Had Righi doorgloeid voor de slanke slavinne.

XVIII

Weer zonk de sluier van den nacht
 Over Vlaanderen neder, weer zoel en zacht.
 Zwaar lag het slot in zijn breede wallen.
 De logge brugge liet men vallen;
 En zeven krijgers traden uit,
 Met bogen en knodsen, en haalden de bruid.
 Zij kwamen weder met Hinde in 't midden,
 Die 't hoofd boog, en bleek zag, en stil scheen te bidden.
 De valbrug werd omhoog gedraaid;
 En geen kreet nu, geen klacht, ook geen windje dat waait.

XIX

Maar lente was 't, de tijd der weelde,
 Dat alles groeide, zong of kweelde.
 Krekels en torren begonnen hun lied,
 Vorscheu te kwaken in wallen en riet:
 Weer viel de brug; weer uit kwam de wacht;
 De bruidegom werd vóór het slot gebracht;
 En hij kreeg te zorgen dat niets meer gehoord,
 Door niets meer daarbinnen de rust werd gestoord.
 'Breek ginds maar takken in het bosch,
 En sla in het water er krachtig op los!'

'- Ik zal 't bewaken' zei brave Neel,
 'Kom, Peter, kom mee naar het eiken struweel.'
 Neel ging dien nacht den slotwal om,
 En zweepte voor hem de vorscheu stom.
 Peter zat als een beeld van steen
 Onder een eik in 't bosch alleen,
 Toen Stien hem vond, die, vóór de zon,
 Zijn tocht om kruiden te plukken begon.
 Ja, leid hem mede, geef hem water,
 En spreek hem moed in, wijze pater!

XX

Leeuwrikken hingen tot boven het slot,
 En vlogen al zingend nog hooger naar God:
 Dat was natuur, gegund aan allen.
 Daar liet men weer de brugge vallen,
 En met de handen vóór 't gelaat
 Trad Hinde in den dageraad.
 Zij snikte stil, als brak heur hart,
 En ging de dreef in, ging..... Die smart

Was menschenwerk, dat zang en zon,
 Dat heel de natuur niet meer lenigen kon.
 Zij keek niet links, zij keek niet rechts.
 Plots bleef zij staan; zij dierf niet verder:
 Langs Wido niet, den wilden herder;
 Niet naar heur ouders; niet naar hem.....
 Maar naar de kluis, door heesters en brem.
 De zonde die zij had bedreven,
 Die zonde moest haar eerst vergeven.
 Zij stapte 't bosch in, pater Stien
 Schonk haar vergiffenis misschien.

XXI

En Pater Stien, de man met het Kruis,
 Verzoende, vereende hen in zijn kluis.
 Hij sprak hun troost in tegen 't lijden,
 Geduld en moed en hoop, in 't strijden
 Dat hij voorzag, en waar hij weer
 Met hen zou zijn tegen Baldrik, den Heer.

XXII

Zoodra z' alleen was, aan de borst
 Van hem aan wien zij 't zeggen dorst,
 Nam zij zoo innig teer hem vast:
 't Was Baldrik niet; een vreemdling was 't.
 'k Zou hem herkennen aan zijn haar:
 Een witte bles op 't voorhoofd, - daar.
 'k Vergeet het nooit: een witte bles.....'
 't Ging door zijn hart gelijk een mes.

XXIII

De kluizenaar had gezeid: 'geduld';
 De tijd hem allengs met hoop vervult;
 Met elken dag kwam d' ure nader,
 Dat natuur den slaaf zou verheffen tot Vader;
 Hij waande, de rechte, om kind en vrouw,
 Dat Baldrik hen allen toch vrij laten zou.

XXIV

Maar toen oud Gansken uit de hei
 't Kind zijner vrouw op zijn armen lei,
 Waar hij voor Heer en slotvolk vischte,
 Zag hij een teeken dat niet miste, -
 De witte bles..... Hij staarde z'aan
 't Was of de waereld zou vergaan.
 Hij wierp in den stroom dat kind, en liep er
 Van weg, het bosch in, diep en dieper.
 Maar Gansken sprong het kind ter hulp,
 En droeg het heimlijk naar heur stulp
 Tegen een duin waar de hei begon,
 En 't gekoesterd zou worden in de warme zon.

XXV

Dien dag geen visch op Baldriks disch.
 De slaaf werd gezocht en ontdekt in een krocht.
 De woedende Vrijheer, daags naderhand,
 Klonk om den hals hem een ijzeren band:
 Vluchtte hij nog, ter galge daar
 Knoopte men op - den moordenaar.....

XXVI

Op zekeren nacht kwam onverwacht
De brave pater, en zeide stil:
'Vlucht naar Brugge, 't is Godes wil.
Vlucht nog heden, met band en al;
Neel er u wel van verlossen zal.'
En beiden, met vischtuig op den rugge,
Man en vrouw, vloden naar Brugge.
Waar in de lucht een toren rees
Die vrijheid gaf, en hooger wees.....

Vrijheer Otto

I

Laat ons vooreerst aan 't Boek der eeuwen vragen
Hoe jegens 't Volk zich de adel heeft gedragen,
En zien wij dan met vrije blikken aan
Wat voor den Mensch de Kerke heeft gedaan

II

Komt bij en schaaft u om de tafel henen,
Gij die een oor, een enkel oor wilt leenen;
Dik is het Boek dat daar in 't midden ligt.
En gij vooral die Luybrechts mocht heeten,
Die immer weet wat anderen niet weten,
Treedt nader, nader: - gij staat nooit te dicht.
Hoort gij wat hard, zoo kijkt met beide uwe oogen
De prenten aan, die wij u gaan vertoogen.

Het menschdom heeft met pen en teekenstift
 Van eeuw tot eeuw de waarheid hier gegrift.
 Vernemen wij wat de adel heeft geplogen!
 Val open, Boek! - Wie is die reus te paerd,
 Met staal omkleed en met de hand aan 't zwaard?
 Die, van den stoet dier ruiteren omgeven,
 Zoo over hen den trotschen blik laat zweven?
 't Is Keizer Karel. - O! vergist u niet:
 Weet dat gij hier den Grooten Karel ziet!
 Niet die uit Gent, die Artevelde's zonen,
 Den halsstrop aan, de Vrijheid boeten deed, -
 Waarom zij thans zich nog zoo dankbaar toonen,
 Dat voor zijn beeld de leem al wordt gekneed. -
 Hij is 't die sinds tien eeuwen door den dichter
 Geloofd wordt als beschaver en verlichter,
 Wiens roem ons nu nog toeglanst, onverbleekt,
 Als eene ster die door de wolken breekt.
 Hij is 't die uit Europa's oppervlakte
 Zoo groot een rijk met zulke macht zich hakte
 Dat sinds dien reus geen arm het meer bestond
 Zijn slagzwaard op te nemen van den grond.

III

Wilt gij hem thans in zijne macht aanschouwen?
 - Blad om! - Daar rukt de ontzaggelijke Vorst
 Ten oorloge op, aan 't hoofd van zijn' getrouwen.
 Een leeuwenhart klopt allen in de borst.
 Op elken tocht van 't Zuiden naar het Noorden,
 Van Vlaandrens kust tot aan de Theisserboorden,
 Volgt men hem zoo, geharnast en gespoord,
 Met vuur in 't bloed en vlammend op zijn woord.

Aanschouwt dien stoet van vele duizendtallen:
 De hengsten schuimen onder hunnen last,
 Elks ijzren vuist houdt een hakbijl vast;
 En boomen, bosschen moeten nedervallen,
 De zon tot gids, zoo trekken zij vooruit,
 En niets - geen stroom - die hunnen aantocht sluit:
 De hengsten hunkeren om 't frisch geklater;
 Zij springen wild en snuiven in het water,
 En voort, weer voort, door veld en hei en bosch,
 Tot hen de nacht doe slapen op het mos. -

Ziet, waar het heer dus over is getogen,
 Is 't als of God gestapt hadde over 't land.
 Met bliksemvuur en donder in de hand,
 Wen de englen der Vernieling hem omvlogen...

IV

Zoo trapte hij de volkren in het zand,
 En sloeg om twintig stammen eenen band;
 Zoo poogde hij, trots vrijheid, talen, zeden,
 Naar zijnen wil hen ondereen te kneden.
 Hun aller wet werd enkel zijn gebod,
 En ook zijn God werd de algemeene God.
 Ja, onze vaadren, de edele Germanen,
 Wien Wodan lief was om den vrijheidszin,
 Thor om de wraak en Freija om de min,
 Verkerstten zich en plengden boetetranen. -
 Was 't niet gemeend, zij veinsden 't niettemin....

V

Toch ging het goed waar hij den scepter zwaaide.
 Geen gruwelstuk waar haan of hen naar kraaide,
 Of 't werd geboet, genadeloos geboet.
 Maar, beter nog, de misdaad werd verhoed:
 Ziet, wat is 't schoon de monniken te aanschouwen
 Die heinde en ver den woesten grond bebouwen;
 Een klooster rijst, omringd van veld en wei,
 Waar 't oog nooit heenreikte over dorre hei,
 Of sinds de schepping de onweer-sterke boomen
 Voor 't somber woud den koenste deden schroomen;
 En om die kloosters rijzen, hut voor hut,
 Dra dorpen op, die Karels hand beschut.
 Wat dankten zij om 't heil dat zij genoten!
 Geen arme boer werd meer om hals gebracht,
 Zijn vee ontvoerd en zijn vrouw verkracht.
 Voor maagdenroof, het wulpsche spel der grooten,
 Bleef elk kasteel, als elke hoof gesloten,
 En 't welzijn stroomde door het rijk, als 't licht,
 De scholen uit, bij elken stam gesticht!

VI

O! vraagt mij niet: 'Wanneer legt ge ons voor oogen
 De gruwlen door den adelstand geplogen?'
 De Keizer hield de Heeren rondom hem;
 Zij zwegen stil op 't klinken zijner stem;
 Voor zijnen toorn hing aller hoofd gebogen.....
 Maar Karel stierf, - en uit de ruwe borst
 Der krijgren vloog een adem, of de Vorst

Zijne ijzren hand hief van hun aller harte.
 Zij togen heen als doggen naar hun slot.
 Geen meester meer, dat zwoeren zij bij God:
 Slechts aan hun zwaerd vertrouwden zij hun lot,
 En wee, wee hem die hunnen hoogmoed tarte!

VII

Dat, Luybrechtsen! is nu de adelstand,
 Wiens hert als vuur voor onderdrukking brandt.
 Wat elke Heer voortaan zich zal vermeten
 Met zwaerd en galg, met kerker, boei en keten,
 Zal zóó verwaand, zóó wreed zijn dat een man
 Den evenmensch niet rauwer hoonen kan. -
 Arm menschdom, beef - en schuil in uw geweten.....
 Ach! Karel's zoon heeft niet de kloeke vuist,
 Die grooten dwingt en hun kasteel vergruist.
 Hij ziet alom de saamgekneede stammen
 Van den vreemde, uit vrijheidsliefde ontvlammen;
 Bedroefd, onmachtig, wendt hij de oogen af,
 En daalt weldra gelukkig in het graf.
 En spoedig is de band nu losgeschoten
 Die gansch het rijk des Keizers houdt omsloten.
 Elk edelman vangt onverschrokken aan
 Wat spierenkracht en moedwil doen bestaan!

VIII

Dan, onder al de trotsche, ruwe Heeren
 Die men vol vuur naar hun kasteel zag keeren,
 Den blik omhoog, den toom huns dravers los,
 En ramlend in den ijzren wapendos,

Wien kiezen we uit, om heel zijn volgend leven,
 Om gansch zijn hert, in oogenschouw te geven?
 - Sla om, nog om! - Ah! Otto met den baard,
 Wiens armkracht die der sterksten evenaart
 Zijn zwart kasteel staat hoog op gindschen berg en
 Schijnt links en rechts het gansche land te tergen.
 Heer Otto glimlacht als hij in 't verschiet,
 Op weg erheen, zoo trotsch het rijzen ziet.
 Zijn hengst springt op, en vlammend staan hem de oogen;
 Hij hunkert, ho! hij heeft zich niet bedrogen;
 En met de manen opgeheven rent,
 Ja, vliegt hij voort naar 't slot dat hij herkent.
 De huisknecht Wolf ziet zijnen meester naadren;
 Hij doet zijn volk, zooveel hij kan, vergaadren,
 En zwijgend treden allen, tot den voet
 Der bergen, zwarten Otto te ontmoet.
 'Naar boven!' broemt de ruiter, en gekomen
 Hoog op den berg, laat zich de hengst betoomen.
 Daar, vóór de slotpoort, van den platten grond
 Ziet men de landstreek mijlen in het rond.
 En Otto trekt zijn zweerd uit zijne scheede;
 Hij zwaait er over gansch de vlakke mede:
 'Dat alles 't mijne!' rolt hem uit den mond.....

IX

Hij wendt het paerd en rijdt de slotpoort binnen.
 Hij blikte omhoog en, zonder te verzinnen,
 De hand uitstekend naar den torentop:
 'Daar, roept hij uit, het zwarte vaandel op!
 Dan geeft hij last, van op denzelfden toren
 Al 't slotvolk saam te blazen met den horen,

En spreekt tot hen, terwijl zijn hengst het zand
 Woest opkrabt en doet vliegen 't allen kant;
 'Gaat naar het dal, en velt er twee paar eiken
 Tot galgen neer, die stevige armen reiken!
 Richt ze op, dat elk van wijd ze ziet met schrik!
 Zij gaan, gedwee en stom voor zijnen blik.
 Hij springt van 't peerd, om naar de deur te stappen,
 Waar vrouw en kroost neerdalen van de trappen;
 Maar de ijzeren man ziet nogmaals om: - 'Men zal
 Van morgen vroeg, zoo wil hij, in het dal,
 Rondom den berg, - verwittigt al de slaven! -
 Twee grachten, diepe en breede grachten graven,
 Vóór eenen hoog en dik bemuurden wal!'

X

En ziet, daags nadien stond hij met zijn zonen
 Op 't platte dak des torens, naast de vlag.
 Zijn herte zwol om alles wat hij zag,
 En 't deed hem goed het hun ook aan te toonen.
 De galgen staan en wijzen naar het west.
 't Krielt om het slot als in een mierennest.
 Ten oosten heen, zoover zij staren mogen,
 Ligt Baldrik's burg, nauw zichtbaar voor hun oogen,
 En Rodbert, de oude blinde Rodbert, huist
 Dicht bij den stroom die in het westen bruischt.
 Ten zuiden staat het klooster van Ter Velden,
 En daar, ook daar duldt Otto geene helden.
 'k Wil Vrijheer, sprak hij, Vrijheer wil ik zijn!
 Wie Keizer zij, - hier, hier is alles mijn!
 De slaven ginds, laag onder onze voeten,
 Die grachten delven en als mollen wroeten,

Vergeten nooit de galgen die zij zien!
 Nu staan er vier; men richte er morgen tien!
 Ah! melkmuil Baldrik, hebt gij zonder beven
 Naar deze vlag reeds de oogen opgeheven?
 Al woont gij ver, blijf stil in uwen burg,
 Stil in uw nest, eer deze hand u wurg!
 En Rodbert, gij die ze niet aan kunt blikken,
 't Verhaal er van doe, Blinde, u toch verschrikken;
 Zoo Baldrik ooit uw schoonzoon worden moet,
 Neem ik uw slot en werp u in den vloed!
 En, Abt! Gij met uw klooster in het midden,
 Wee u! wee u! doet ge anders iets dan bidden!
 Gordt gij het zweerd, ik leg uw sticht in puin,
 En scheer den grond weer kaal als uwe kruin!
 Zij gingen henen, en in 't nederdalen
 Hief de oudste zoon, zijn Karl, het voorhoofd hoog.
 Hij juichte stil en glimloeg menigmalen;
 Toch was het wraak die vonkelde in zijn oog.
 'Ah! bromde hij, de galgen voor de slaven!
 Mocht Wito eens nog in den weg mij staan,
 Ik knoopte hem met eigene hand eraan;
 Daar zou zijn romp het voedsel zijn der raven!'

XI

Heer Baldrik had slechts twintigmaal de boomen
 Zien groenen en de zwaluwen weer zien komen,
 Slechts twintigmaal had hij gezien hoe stout
 De gier zijn nest hoog op de boomen bouwt,
 Als hij de vaan zag waaien in de verte,
 Die vrees en schrik moest jagen in zijn herte.
 Hem steeg het bloed in eens naar 't aangezicht.
 'Ha!' bromde hij, den blik erop gericht,

Als moest zij met de tanden stukgereten,
 ‘Toen vader leefde, hadt ge u niet vermeten.....’
 En zonder meer, sprong hij te paerd en reed
 Om van nabij te zien wat Otto deed.
 Te viervoet toog Heer Baldrik heen; nog sneller
 Kwam hij terug, want o! zijn bloed joeg feller;
 En kort en krachtig klonk 't hem uit den mond:
 ‘Nog meer dan hij! Niet morgen, nu terstond!’
 Eer de avondsluier neder was gevallen
 Zag men om 't slot zijn volk bij honderdtallen:
 Het dolf en groef; het richtte galgen op,
 En eene vaan woei van den torentop.
 Nog lachte hem de dageraad niet tegen
 Als Baldrik weer reeds was te paerd gestegen,
 En blinde Rodbert aan ging konden wat
 De Zwarte Ridder ondernomen had.

XII

Heer Rodbert was de vriend geweest zijns vaders,
 En Baldrik zelf koos onlangs nog tot bruid
 In 't gansche Vlaandren, Hildegonda uit;
 Dies rijdt hij vlug met lustig bloed in de aders.....
 Neer valt de brug, geopend wordt de poort;
 Hij treedt ten huize in, vrij en ongestoord,
 En zegt wat hij gezien heeft en gehoord.
 En Rodbert sprak, naast Hildegonde gezeten:
 ‘Zoon, hoor mij aan: - want zoon mag ik u heeten! -
 Ware alle licht niet in mijn oog gedooft,
 Al valt mij 't haar reeds sneeuwwit van het hoofd,
 Met dezen kling werd hem den kop gespleten!
 Thans, Baldrik gij! - Geen Keizer meer, geen man,
 Op wien, om recht, een Frank nog steunen kan.

Uw zwaerd alleen! - En dwingt hij vrije lieden
 Ten strijde om hem, wie kan het ons verbieden?
 Bij Thor, 't is trots! Hij moge Vrijheer zijn;
 Doch ik, ook ik noem gansch het land hier mijn!
 Hadde ooit uw vader 't rijk vaneen zien rukken,
 Gij haddet 't volk reeds lang voor U zien bukken.
 Elk onzer, vrij als onversaagd een held,
 Heersche uit zijn slot almachtig over 't veld.
 Maar wee, wee hem - hij moog dan Otto wezen -
 Die Eedlen zelf zijne armkracht wil doen vreezen.
 Hier, deze kling verlaat nooit mijne zij':
 Ik klief hem 't hoofd, vergrijpt hij zich aan mij!'

XIII

Dan stond hij op en liet zich buiten leiden.
 'Ziet Hildegonde, sprak hij tot zijn kind,
 De zwarte vlag?' Maar al te wel: de wind,
 Zoo groot was zij, kon moeilijk ze openspreiden.
 Dat zei de maagd, en vroeg dan oorlof om
 Met hare speelnoot een vaan te naaien,
 Die, vóór een uur, nog trotscher zoude waaien.
 En Baldrik zag hoe hel heur oog toen glom.
 'Waart gij een zoon, sprak Rodbert, Hildegonde,
 Geen held op aarde die ons deeren konde!
 Ga, kind.' -

En als weer Baldrik zat te paerd
 En afscheid nam van zijnen blinden waerd,
 Aanschouwde hij - het deed zijn herte jagen -
 De reuzenvaan door Hildegonde's hand
 Zoo stout, zoo tergend op den burg geplant.
 'Men zal van haar in later tijd gewagen!

Heer Rodbert, hoor, sprak hij, met haar tot vrouw,
Bestaat er niets, dat ik niet wagen zou!
‘Welnu, was 't antwoord, zoon mijns wapenmakers,
Slechts dan hoort zij, wier hand ik houd gedrukt,
U toe, als Otto's vaan is afgerukt.....
Zoo niet, vergaat met slot en volk en akkers!’
‘Slechts dan!’ klonk hem ook hare stem in 't oor.
‘Dat zal!’ sprak hij, en gaf het paerd de spoor.

De Wito's⁽¹⁾

I

En Baldrik reed, om naar zijn slot te keeren,
 Langsheen het woud, waarin en -om de stam
 Der Wito's onlangs erf en woning nam.
 De Keizer zelf, hoe frisch ook in 't regeeren,
 Had dezen stam niet kunnen overheeren.
 Vrij als de wind die in de boomen blies,
 Zoo leefden zij, beschut door bijl en spies.
 Lang was de zee, hoe 't gierde om hun hoofden,
 Het rijk geweest, waarop de Wito's roofden;
 Doch tegen Karels vloten niet bestand;
 Koos heel de stam een veilig erf op 't land.
 Groot is het bosch waar zij zich neder sloegen:
 't Is Thor gewijd, den grammen oorlogsgod;
 Daar schaft de jacht hun voedsel en genot;
 't Lust hun rondom ook akkers te beploegen,
 En enklen schenkt het weefgetouw genoeg.
 Langsheen het bosch, uit een rieten hut,
 Door klimploof omslingerd en beschut,
 Schier onder 't weefsel eenes eiks verloren,
 Klonk Balderik zulk weefgetouw in de ooren.

(1) Het handschrift van den dichter van *De Wito's* vonden wij in een Agenda van 1861.
 Hoogstwaarschijnlijk is het gedicht dus in dit jaar geschreven.
 (Nota van den Uitgever.)

Hij bond zijn peerd aan eenen boom, en trad
De woning in, waar de oude Wito zat.
Dien grijsaard noemden al de Wito's vader.
Schoon hem eene eeuw was over 't hoofd gegaan,
Nog stond hij recht, recht zooals de eiken staan.
Hij hoorde Baldrik, zag hem, stapte nader
En bood hem zitplaats en versterking aan.
De ridder zei, dat hij in gansch zijn leven
Nog geene wol tot laken had zien weven
En de oude Wito rolde van 't getouw
Zoo groot een doek, dat men langs een' der eiken
Tot aan de kruin er mee had kunnen reiken;
En Baldrik vroeg of hij 't verkoopen wou.
'Men kan, sprak hij, en stak de hand naar 't laken,
Uit zulk een stuk nog vrij wat anders maken,
Dan ginds het vaandel op uws meesters slot.'
- 'Mijn meester?' mort de grijze man met spot
'Een Wito kent geen andere dan God!
Ik ben een vrijman, heer! en zal het blijven!'
- 'Gij waart het, ja,' sprak Balderik, maar rood
Werd zijn gelaat; 'thans is de Keizer dood...
'En stout zal 't zijn wat Otto zal bedrijven.'
- 'Gij zijt zijn zoon of zendling, naar ik merk?'
- 'Ik ben zijn vijand; maar een slot is sterk,
Zwak eene hut; en immers helpt gij allen
Wijd in het rond zijn zwart kasteel omwallen?'
Op deze vraag hief Wito 't hoofd omhoog,
Stond als een reus, lang, pal, met vuur in 't oog,
En vroeg waarom hij hem en zijne zonen,
Den ganschen stam der Wito's, zoo kwam hoonen?
'Weet, ging hij voort, en zeg het waar gij gaat,
Dat zelfs de minste uit allen die hier wonen
't Bevel van Otto's knechten heeft versmaad!'

De jonkheer sprak: 'Ik wensch, dat gij nog jaren
 Denzelfden trots en vrijheid moogt bewaren!'
 Hij steeg te paerd: 'Maar, waarde grijsaard, hoort,
 Eer ik vertrek, mijn openhertig woord:
 Waarheen gij ziet, langs alle vier de winden,
 Rijst een kasteel bedreigend voor u op,
 Elk als een draak met opgeheven kop
 En open muil, om de andren te verslinden.
 Wee u! Gij, volk, zult vallen in die muilen,
 Onmeetbaar diepe en nooit verzade kuilen!'

Voort reed de ridder, en de grijsaard zag
 Nu beurt op beurt naar hem en Otto's vlag.

II

Dan zeggen wij wat over korte dagen
 Het hert der Wito's toornig had doen slagen.
 Terwijl de Vader, weg van zijn getouw,
 In 't woeste bosch zich had op jacht begeven,
 Was jonge Bertha in de hut gebleven,
 En spon de wol, die hij verweven zou.
 Zij was sinds lang de lieveling des ouden,
 Wiens oogen haar met zoeten trots aanschouwden,
 Schoon drij geslachten tusschen haar en hem,
 Beminde hij de reinheid harer stem
 Gelijk den klank waar tachtig jaar geleden,
 Zijne eigne dochters hem mee trillen deden.
 Schoon was de maagd van achttien jaar, en 't bloed
 Der Wito's waerd, zoo rijzig en vol moed.
 Terwijl de grijsaard achter evers snelde,
 En 't grofste wild bekampte en nedervelde,
 Zong zij een lied en mijmerde aan haar lot
 Met hertgeklop en streelend zoet genot.

Doch Otto's Karl, die haar had hooren noemen
De schoonste maagd waarop het land mocht roemen,
Trad in de hut en op de droomster aan,
Zooals hij 't vaak bij slaven had gedaan.
De flinke deern, plots overeind gerezen,
Scheen eenen stond den jongeling te vreezen,
Doch aan den wand bemerkte ze een speer
En op dat zicht kwam haar gerustheid weer.
Hij was, als al de ridders te dien tijde,
Met staal omkleed, gansch uitgerust ten strijde;
Dies vroeg zij hem wat naam hij droeg, en wat
Bij zijne komst hij voorgenomen had.
Hij zegde haar, hij was de zoon des Heeren
Die uit zijn slot half Vlaandren kon trotseeren,
En kwam tot haar, slavinne, omdat zij schoon,
Lustwekkend was voor Otto's oudsten zoon.
Hij raadde haar geen wederstand te bieden,
Zei dat het haar onmogelijk was te vlieden,
En dat hij toch - hij, Heer, met haar, slavin -
Steeds handlen mocht alleen naar zijnen zin.
'Wat kwaamt gij niet eer Vader was gaan jagen?'
Vroeg zij en stak de hand uit naar de speer.
Hij was haar voor, en wierp het wapen neer.
En trapte erop als om haar uit te dagen.
Toen klonk nabij het loeien eenes diers,
Het naar gehuil eens neergevelden stiers.
'Daar is hij!' juichte Bertha luid en blikte
Door 't vensterlicht den koenen grijsaard aan,
Dien ze op den nek der wilde beest zag staan.
Zij was 't niet meer, 't was Karel thans die schrikte.
Hij sprong de hut uit, brommend rood en gram
Van wraak en bloed wanneer hij wederkwam.

III

Dat had in toorn de Wito's doen ontblaken,
 En menigeen naar Karel's dood doen haken.
 Dies dacht nu de oude na op ieder woord
 Dat hij uit Baldrik's mond had aangehoord.
 Dan zond hij Alwijn uit, den goeden bode,
 Opdat hij allen tot het meiveld noodde.
 En 's andrendaags, vóór dageraad en zon,
 Stond ieder die de scharmax voeren kon,
 Op 't Meiveld, waar zij onlangs nog te samen,
 Na wijs beraad, een tal besluiten namen.
 Zij waren meer dan honderd dus bijeen,
 En allen hadden vanen uit zien steken,
 Van grachten en van galgen hooren spreken;
 Een spotlach speelde om aller lippen heen.
 De grijze Vader klom op eenen steen.
 Hij zegde hun, zij hadden niet vergeten
 Wat Karl zich tegen Bertha had vermeten,
 En deed hun kond, al 't kostte hem geweld,
 Van 't lot, den stam door Balderik voorspeld.
 Zij schreeuwden luid en trappelden van woede.
 'Wee die ons deert! Dat hem de hemel hoede!'

Riep Everhard, de sterk gespierde held.
 En de oudsten als de baardeloozen morden:
 'Wij, vranc en vrij, ooit knechts of slaven worden!'

En Everhard riep weer met luider stem:
 'Zoo, wijd en zijd, de vrijen samenspannen,
 Er kwam geen Heer ons levend uit de handen.
 Van morgen af stond elke burg te branden!'

En honderd monden jubelden om hem.
 Dan, hoe vergramd, hoe driftig zij ook waren,
 Het woord des Vaders bracht hen tot bedaren.

En allen wilden, als uit ééne mond,
 Dat hij ten allen kante boden zond.
 Dies togen Alwijn en vele andren, - de eenen
 Naar die van Herred en de Veto's henen, -
 En de andren naar de stammen t' allen kant
 Die woonden in het vrije Vlaanderland.
 Naar Brabant ook, waar hooge boomen wassen,
 Naar Friesland, over stroomen en moerassen,
 Langs Noord- en Oostzee, tot aan Elbe en Rhijn,
 Zij gaan alom waar vrije stammen zijn.
 Doch ziet, drij boden worden opgevangen
 Door heerenknechts en aan de galg gehangen;
 De Siegers weten van gevaar geen woord:
 Zij vreezen niet dat een baroen 't zal wagen
 De dwaze hand aan hunnen stam te slagen;
 Ook die van Diedert leven rustig voort.
 En andren weer van Herred en van Wachting,
 Ontvangen hen met bittere verachting:
 'Help' Christus u!' Zoo gaat het met gemor,
 Wij blijven trouw aan Wodan en aan Thor!'

IV

Zoo is het gesteld met Wito en de zijnen,
 Als seekren morgen ruiters, kloek van stal,
 Met Wolf vooruit, aan zijne hut verschijnen
 Met norsch gelaat en zeven in getal.
 Wolf grimde en vroeg, uit Otto's naam, den oude
 Of hij en heel zijn trotsche stam voortaan
 Niet onder zijnen meester wilden staan, -
 Dat deze hen dan ook beschermen zoude?
 Al 't hertebloed liep Wito naar den kop.
 Er hing een zweerd, daar viel zijn oogslag op.

De scharmax grijpend, sprak hij: 'Ons beschermen
 Ge voelt het, slaaf! niet zijne, onze eigene armen!
 Laat zien wie u!' En zulk een reuzenslag
 Trof Wolf dat hij aan Wito's voeten lag.....
 De grijzaard blies zoo krachtig op den horen,
 En eensklaps galmde 't schetterend geschal
 Van hoorns, ten antwoord schier van overal.
 Geheel het woud scheen plotselings te beven, -
 En de andre ruiters, of de Dood verscheen,
 Aanschouwden 't stom en reden pijlsnel heen.

V

Wat zij zoo schaamtloos waren komen vragen,
 Was niet alom zoo toornig afgeslagen:
 Wat al vermocht de woeste Ridder niet
 Die allen, - allen zijne slaven hiet?
 Wat eene hoeve op 't sterkste der kasteelen?
 Meer dan een keirl, meer dan een vranke boer,
 Die vroeger nooit dan bij de vrijheid zwoer,
 Bad hem om gunst en kreeg van hem bevelen.
 Dat bracht de mare ook bij de Wito's aan,
 En dat het zoo ook elders was gegaan.....

VI

En ziet, of God de vrijheid dooden wilde
 En zelfs de speer in woeste handen drilde,
 Daar spuwde 't Noord barbaren over 't land,
 Belust op roof, verhit op moord en brand.
 Als in den storm de hagelkorrels, waren
 Ze ontelbaar, de ongenadige barbaren.

Zij rukten voort, steeds voort, en achter bleef
 Er niets dan buit voor wolven en voor raven;
 Zoodat de schrik de vrijen en de slaven
 Ter redding naar de ommuurde burchten dreef.
 Hoe menig slot, met torens en met wallen,
 Werd woest en wild bestormd en overvallen!
 Wat rookten er nog aan den horizont
 Als menig ander reeds in vlammen stond!
 Doch Otto's, Baldrik's, Rodbert's burchten bleven
 Als rotsen staan, schier al hun volk in 't leven.
 Het klooster van Ter Velden werd geslecht:
 Er bleef geen steen van al de muren recht.
 Maar Baldrik's burg had, bij des vijands naderen,
 Den Abt gered met zijne ontmoede vadersen.
 Doch wie, wie redde er in het bosch den stam
 Der Wito's van den moordprijem en de vlam?
 Een luide drom van vele duizendtallen
 Stiet op het bosch en deed er de echos schallen.
 Heet was de strijd, verwoed de wederstand
 Der Wito's met de scharmax in de hand; -
 Doch als de drom 't land verder intoog, lagen
 Er dertig Wito's in het bosch verslagen.....

VII

En als de ruige benden, uitgemoord
 En uitgeplunderd, keerden naar het Noord;
 Als zij die immer vrije keirels hieten
 Nu ook den burg der Edelings verlieten,
 Was reeds de kroon der vrijheid hun ontroofd,
 Was hun 't lang haar geschoren van het hoofd.....
 'Mijn alles mijn!' heeft Otto durven brallen,
 En hij gebiedt reeds over duizendtallen.....

Thans, wee den man, die opstaat tegen 't lot:
 Nog ledig zijn de kerkers onder 't slot.....
 Doch, ziet den stam der Wito's! - Hard gestreden
 Heeft elk man, en smertelijk geleden.
 Zij zijn verzwakt, verzwakt, ja, in getal,
 Doch voelden nooit zoo machtig niet als heden,
 Door 't vrijheidsvuur dat immer toovren zal!
 De Siegers ook, de Velto's, Herred's zonen,
 En stammen weer die verder, verder wonen,
 Zijn vrij gebleven, - en 't nog rookend bloed
 Tuigt ook bij hen van onverschrokken moed.
 En zij zijn trotsch dezelfde taal te spreken,
 Een volk te zijn in uitgebreide streken.....

VIII

Nu kwam hij toch, de harde, harde tijd,
 Door al die stammen luid vermaledijd.
 Wat zuchtten ze om zoo dwaas, in vroegre dagen,
 Der Wito's raad te hebben afgeslagen!
 Niet als één man - verbrokkeld en verspreid,
 Zoo streden zij nu vele, vele jaren,
 Met immer meer bevechters en gevaren:
 Eilaas! eilaas! wat leeuwen zij ook waren,
 Een tegen tien wat kan de dapperheid.

 O! laten wij het luid en krachtig hooren:
 Nooit in het bloed zal men de Vrijheid smooren!

Het volk en de vrijheeren

I

Als Otto, - dien men waarlijk Vrijheer hiet, -
Op duizenden van slaven zich beroemde,
Daar hij aldus ook elken dienstman noemde,
Sloeg hij zijn oog op Balderik's gebied.
Hij wachtte niet, dat deze, Hildegonde
Tot gade hebbend, hem weerstreven konde,
En deed met eene bende tocht op tocht
Op Baldrik's grond, opdat hij 't wreken mocht.
Dus overviel hij keirels ende slaven;
En als zij zich niet willig overgaven,
Werd hun hut geplunderd, door het zwaerd
Zij zelf gedood, naast hunnen eigen haerd,
Of meegevoerd, gebonden aan een paerd....
Wat dankten zij, wat juichten de arme lieden
Wien 't lukken mocht den wreeden man te ontvlieden!
Ook Baldrik toog aldus op Otto's grond
Van hut tot hut met eene bende rond,
En deed den Zwartten Ridder menigmalen
Door stout bestaan zijn plundren duur betalen.
Doch arm aan mannen moest de jonge held
Diens bende steeds vermijden in het veld,

Haar overtal had zijne schaar verslagen.
 Daarom begaf heer Otto zich op weg
 Naar Baldrik's burg, verhit op een beleg,
 Waarvan men lang en verre zou gewagen...
 'Uit zijne wieg, de melkmuil!' bralde hij.
 Een aantal boomen deed hij nederhakken
 En brugsgewijs die in de grachten smakken,
 Een aantal sleurde men tot rammen bij,
 Om Baldrik's muren neder te doen vallen,
 En andren om te klimmen op de wallen....

II

En Otto's volk, de slaven en ook zij,
 Die, als de Heeren vrij en vrank geboren,
 Maar onlangs hun langlokkig haar verloren,
 Zij zwoegden aan dat werk met razernij, -
 Met razernij om Baldrik en diens magen
 Ook in den boei der dienstbaarheid te slagen.

III

Doch Baldrik was van herte bloê noch laf:
 Met die zijns volks die zijnen nood vernomen
 En binnen 't slot nog hadden kunnen komen,
 Sloeg hij heldhaftig elken stormloop af.
 Liet menigeen der zijnen dus het leven,
 Nog meer van Otto's bende deed hij sneven,
 Wier lijken in de grachten bovendreven....

IV

Zoo duurde 't weken, weken achtereen:
 Geen dag verliep of Otto's Karl verscheen
 Met versche hulp, en dus mocht alle dagen
 De Zwarte Ridder nieuwe stormen wagen.
 't Was Wolves zoon die met zes andren 't land
 Doorkruiste en slaven haalde 't allen kant.
 Tot Baldrik, die zich op had laten sluiten,
 Kon in het slot geen onderstand van buiten.
 Zoodat de held, hoe koen en onversaagd,
 Bezwijken moest, ware een trotsche maagd
 Niet onverwachts met redding opgedaagd.

V

't Was Hildegonde. - 'Dochter, had de Blinde
 Tot haar gezegd, ik dacht dat gij hem minde!
 Zij steeg te paerd, met staal omkleed, - en daar
 Rukt zij nu aan, gevolgd van eene schaar.
 Van 'verre ziet heer Balderik ze naderen.
 Hij trilt; zijne oogen schieten stralen uit,
 'Men blaas den hoorn en doe het volk vergaderen!
 Roept hij met kracht, en hoornen schallen luid,
 'De slotpoort uit, en Otto aangevallen!
 Zoo roept hij weer, en woedend stormen allen
 Met speer en bijl op Otto's leger aan,
 Bij heesch geschreeuw en wild als een orkaan.
 Ter zelfder tijd grijpt Hildegonde's bende
 Hen in den rug en hakt er zoo op in,
 Dat gansch het heir, tenzij het overwinn',
 Geene uitkomst ziet, waarheen het zich ook wende.

Ze is koen en grootsch, de jeugdige heldin!
 Geen mannenarm slaat vreeselijker slagen;
 Niet een der ruiters, hoe verhit van zin,
 Bestaat met haar den sperenstrijd te wagen.
 Ze is koen en grootsch! Gelijk een oorlogschreeuw,
 Klinkt hare stemme Balderik in de ooren,
 Die er van trilt en briescht zooals een leeuw.
 Dus omgevat langs achter en langs voren,
 Weet Otto door den vijand heen te booren,
 En hij ontvlucht op zijn verwilderd paerd
 Als Satan zwart, en zwaaiend met zijn zwaerd.
 Hij vlucht en met hem vluchten al de lieden
 Wien 't ook gelukt het moordtooneel te ontvlieden.
 Zij trekken heen en wijken in zijn slot.
 En Wolves zoon, op Otto's streng gebod,
 Haalt, sleurt er binnen allen die tot heden
 Om Baldrik's burg niet hebben meegestreden. -
 De Zwarte Ridder vreest hetzelfde lot....

VI

En Baldrik trad tot Hildegonde en zeide:
 'Dat wijd en zijd men uwen lof verspreide!
 Mijn leven hoort voortaan u tweemaal toe,
 Uit liefde en dank....' En zij sprak wel te moe:
 'Mijn arm was sterk omdat mijn hert hem leidde.'
 Maar blozend op dat woord uit haren mond,
 Streek zij haar paerd en blikte naar den grond.
 Dan sprak hij weer: 'Mijn slot is 't uwe; rust er,
 Verversch u, en omhelst er mijne zuster....'

Doch zij hief plots haar hoofd met hoogmoed op,
 Wees met de hand naar Otto's ronden toren,
 En zegde: 'Ginds waait nog het vaandel op.'
 Zij gaf een sein; haar huisknecht blies den horen;
 Met eenen groet voor Baldrik's zuster toog
 Zij heen, - en dra verdween de bende uit het oog.

VII

En Baldrik deed al zijne mannen tellen,
 Niet slechts de hem zoo trouwe strijdgezellen,
 Ook allen die, voor Otto's dwang beducht,
 Uit hunne hut in bosschen zijn gevlucht.

VIII

Daar viel de winter in het land: de regen
 Veranderde in moerassen alle wegen
 En dwong de heeren tot wat vrede en rust.
 Dies zaten zij veel maanden te overwegen
 Wat heldenwerk elk hunner zoude plegen
 Bij lenteweer en nieuwen oorlogslust.
 En 't Volk, eilaas! wat namen zij het gaven,
 Toch allen arm en ook toch allen slaven,
 't Volk hield zich schuil in hutten 't allen kant
 Uit riet en klei vervaerdigd over 't land.
 Geen voedsel meer, want Wolves wreede bende
 Roofde alles weg en voerde't naar den heer;
 Geen vee, geen vel, geen winterkleedsel meer;
 Niets, dan in 't hert de siddring der ellende...

Het somber bosch schudt zijne bladers af;
 Van sneeuw en ijs spreidt zich het doodskleed open:
 Gelukkig wat den grond is ingekropen,
 Wee wie van honger omdwaalt op dat graf!
 De mensch dwaalt om: met boog en bijl gewapend,
 Doodt hij het wild en hakt hij boomen nêer.
 Zoo leeft hij voort, en 's nachts op blaren slapend,
 Zoekt hij in droomen 't oude welzijn weer.
 Hard lijdt het volk, en 't weet niet tot wanneer.....
 Van hut tot hut, alleen tot zijnen trooster,
 Gaat vader Wob, een pater uit het klooster,
 Die stil en droevig Christus' lijden preekt
 En allen van het eeuwig leven spreekt.....

IX

En als de zon het ijs op alle stroomen
 Gesmolten had, de vogels op de boomen
 Weer zingen deed, en 't volk, ten akkerbouw,
 Gelijk weleer, de schup had opgenomen,
 Riep Otto uit dat hij wat anders wou; -
 En hij toog heen, met zijne mannen allen,
 Om 't klooster van Ter Velden aan te vallen.
 't Verbond van Baldrik met heer Rodbert kon
 Hij niet verhindren, - maar hij zou beletten
 Dat Baldrik ook de kloosterlingen won,
 Ja, met het zwaerd daartegen zich verzetten.
 En nu, wijl de Abt niet onder hem wil staan
 Met heel zijn sticht en al de kloosterlingen,
 Nu rukt de Zwarte Ridder er op aan,
 Om met geweld er allen toe te dwingen.

Op ééne dag - de muren zijn nog versch -
 Waant hij ze neer te werpen, en de papen
 Met zich te voeren als gedweeë schapen.
 Maar 't baat hem niet zoo ruw te zijn en barsch;
 Gansch anders staat het met het sticht geschapen.
 Met grachten en met wallen is 't omringd,
 Sterk als een burg, betorend op de daken,
 En al de paters - Wob alleen niet - blaken
 Van moed, daar 't zwaerd in hun vuisten blinkt.
 Heer Otto heeft, hoe brandend van verlangen,
 Ook hier 't beleg geregeld aan te vangen....

X

En als het reeds acht dagen heeft geduurd,
 En 't menigeen heeft met de dood bezuurd,
 Breekt een der paters, op een paerd gezeten,
 Door Otto's heir, zoo moedig als vermeten,
 En rijdt tot Baldrik, tot den jongen held,
 Opdat hij Otto aangrijpe in het veld.

XI

En Baldrik deed al zijne mannen dagen,
 Hij schaarde ze in twee benden bij elkaar,
 Zond pater X. aan 't hoofd der eene schaar,
 Om voor 't convent den vijand te verslagen,
 En rukte zelf met de andre mannen op
 Naar Otto's burg, hoog op der bergen top.
 Hij overviel de huisknechten en de slaven,
 Die sneefden of zich bevend overgaven.

De pater ook gekomen voor het sticht,
Had spoedig daar een bloedbad aangericht.
Doch Otto, wijzer dan het jaar te voren,
Had zoo geducht de kloosterpoort versperd
Dat in het sticht geen man gevonden werd
Die raden dorst er toch doorheen te booren.
En tevens viel de Zwarte Ridder woest
De hulpbende aan, die hem verslagen moest.
Hij viel heur aan, verhit van al de woede,
Van al den haat die in zijn herte broedde,
En hakte zoo geweldig er door heen
Dat hij gansch 't menschdom uit te dagen scheen.
Doch ziet wat lot Heer Otto was beschoren:
Terwijl hij dus strijd voerde vóór het sticht,
Met zijnen rug naar 't klooster heen gericht,
Had hij zijn eigen slot voor zijn gezicht,
En hij zag plots op zijnen hoogen toren,
Heer Baldrik die de vaan aan stukken reet
En ze uit de wolken naar beneden smeed.
Uit borst en mond steeg hem een ruwe kreet.
Zijne oogen rolden vuur in hunne holen,
Of staarden strak als witgegloeide kolen.
'Mee! allen mee!' dus brieschte hij en reed
Alsof zijn hengst snel door de ruimte gleeed.
Vooruit met hem schoot zijne ruiterbende.
Zijn slavendrom liep mede, doch te voet,
En achterhaalt door X den pater, endde
Nog menig slaaf zijn leven in het bloed.
Vooruit sneed Otto! Doch halfweg gekomen,
Zag hij een rookwolk boven zijn kasteel
En vlammen breed uit al de gaten stroomen.
'Vermaledijding!' brieschte zijne keel;
En, ja, hij hadde zijnen hengst doorstoken,
Omdat hij wel gelijk een vogel vloog,
Maar bliksemsnel niet door de ruimte toog.
Hij voelde 't, - de uur der straf was aangebroken....

XII

Hij komt aan 't slot; zijn hengst wil niet vooruit,
 De valbrug op, - want Baldrik staat daarbinnen,
 Geduldeloos om 't strijden te beginnen.
 Heer Otto rilt, doch neemt een kort besluit:
 Hij doodt zijn paerd, en op een ander rijdt hij
 Ten vijand toe, en als dolzinnig strijdt hij....
 't Is op de brug. Wreed slaan zij heen en weer,
 Hun beider paerden vallen stervend neer.
 Zij grijpen andren, stijgen op, - maar even
 Als de eerste maal, voelt Otto 't zijne beven....
 't Zij zoo, - maar des te voller wil en zal
 Hij zijne wraak aan Balderik verzaden.
 Ja, zijnen romp daar in het vuur doen braden!
 Zij strijden, zij strijden....

Wat voor een geschal

Klinkt zoo nabij en rolt ginds in het dal?
 't Is Hildegonde, nogmaals Hildegonde!
 Zij had de vaan als uit de lucht ten gronde
 Zien werpen, en met ruiters is zij daar,
 Gewis dat Baldrik blootstond aan gevaar.
 En Otto, op de brug thans ingesloten,
 Ziet zijne slaven vluchten t'allen kant.
 Hij wil de dood niet door des vijands hand.
 Het is te laat om zich de borst te ontblooten
 En zelf de speer zich in het hert te stooten.
 Diep, diep is 't water onder hem; hij dwingt
 Zijn huivrend paerd dat van de brugge springt
 En voor altijd met hem ten gronde zinkt.

Mijn levenswarande

I. - Loover, mijn stam Voorzang

I

Hoe anderen ook het leven zij,
 Een lustwarande was het mij;
 Niet, Vrienden, dat gepluimt en mos
 Een wieg mij spreidde in het bosch;
 Dat frisch gebloemt en blozend ooft
 Mij lokkend zwierden boven 't hoofd:
 Ik was bij die van verre staan,
 En 't park niet mogen binnengaan.
 Toch klom ik haag en muren over:
 Mijn harte dreef mij voort naar 't heimnisvolle loover...

Wel proefde ik veel groen en wrang;
 En juichte ook bij koekoekzang;
 Wel doolde ik in dreven om,
 Waarin geen straal der zonne glom;
 Wat daerden zelfs mij schram en wond,
 Als ik den weg maar wedervond!
 Er is een plek die hooger ligt;
 Zij biedt een heerlijk vergezicht:
 'Daarhenen,' riep mijn hart, 'daarhenen!'
 't Wou vliegen naar dien berg, 't wou arendswieken leenen....

Hoe menig onweer brak in 't bosch
 Mij boven 't hoofd nog klettrend los;
 Hoe gleed mijn voet soms naast een boom
 Welks wortels dronken uit een stroom;
 Hoe grijsden wolf en tieger aan
 Wie zich vermat voorbij te gaan.
 Hoe sprong een aap, en wierp een kreet
 Den ziener na die hooger schreed....
 Vooruit, vooruit; daar boven luchten
 Zich kleurenrijke bloem en geurenrijke vruchten.

Wanneer ik op de bergkruin stond,
 Ontvloog een juichkreet mijnen mond:
 Wat verte spreidt zich daar ten toon!
 Wat zijn rondom de dalen schoon!
 Wat staart men diep, met helder oog,
 In 't grauw omlaag, in 't blauw omhoog!
 En met wat kalm en rein gemoed
 Geniet wat rijp is, waar en goed!
 Daar spreekt de Dichter met den Heere,
 Die zegt: 'Het is door u, - door u dat Ik regeere.'

Door Dichtren werd zijn Wet verkond;
 Vervalscht heeft haar de priestermond.
 Daarom herhaalt mijn dichterstem:
 'o Mensch, streef op, streef op tot Hem.
 Hij is de waarheid, 't recht en 't licht.
 Begrijpen is uw eerste plicht;
 Beminnen is het hoogst gebod;
 En vrij te zijn het zoetste genot.
 Natuur schenkt u zoo mild belooning:
 Zij is een lustwarand, - wees gij er paus en koning!

II

‘Och, hoevelen, och, hoevelen
 Gaan al roepend door het land:
 Mij de lauwers die men plant!
 Maar als 't graf hen zal verhelen
 Zal geen enkel echo kweelen
 Wat nu zoo dondert uit hun kelen....
 Ziet, een windeken in 't spelen
 Veegt die namen uit het zand.

‘k Zal liedren strooien in het rond
 Die klinken zullen uit elks mond.
 Mijn eer zal uit mijn zangen stijgen
 Gelijk de geur uit knop en bloem;
 En zoo de nijd mij dood wil zwijgen,
 Het volk is eerlijk, en geeft roem.
 Het wijst verrukt in vollen glans
 Zijn lievlingsnamen aan den trans.

‘k Wil ook mijn naam met sterren schrijven
 Die eeuwig, eeuwig, eeuwig, schittren blijven.’

III

Hij was nog jong, hij die zoo dichtte:
 Zijn hart was vol, en vol zijn hoofd.
 't Was vuur dat niet wordt uitgedoofd.
 Wat in hem koelde, uit hem zwichtte,
 Dat vuur toch heeft hem niets ontroofd.

Hij dichtte zooals vooglen zingen,
 Luidruchtig in het eerste groen.
 Wat moet een wildzang anders doen?
 Hij zou het Lusthof binnendringen,
 Maar liep nog in de dreven toen.

't Was lente, lent in alle dreven.
 Was 't zonneschijn ook in zijn hart,
 Hij was met allen toch die leven,
 Aan twijfel vast, aan kamp en smart.
 Waar hij mocht juichen in verrukking,
 Daar kreet hij vaak van vroeger pijn;
 Uit wrok op onrecht en verdrukking
 Vergat hij mild en gul te zijn.
 Maar was hij hard of wrang of zuur,
 Hij kon niet anders, 't was natuur.

IV

Hij heeft voor zich zelve gezongen,
 Gelijk de nachtegaal in 't bosch;
 Het kwam hem naar boven gedrongen;
 Het is uit zijn ziele gesprongen;
 Het wilde los!

Nu moge het anderen streelen;
 Nu moge het andren vervelen.....
 't Heeft hem gestreeld, 't heeft hem verrukt.
 Wat kan het de roze schelen
 Dat men ze plukt, of niet ze plukt?
 Wat smart het den vogel in 't wilde,
 Dat zijn kwinkeleeren nooit steden doortilde?
 Wat deert een paar dat kust en vrijt,
 Of men 't benijdt?

De dichter

Aan X, die mijn vriend was.

Vriend, een fruitboom is de dichter:
 Loover, bloemen, vruchten geeft hi,
 Geeft hi als de mildste perzik;
 Onverkwistbaar als zijn rijkdom;
 Dies is gul-zijn hem behoefte;
 Mededeelen daartoe leeft hi.

Geeft hij eerst maar loover, - loover
 Brengt ook Lente 't allereerste.
 Zingt de nachtegaal in 't groen niet?
 Gaan verliefden daar niet wandlen?
 Komt geen nieuw lust gelooopen,
 Gaat niet d'enge borst weer open,
 Waar zoolang de Winter heerschte?

Bloemen..... Vriend, op zonnestrallen
 Kan z'een dichter neer doen dalen,
 Ho! zooveel dat al de kruinen
 Kronen zijn in al de tuinen.

Vruchten..... ho! hij doet de takken
 Van 't gewicht ter aarde zakken,
 Opdat ieder, met verrukken,
 Arm als rijk, er af zou plukken.

Rijker nog dan boom en plant
 Is de Dichter, daar geen land
 Zich op zulk een keur mag roemen,
 Zoo'n verscheidenheid kan noemen,
 Voor zijn vruchten, voor zijn bloemen,
 Als er groeien in zijn hart,
 't Zij bij vreugde, 't zij bij smart.

En, wat boomen geven mogen,
 't Zal verwelken, 't zal verdrogen,
 't Zal verzwinden,
 Als voor winden
 Stofzand in de wildernis.....
 Dichterbloemen, dichtervruchten
 Hebben geen vergaan te duchten:
 Eeuwig zijn ze jong en frisch.

Op het graf van Th. van Rijswijck⁽¹⁾

Vijf zomers reeds! - Ach toen uit onze rangen,
 Hij viel wiens lied de herten samenhiel,
 Bracht heel een volk, hoogmoedig op zijn zangen,
 Hem lauwren aan, en zat bij 't graf gekniel.
 Wij komen nog, met tranen in ons oogen;
 Nog bloedt ons hart, als viel hij heden af;
 Wij komen, - maar er stille heen getogen.....
 Geen vrije traan mag vallen op zijn graf!⁽²⁾

- (1) De dichter laschte de stukken, verschenen in zijn eersten bundel *Bloemen op een graf*, uitgegeven tot bekostiging eener eerezuil tot nagedachtenis van Eugeen Zetternam, 1857, in deze *Levenswarande* in. Dit stuk bevond zich blz. 21-22. (*Nota van den Uitgever*).
- (2) De Burgemeester had verboden den rouwstoet der Vlaamsche maatschappijen op het kerkhof toe te laten.

Een boom, een steen, een naam wijst zijn gebeente;
 Ziet, rondom heen rijst menig grafkolom.....
 Hem, muzenzoon, behoeft geen praalgesteente;
 Hij leeft in ons als in een heiligdom!
 Wie roemloos sterft, dien bouw' men eerebogen;
 Hem blijft de roem dien eigen kunst hem gaf;
 Stil komen wij nochtans hier heen getogen.....
 Geen vrije traan mag vallen op zijn graf!

Schande op de Stad die zulken, zulken zonen
 De huld ontzegt te weenen op hun asch,
 Waar d'eerbied den cipresboom niet mag kronen,
 Voor hem geplant die ons zoo dierbaar was!
 Hij bloost van toorn, zoo schimmen blozen mogen,
 Hij vloekt dien hoon, zoo onverdiend als laf;
 In stilte slechts komt men hierheen getogen.....
 Geen vrije traan mag vallen op zijn graf!

Doch wij, voor wie hij voortleeft in zijn zangen,
 Gedenken wij het lot van 't vaderland.
 Den ouden roem, door vreemden schimp vervangen,
 En Vlaanderens heil, door diepe ellend' en schand',
 O! zweeren wij, hier op zijn asch gebogen,
 Trouw, eeuwig trouw, aan 't voorbeeld dat hij gaf, -
 Dan komt hierheen eens heel een volk getogen,
 En zegezing zal galmen op zijn graf!

Mei 1854

Weest niet zoo trotsch, o zonen dezer eeuw⁽¹⁾

I

Weest niet zoo trotsch, o zonen dezer eeuw!
 Spot niet zoo bits met tijden die voorbij zijn;
 Pocht niet zoo luid op 't hedendaagsche vrijzijn; -
 De vrije man schokschoudert om geschreeuw.
 Slaat de oogen rond op groote en kleine Staten:
 Wie is 't alom die arbeidt en die lijdt?
 Het volk! het volk! - en 't is alweer een tijd,
 Een gouden tijd voor papen en soldaten!

II

Godin! Godin! die Vrijheid, Vrijheid heet,
 Klonk uwe stem ten oproep door de landen?
 Gaaft Gij hun 't zwaard, miljoenen 't zwaard in handen,
 Dat tegen U geen aanslag wordt gesmeed?
 Neen, Vrijheid, neen, - zij staan rond potentaten,
 Terwijl Gij zucht, als in een kerker zucht;
 Wee! liet Ge uw stem weergalmen door de lucht,
 Men leverde U geboeid aan die soldaten!

III

Want, als bij nacht het duivelsbrood in 't bosch,
 Zoo rijzen ook weer kloosters op uit de aarde,
 En de eigen geest die zoovele eeuwen waarde,
 Stijgt weer daaruit op 't arme menschedom los.

(1) Verscheen zonder naam van dichter in een dag- of weekblad.

‘Beeft! bromt die geest, oproerige onderzaten!
 Pleegt boete en bidt, gelaten in uw lot:
 Gekroonden zijn verkorenen van God,
 En ons en u beschermen hun soldaten!’

IV

Europa boete, en schrikkelijk zij de straf!
 Soldaten, trapt ons met gespoorde hielen;
 Gij, papen, wekt hier spookten in de zielen;
 De Vrijheid toch en krijgt gij niet in 't graf.
 America, dat rijk der demokraten,
 Biedt haar tot schild miljoenen borsten aan:
 Dat is een schild waar gij niet door zult slaan,
 Zwart legioen van papen en soldaten!

1868

Antwerpen een beggijnhof⁽¹⁾

Wijze: *T'en souviens tu?*

I

Gaan overal der menschen oogen open,
 Hier gaan op nieuw zooveler oogen toe;
 Hier wordt, eilaas! in domheid omgekropen,
 Hier lacht alweer de pater wel te moe.
 Schouwt rond: - het krielt van luie kloosterorden.
 Schier geen paleis dat hun niet toebehoort...
 O Scheldestad! wat moet van u geworden?
 Zal men nog weer gaan beedlen aan hun poort?

(1) Gedrukt op een los blaadje.

II

Uw magistraat, die vaders der gemeente,
 Houdt hun de hand beschermend boven 't hoofd.
 O? tandenknars tot in uw grafgesteente,
 Gij Marnix, want - de geest wordt hier gedooft!
 Gij streedt en leedt voor onze burgerrechten:
 Ons oud stadhuis weergalmt nog van uw woord.
 Thans zitten daar vermomde kloosterknechten...
 O Scheldestad, o bedel aan geen poort!

III

De toekomst lacht het gansche menschdom tegen;
 Geen enkel volk dat nog in boeien ligt;
 De geest, de geest, de kerkers uitgestegen,
 Zweeft vrij omhoog, en de aarde glanst van licht.
 Ha! zouden wij de laagsten zijn van allen?
 Zou 't nacht zijn hier, den ondergang nabij?
 Neen, Scheldestad! zoo diep zult gij niet vallen:
 Wij zweren 't luid, - wij maken u weer vrij!

Voor mijn land en zijne eer..⁽¹⁾

‘Voor mijn land en zijne eer, naar mijn recht en mijn' plicht!’
 Is de leus
 Van dien geus;
 Ze spreekt uit zijn gezicht.

1876

(1) Julius de Geyter schreef onder 't eerste exemplaar van een portret van Ferd. Van der Taelen, (dat voor August Michiels) geteekend door Frans Van Kuyck, dit versje.
 Uit ‘de Kleine Gazet.’

Kale advokaten⁽¹⁾

Het sneeuwt in mijn huis, ja, het sneeuwt er papier!
 Liberalen langs daar, katholieken langs hier;
 Het is om zijn hoofd te verliezen.
 Zelfs komen er binnengewaaid als de wind:
 ‘Gebuurken, hoe is 't met uw vrouw en uw kind?
 Ge moest..... voor den onze gaan kiezen!’

Ik kuischte mijn bril en bekeek eens den man.
 Daar belde men weêr, en hij griezeld er van:
 ‘Dat 's vast, riep hij, een van die viezen!’
 En 't woord was maar pas uit zijn bevenden mond,
 Als de andere buur ook al nevens mij stond:
 ‘Ge moest..... voor den onze gaan kiezen!’

Een Witte langs hier, en een Zwarte langs daar!
 De Christus aan 't kruis had het erg, - maar, voorwaar!
 Hem trok men niet over en weder;
 Hem neep men niet blauw, en hem kreet men niet doof:
 ‘Gebuur, de Vooruitgang!’ - ‘Gebuur, het Geloof!’
 Ik zakte er ten leste van neder.

‘De deur uit! riep *ik* nu, met al uwen praat!
 En vreet gij malkanderen op, op de straat;
 Maar *mij* niet; en dat in mijn woning!’
 'k Geloof dat ze 't deden, en meer nog misschien;
 Maar 'k nam hun papieren en dacht: ‘Laat eens zien;
 De Kiezer is vrij als de Koning!’

(1) Uit *Recht door Zee*, Mei 1874.

Ik las en herlas, maar welhaast, met een vloek,
 Vloog al hun papier in een donkeren hoek,
 En 'k riep: 'Wel, ik ken toch die namen!
 Daar trekt men de deftigste menschen door 't slijk:
 Wie *dat* doet, heeft nimmer of nimmer gelijk!
 En heel hun partij moest zich schamen!

Wat! kale advokaten, die niemand vertrouwt,
 Die leven van liegen en snakken naar 't goud,
 Dat anderen eerlijk verdienden, -
Die spuwen naar de achtbaarste burgers venijn,
 En ik, ik zou dom, ik zou laf genoeg zijn
 Om de eer niet te wreken dier Vrienden!

Zij dienen hun Stad en vereeren hun Land.
 Den hoed doe ik af, en ik druk hun de hand.
 Mocht God er ons velen zoo schenken!
 't Zijn mannen van eer, en hunne eer niet te koop:
 Hoevelen hebt gij er in heel uwen hoop
 Die edeler handlen en denken?

Het sneeuwt in mijn huis, ja, het sneeuwt er papier!
 Liberalen langs daar, katholieken langs hier;
 Maar ik zal mijn hoofd niet verliezen!
 Een....., die adel en eere vergeet,
 En zulk een gespuis met de voeten niet treedt,
 Voor..... zal *ik* niet gaan kiezen!'

Misererie! misererie!⁽¹⁾

Sinjoors, hoort gij dien zegezang?
 De zwarte mannen zijn aan 't feesten.
 Zij heerschen hier toch al zoo lang,
 Hoe liberalen ook tempeesten.
 't Is hier voor hen het Paradijs;
 Zij zingen hand aan hand, in chorum:
 'Zoo dure 't op dezelfde wijs
 Ad secula seculorum!'

De Vetbroêr schreeuwt, het glas ter hand:
 'Mijn vader deed in mastentoppen,
 Mijn moeder leurde rond met zand,
Ik doe den stiel van 't menschenfoppen.
 Dat foppen is een fijn gebruik.
 Hoerah voor foppers en fopporum!
 Ziet eens wat kin, ziet eens wat buik!
 Ad secula seculorum!'

De Jezuïet, die slimme vos,
 Die alles doet tot 's hemels glorie,
 Laat geene ziel op 't sterfbed los,
 Dan met het erfdeel tot victorie.
 Hij lacht van achter zijnen bril:
 'Ajuin, Sinjoor! Ajuin, Sinjorum!
 't Gaat alles hier naar onzen wil
 Ad secula seculorum!'

(1) Gedrukt op een los blaadje.

En op 't stadhuis, daar zingt de raad:
 'We zitten hier zoo zacht op 't kussen.
 En vindt men 't goed of vindt men 't kwaad,
 Wij varen wel toch ondertusschen.
 Of 't hier als in een klooster gaat,
 Alleen voor papen en paporum,
 Dan groeie 't gras maar op de straat
 Ad secula seculorum!'

Hoe lang nog, o Sinjoors! hoe lang
 Zal hier die papenboel regeeren?
 Komt, laat ons ook, bij glazenklank,
 Hun ondergang hier plechtig zweren!
 Wij, vrij in 't hart en vrij in 't hoofd,
 Verachten dompers en domporum.
 Met ons, al wie aan 't recht gelooft,
 Ad secula seculorum!

Bij het graf van Lucien-Leopold Jottrand

o Sluit niet het graf van den edelen Waal,
 Eer dank zij gesproken in Vlaanderens taal!

Had hij niet het dierbare Vlaandren tot moeder,
 De Vlaming had hem tot een dierbaren broeder.

Verbraken zoovelen een heilig verbond,
 Niet hij lei den Vlaming de hand op den mond;

Niet hij wou den geest met de tale versmachten,
Een volk door den vreemd' en zich-zelf doen verachten.

o Zegt niet zoo luid: 'Hij heeft Neerland verscheurd.'
Dat heeft hij zoo lang en zoo innig betreurd!

Hij wilde nog Vlaandren doen schittren en tronen.....
Dies brengen wij dankbaar hem tranen en kronen.

20 December 1877.

Kunnen⁽¹⁾

Aan Dichter S.-J. du Toit, in Zuid-Afrika.

Ik zend U een ex. van mijn jongste produkt *Sambesia* of 'Salomo's goudmijnen bezocht'; mocht het U een paar uurtjes afleiding kunnen verschaffen. Mijn ontwerp voor het pendant daarop - *De Koningin van Scheba* - ligt gereed.... Maar ach, zal ik ooit den tijd vinden.... enz.

S.-J. DU TOIT

in een brief uit de PAERL, einde 1895.

Twee vrienden togen door de heide.
'Waar ligt het dorp?' wist geen van beide.
Ginds rees een paal; die wees het aan;
En trotsch, dan, op die baan
Zyn zy er heen gegaan.....

Ver van de hoof was een hondje gaan vryen;
't Wilde naar huis weer; maar h o e nu terug?
't Stond vóór een beek; die was niet te vermyen;
't Liep er maar langs, tot het kwam aan een brug....

(1) Gedrukt op een los blaadje.

In de kruin van de boomen
 Zalen aan de Schelde
 Musschen, en vertelde
 Eene al haar droomen.
 ‘Zulke, zulke stroomen
 Wou ik over komen.
 - Wy, wy ook.’
 Klonk het, ‘schouw, al waar 't in rook!’
 D'overzetter steekt van land.
 Ziet, hy is maar pas aan 't stoomen,
 Als de musschen uit de boomen
 Allen zitten in het want,
 Zachtjes meegenomen
 Tot..... den overkant.

Een arend klieft door lucht en wolken,
 Blikt nauwelyks neer op gansche volken,
 Maar ziet naar paal, naar beek noch vloed;
 Hy vliegt, waarheen hy vliegen moet,
 Waar liefde trekt, waar trekt zyn bloed.
 Giert hier een storm, rolt ginds de donder,
 Wat scheelt het hem? Die blyven onder.
 Wil hem de zon blind stralen met haar licht,
 Hy staart ze spottend in 't gezicht.
 Waarheen, waarheen? Geen wet voor lusten!
 Hoog roeit hi voort, zyn doel bewust,
 Van berg tot berg, van kust tot kust,
 En rust - waar zyn gelyken rusten.

Wie wegen volgt op kunstgebied,
 Een Meester is hy niet.

Wees, Gy, die arend, Vriend,
 Om Afrika, om oud' Egipte t' overzweven;
 Om Palestina's pracht en roem ons weer te geven;
 Laat, ja, op u we wys, als denker en als kind,
 Laat Scheba's Koningin by Salomo herleven.
 Wie weet, ryst eens de ster, die Nederland verwacht,
 Niet boven Afrika, door duisternis en nacht?
 Daar woont een heldenvolk: waar weder Grieken wonen,
 Zal wel natuur opnieuw met een Homerus loonen.

Antwerpen, 7 Februari 1896

Verfoei het dagblad.....

Verfoei het dagblad, vriend, het ding dat elken dag
 Moet boeien met gesnap, geen denkers kweeken mag.

Voorheen en thans⁽¹⁾

I

Als zich 't verleden in de bladen
 Van 's lands kronijken openstrekt,
 En ieder blad met euveldaden,
 Met bloed en tranen is bekleet;
 Als voor mijn geest, in sloten en kasteelen,
 De moedwil rijst, godtergend in zijn trots,
 En 't arme volk, gedwee bij zijn bevelen,
 Bukte voor zijn dwang, als voor de straffe Gods; -

(1) Uit *Bloemen op een Graf*. Bladzijden 23 tot 33.

Dan, trotsche zoon van beter dagen,
 Door eigenwaard' als adel vrij,
 Dan houd ik d'oogen neergeslagen,
 En vloek de dwinglandij!

Maar toen hier recht en vrijheid troonden,
 En 's lands gemeenten, in hun macht,
 Zich groot en d'eere waerdig toonden
 Die hun d'ontvoogde waereld bracht;
 Toen hier alom, bij 't waaien der banieren,
 De gilden, grootsch op duur gewonnen goed,
 Het zinnebeeld heldhaftig lieten zwieren
 Van volksgeluk en burgerdeugd en moed,
 O, dan vergeet ik dwang en snoodheid;
 Mijn bloed vliet snel, mijn hart klopt luid,
 En juublend om der vaadren grootheid,
 Roep ik hun glorie uit!

Wie ziet niet fier en opgetogen
 Die lange reeks van Dekens aan,
 De Ruwaarts, voor wie vorsten bogen,
 Aan 't hoofd van gild' en neering staan?
 Wen heel het land in zoete welvaart bloeide,
 Gelijk een dal in 't koestrend licht der zon,
 Was 't nijvrig volk, dat voor den vrede gloeide,
 Nooit, nooit de stam dien vreemde macht verwon.
 Wee die slechts een haar dierf daeren
 Van 't blonde hoofd der Vlaamsche Maagd!
 Zij schrikte voor geen ridderhaeren,
 Hoe talrijk opgedaagd!

Voorwaar, 't was heerlijk om aanschouwen,
 Bij 't naadren van het minst gevaar,
 De krijgsbanier te zien ontvouwen.
 Aan 't hoofd der needrigst' ambachtschaar!

't Was grootsch, hoe over vesten, steden, dorpen,
 Een zelfde kreet uit elks gemoed weerklonk,
 Hoe hoon en smaad den lande toegeworpen,
 Werd uitgewischt in 't vijandlijke bloed:
 Een legerdrom werd elke Gilde,
 Elk burgerhart een leeuwenborst;
 Het graf vond hij die dwingen wilde,
 Die boeiën brengen dorst.

Maar eedler spreiddet gij uw gunsten,
 Aloude Gilden, toen uw schoot,
 Als 't heiligdom van geest en kunsten,
 Voor gansch het menschdom zich ontsloot;
 Toen gij de ster, die gloriester, deedt rijzen,
 Bij welker glans de waereld thans nog knielt,
 Die Vlaandrens naam nog eerbiedvol doet prijzen
 Zoo ver het schoon' een sterveling bezielt;
 Toen gij niet slechts de lijfsontslaving,
 De zuil der vrijheid hebt gesticht;
 Maar tevens aan de geestbeschaving
 Een troon hebt opgericht!

Ziet gij die rijke vanen wapperen,
 Te midden van dien dichten stoet?
 Het zijn de standaards niet van dapperen
 Die strijden gaan voor kroost en goed.
 't Klaroen weerschalt, maar laat geen krijgstoorn hooren;
 De beiaard speelt, geen noodklok wordt geluid;
 De landsvlag waait en zwiert op elken toren;
 Maar daagt, vol trots, den vijand thans niet uit.
 'Ter feest! weerklinkt het, voor 's lands zonen!'
 En stad op stad juicht om die gunst;
 En ieder komt zijn hulde toonen
 Aan vorsten van de Kunst!

Getuigt van deze Kunstmonarken,
 Herinringzuilen van 't voorheen,
 Gewijde tempelen, reuzenwerken,
 En raadspaleizen onzer steên!
 Vermeldt hun roem, bezielde tafereelen,
 Die onze altaren en museums siert!
 Geschiedboek, schets de pracht der Landjuweelen,
 Staaf d'edel' eer die hun bewezen wierd!
 Doch neen! er hoeven geen Kronijken,
 Opdat men hun gewrochten noem';
 Elk volk wil met hun werken prijken:
 De wereld schenkt hun roem!

Mijn land! - roem, vrijheid, macht en weelde,
 Dit was uw aandeel eeuwen lang,
 Wat g'uit u zelven schiept en teelde,
 Dat voerde u ten eersten rang,
 Uw burgerschap was adel in de waereld;
 Geen grootheid deed u knielen voor haar staf;
 Uw kunstenkroon, geheel van roem ompaereld,
 Schoot, meer dan steenen, vonken om u af.
 Itaalje zag 't: - de rijke krone
 Der zuidermaagd had minder glans,
 Als 't voorhoofd blonk der Noorderschoone
 Als in een stralenkrans!

II

En, eilaas! al deze grootheid,
 Al dees eigenwaerde viel,
 Als een reuzenlijk dat neerploft
 Bij 't ontglippen van de ziel.

Niets van onvolprezen vaadren
 Blijft aan 't huidig nageslacht,
 Dan een straal der gloriezonne,
 Dan een schaduw hunner macht...

Gilden! Waar zijn thans uw Dekens,
 Waar de trotsche Ruwaarts thans,
 Waereldburgers voor de volken,
 Zuilen van het heil huns lands?
 Waar de reeks van kunstenaars,
 Opgerezen uit uw schoot,
 Voor wier scheppingsgeest de waereld
 Zich het needrig hoofd ontbloot?
 Waar, waar zijt gij zelf? - Gevallen,
 Als door Godes hand vernield,
 Neergestort als 't reuzenlichaam
 Dat de geest niet meer bezielt!

Vrijheid, moederborst der welvaart,
 Oudste telg van 't fiere Gent,
 Zoo gij Vlaanderen nog lief hebt,
 Waarom zucht het in ellend?
 Waarom knaagt zoo diep de kanker
 Der verarming aan zijn hart?
 Waarom zwaait de dood haar zeisen
 Woedend door dit oord van smart?
 Nimmer liet g'uw kroost in lijden;
 Weelde strooit g'als bloemen neer; -
 Vrijheid, woont g'op Vlaandrens bodem,
 Mint gij 't schoone land niet meer?...

Ha! wij zijn uw naam onwaardig,
 Schimmen van ons voorgeslacht!
 Spijts uw grootheid, wordt hier hulde
 Vreemder kleinheid toegebracht.

Zij die eeuwen U aanbaden,
 Zijn, eilaas! ons godendom;
 Uwe knechts zijn onze meesters;
 Zelfs de Kunst kruipt voor hen om!

Vrijheids geest van Artevelde,
 Geest van waerelden bezield,
 Zie uw Vlaandren, na vijf eeuwen,
 Toch voor Gallië neergekniel!
 Wend uw oogen van ons henen,
 Rubens, God van 't kunstgebied;
 Vreemde dwaalzin streelt de zonen
 Wien g'u zelf ten voorbeeld liet.
 Eeuwen, die nog onze vaadren
 't Offer uwer hulde plengt,
 Is het niets dan hunne glorie
 Dat g'ons, bastaards, overbrengt?
 Blijft geen hoop op eigen grootheid
 Ons meer bij? o God! verniel
 Mee dien roem, - die schand! - of geef ons
 Ook hun daden, ook hun ziel!

III

Maar neen! geen toon van wanhoop meer
 Geen hulpeloos misbaar!
 Niet laf, niet raadloos dus geweest
 Bij akelig gevaar!
 Niet als de golven om een prooi
 Zich rollen hoog en grauw,
 Mag als een kind de zeeman staan,
 En kermen als een vrouw.

De nood is voor het hart een vuur
 Waar ijzer in verstaalt:
 Wie man is, beeft of wanhoopt niet,
 Maar valt of zegepraalt!

O Volk! weer heft in uw gedrang,
 Waardoor Gods adem zweeft,
 Zich menig voorhoofd dat de hand
 Der Kunst bestempeld heeft.
 Hun stoute geest bindt, als een brug
 Twee oevers van een stroom,
 't Verleden, - hunne glorie -, aan,
 De toekomst, - hunnen droom.
 't Zijn dichtren thans, die hunne stem
 Doen dondren waar gij slaapt,
 En siddrend wijzen met de hand
 In 't graf dat naast u gaapt.
 Gij slaapt den zielslaap, droevig volk,
 Maar, vreest gij dien der dood,
 Hoor uwer dichtren streng gezang,
 Rijs op uit uwen nood!

‘Verbasterd volk, gij roemt op uwe vaderen,’
 Dus klinkt hun stem, die schand en lafheid wraakt;
 ‘Gij bergt u achter hunne lauwerbladeren,
 En blozend ziet de wandelaar u naakt.
 Wat pocht g'op vrijheid? - t' is een vreemde maget,
 Die valschen tooi om d'enge lenden draget.
 Vereert gij vrij den ouden vranken aard,
 Den eigen geest, de taal van uwe moeder?
 Is 't vrijheid zich te schamen voor den broeder,
 Die wordt vertrapt om deugd die hij bewaart?.....

'Niets is volmaakt, steeds dorens aan de rozen...
 Maar opentlijk verzaken wat vereert;
 Om d'eerste liefdewoorden moeten blozen
 Die aan haar kind een moeder heeft geleerd;
 Maar 't wieggebed, lief aan den God der rede,
 Verleeren voor een onbegrepen bede;
 Maar jongelingsdeugd bespotten in den man;
 Maar d'oude kunst, de bron van Vlaandrens zegen,
 Maar eigen macht en grootheid ruilen, tegen
 Naäperij, - daar gruwet de Vrijheid van!

'Vrij, Vlaamsch geslacht? Is dan de boei der zielen
 Geen zwaarder dwang dan ketens aan den voet?
 Het woest geweld kan gansch een volk vernielen,
 Als nog zijn geest de puinen spreken doet!
 En gij, eilaas! terwijl op alle volken
 Verlichting stroomt, als zonlicht door de wolken,
 Terwijl slechts heil hun toelacht in 't verschiet,
 Blijft gij van kunst, van wetenschap verstoken;
 Nog zelfs geen hoop is voor u aangebroken,
 Nog streelt u 't licht van beter tijden niet!

'Vrij? - En van uit de hut der bedelaren
 Ten hoogsten rang leidt slechts de Bastaardij,
 Een wufte vrouw met bloemen in de haren
 En klatergoud gestikt op haar kleedij!
 Wie haar vereert, klimt aan heur hand van schrede
 Tot schreed' omhoog, tot op de laatste trede
 Van haren troon, - zij afgodin der kunst!
 Maar wee den dichter in de taal der vadersen,
 Den kunstenaar die de echte lauwerbladeren
 Der grootheid mint, - voor hen is loon noch gunst!

‘Vrij? - En 't gerecht beschuldigt en veroordeelt,
 En 't ongeluk, eilaas! heeft niets verstaan.
 Wat of 't gewis der onschuld hem bevoordeelt?
 Den aangeklaagde doet men 't mondslot aan.
 Licht is 't schavot voor velen opgeslagen,
 Als zij misschien nog in hun ziele vragen:
 ‘Wat was dan toch, o God! mijn wanbedrijf?....’

.....
 Geen midden, neen - of slaaf of vrij volkomen! -
 Eilaas! ons recht en vrijheden zijn droomen:
 Een gouden boei laat ook een groef in 't lijf!

‘Lof, gunsten, heil, maar vlek en schande tevens,
 Op u die naam en aard verloochend hebt!
 Waant gij misschien, onwaardigen des levens,
 Dat men de zielen als uw tong herschept?
 Natuur alleen geeft eigen taal en zeden;
 Zij zijn de roem en spiegel van 't verleden;
 Gij rooft ze niet voor mode dezer eeuw!
 Moest dwinglandij ons ooit met boeien naderen,
 Dan vindt g' alleen nog redding in der vaderen
 Alouden kreet: ‘Op! Vlaanderen den Leeuw!’

‘Ach! Vlaandrens Maagd, zoolang ten rijksten trone
 Gezeten, is een beedlaresse thans....
 En niets zou schuld zijn, God geliefde schoone,
 Dat gij nu weent om uw ontroofden glans?
 Wel hard moet u 't stiefvaderlijk behandelen
 Zijn, naast uw Waalsche zuster, die mag wandelen
 Op bloemen, waar uw voet op dorens treedt;
 Wel hard, waar U de ruwe lievelinge
 Des huizes tartend aanziet, als ontvinge
 Zij 't leven niet van wie U leven deed...

‘Herrijs, o volk! in uw alouden luister;
 Te lang reeds duurt uw akelige nacht;
 Laat schittrend licht heenbreken door uw duister;
 Sla uit de vleugels van hernieuwde kracht!
 Herrijst, o Gilden! laat uw kunstbanieren
 Plechtstatig voor het oog der volken zwieren;
 Ontrolt de vlag der oude glorie weer!
 Kunst kan alleen een schandvlek overspreiden,
 En 's lands Maagd zal zij misschien nog leiden
 Ten troon van weeld' en vrijheid als weleer!’

Aan de dichters

Gij, dichters, in uw eigen land
 Beleedigd en misacht,
 De tijd, gedenkt het, wreekt wie trouw
 Zijn zending heeft volbracht.
 Uw naam toch, zuiver als 't gezang
 Dat u de Godheid geeft,
 Blijft onbezoedeld van de vlek
 Die op den Vlaming kleeft.
 Kwijnt hier als vreemde vogels niet
 Te teer voor ruwe lucht:
 Als adelaars van boeien los
 Herneemt gij eens uw vlucht!

Mei 1854.

Thans is het uit met bespieden en dwingen

Aan onze vrienden van den buiten. Voor de Senaat- en Kamerkiezing van
11 Juni '78.

Is 't waarheid, o Boeren! dat ZIJ u doen drillen,
Als meesters hun slaven, de zweep in de hand?
Dat GIJ niet te zien hebt, te denken, te willen,
Dat ZIJ voor u spreken en heerschen in 't land?

Is 't waarheid, o Boeren! verfoeit gij de steden?
Vertrappen w' uw recht, en vergallen w' uw lot?
Zijn steden een poel voor uw eer en uw zeden?
Wordt God er gehaat en getergd en bespot?

Zij weten het wel, dat zij liegen, ja liegen,
Zij allen die 't zeggen op zuchtenden toon.
Zij weten het wel, maar zij MOETEN bedriegen,
Of uit is hun rijk, en hun rijk is zoo schoon!

Slaat, Boeren! het boek der Geschiedenis open:
Elk recht, elk geluk, elke vrijheid, elk goed,
Men heeft het ontruikt en met bloed moeten koopen,
Ja, tienmaal ontruikt en bezegeld met bloed!

Ontruikt aan kasteelen, ontruikt aan abdijen,
Ontruikt aan wie thans durven spreken van recht...
En WIE, rukte u los uit den smaad en het lijn?
De steden, de steden, - al zijn ze zoo slecht!

Ze waren bevolkt toen, de Steden, met slaven,
 De dorpen ontvlucht met den halsband nog aan.
 En sinds, als men nog uwe rechten moet staven,
 Zijn 't Steden alleen die in 't harrenas staan!

Den dag als hij kiest, is de Burger een Koning;
 En U dreef men immer ter stembus als vee...
 Wel bloedde u het hart, en het smeekte om versooning,
 Toch moest gij gebogen en wrokkende mee.

Zij hadden genaadloos uw lot in hun handen,
 Uw vrouw, en uw kroost, en uw eer, en uw rust,
 Geen handel, geen neering, geen hoeve, geen landen,
 Geen brood, zoo gij vrij waart en koost naar uw lust!

Maar thans is het uit met bespieden en dwingen!
 Zij stonden 't niet af, dan het mes op de keel.
 Geen oog nu dat achter het schutsel kan dringen;
 Geen list, geen verraad meer, - geen mensch in 't gareel!

Komt op dus, o Boeren! en lacht, en zingt liekens!
 Komt op met pastoors en barons aan uw zij!
 Drinkt meê van hun wijn, en eet meê van hun kiekens:
 Ge zet achter 't schutsel uw kruisken toch vrij!⁽¹⁾

(1) Van dit gedicht bestaan twee zeer uiteenlopende lezingen, beide op losse blaadjes gedrukt.

(Nota van den Uitgever.)

Antwerpens toren

Een gedicht ter eere van Appelmans

I

Mijnen Vriende Floris van der Ven

Klimt gij nooit den toren op,
Antwerps hoogen toren?
Lokt u nimmer wat men hooren,
Wat men zien kan van zijn top?

In een stroom van frissche lucht
Moet de geest zich doopen:
Breeder vleuglen slaat hij open,
Naar gelang hij hooger vlucht.

Als de stad nog doodsch en stil
Sluimert in het donker,
Stijg omhoog, en zie 't geflonker
Van een zon die komen wil.

Vriend, de neevlen stralen mee;
Al de bosschen klinken;
En de Schelde gaat aan 't blinken,
Waar zij slingert naar de zee.

Welk onmeetbaar bloemtapijt
Over veld en weien!
De ochtendwinden spelemeien;
Alles wiegelt wijd en zijd.

Schepen, vloten komen aan,
Zeilen - reuzenschimmen;
Rook- en dampkolommen klimmen
Hooger dan de masten staan.

Meeuwen scheeren langs den vloed,
Schateren en gieren;
En - hoezee! - matrozen zwieren
Hun zuidwesters tot een groet.

Hoordet ge onder u nu plots,
Vriend, den beiaard spelen:
'Welkom, welkom, zeekasteelen!'
Heel uw ziele sprong van trots!

o! Hoe dikwijls juichte ik niet,
Uit geheel mijn harte,
Als ik Brussel in de verte,
Gent zag rijzen in 't verschiet!

Als een monsterslang in 't veld,
Uit een bosch gesprongen,
Vliegend kreet uit al haar longen:
'Van den Rhijn kom ik gesneld!'

Zie, - gelijk een bieënnest
Krielt het nu hieronder;
En met vaandels en gedonder
Trekt een leger uit de vest.

Hoor, - geen plein, geen kaai, geen dok,
Dat niet gonst van 't leven;
Voel, - de toren schijnt te beven
Van 't gedommel en 't geschok.

Gansche dagen heeft die trans,
 Vriend, mij vastgeklonken:
 Als de zon was weggezonden,
 Stond hij nog in licht en glans....

En hij leeft, onze Toren! Hij 's trotsch, als de wolken
 Zijn kanteelen met bliksem en donder bevolken;
 Als het giert om zijn kruin; als men beeft aan zijn voet.
 En hij trilt, als de kauwen, de dartlende kauwen,
 In zijn holten en kloven hun woningen bouwen,
 En hun kroost aan zijn hart wordt gestreeld en gevoed.

o! Wie heeft niet gedroomd in zijn jongelingsjaren
 Van beminnen en vliegen, van kussen en paren,
 Daar omhoog in de lucht, waar 't zoo rein is en klaar?
 Gij, die jong zijt en liefhebt, gij droomt van twee engelen
 Die zich wiegen in 't ruim, en elkander omstrengelen...
 Van den Toren, mijn Vriend, moet gij vliegen met Haar!

En ook des winters klim ten toren:
 Ga daar 't gesteen der meeuwen hooren:
 Zie veld en bosschen blank en grijs;
 De Schelde als in een kist van ijs;
 De stad als in een kleed geweven,
 Waaronder drift meer woelt noch leven.....
 En bij die sneeuw, die stilte en rust;
 Bij dat vergaan van kracht en lust,
 Zal uw gemoed een stem beluisteren,
 Die innig tot uw ziel zal fluisteren:
 'o Menschen die mijn kinderen zijt!
 Is 't leven u een harde strijd;
 Als ge oud en stram wordt, moegeleden,
 En moegedacht, en moegebeden,
 Dan strooi ik, wat ge laakt of looft,
 De sneeuw der onschuld op elks hoofd.'

II**Mijnen Vriende Hendrik van den Bosch**

En u die onze vaadren mint,
 Bewondert wat zij deden,
 U spreekt de reuzentoren, Vriend,
 Van burgerdeugd en -zedes
 Hij zegt
 U hoe voor 't recht
 Gekampt werd en geleden;
 Hoe hij de standaard was des volks in elk gevecht;
 En hoe 's lands eer en trots, vertrappeld en vertreden,
 Herrezen toch, als hij, herrezen hoog en recht.

‘o Meester bouw hem schoon en sterk!’
 Zoo spraken onze vaders,
 ‘Ons recht ligge eeuwig in uw werk
 Beveiligd voor verradersen!
 Gebiedt:
 Arduin, graniet
 Moet gang en kelder welven:
 Daarin eene ijzren kist, en in die kist - ons lot.
 Laat breken dan den vorst, laat al zijn slaven delven...
 o Meester, bouw hem schoon, maar sterker dan een slot!’

Van 't Gentsche belfort is 't een zoon;
 In Brugge praalt zijn moeder;
 En draagt nog Ypren thans een kroon,
 Het dankt ze zijnen broeder.
 Welk land!
 Waar t'allen kant,
 Van zulke torentinnen,
 Gewaakt werd nacht als dag, geseind werd tegen ramp!
 Hoe dikwerf klonk de kreet: ‘De vijand rukt weer binnen..
 Hijscht al de bruggen op, en wapent u ten kamp!’

Wel heeft men aan des reuzen been
 Een tempel vastgeklonken;
 Maar kerkers heeft het schoonste steen,
 De hoogste berg spelonken.
 Laat vrij
 Om heerschappij
 Den priestermond er donderen
 De toren is een leek die glimlacht om die klucht;
 Bij geuzenfeesten, Vriend, bij burgerheil en -wonderen,
 Zwaait hij de vrijheidsvlag, en vedelt in de lucht.

Dat eeuwig veedlen voor elkeen,
 Dat sprankelen van blijheid,
 Op rijk en arm, op groot en klein,
 Is 't eeuwig feest der vrijheid.
 o! Kwam
 Door rook en vlam
 Een dwingland aan met boeien,
 Niet veedlen zou de reus, maar stormen boven ons:
 Plots hem zou Marnix' geest omvliegen en ontgloeien;
 En siddren zou de lucht van 't klepperende brons...

III

1520

Den Bouwmeester Janlet

‘Kom, Quinten, nog eens varen,’
 Zei Dürer tot Metsijs;
 ‘Zoo'n wieglen op de baren
 Is lustig, Vriend, en wijs.
 Hoe frisch! - En rust de geest er,
 Men leert er altijd wat:
 Geen meester die zijn meester
 Niet aantreft in uw stad....’

‘Gi vleier!’ lachte Quinten,
 En riep tot Lieven Grijp:
 ‘Naar 't Veer, met wijn en pinten!
 En elk zijn keizerspijp!’
 En twintigmaal nu dreven
 Die vorsten van 't penseel,
 Met Lieven aan den steven,
 Van Burcht tot Oosterweel.

Zij spraken van den Keizer,
 Zijn intocht en zijn macht;
 Van Indië en 't paleis er
 Gedroomd voor zijn geslacht;
 Maar wat natuur tentoonspreidt,
 Wat kunst vermag als God,
 Onsterfelijke schoonheid,
 Schenk gij hun thans genot!

De omwolkte zonne daalde,
 Als zonk een vuurberg neer.
 Wat uit dien krater straalde,
 De toren straalde 't weer.
 Het werd als dwaalden schimmen
 Nu door een zee van licht,
 Met de oogen naar de kimmen
 Of torenwaarts gericht.

‘De Keizer, ja, is machtig,
 Zei Quinten, wijd geducht;
 Zijn stoet was overprachtig...
 Maar, Vriend! wat zon en lucht!’
 - Wat zon, maar ook wat toren!
 Riep Dürer, steenen kant!
 Doet God een zon zoo gloren,
 Dien wrocht een menschenhand!

‘Waar mij de keus geschonken
 Dat ik dien had gebouwd,
 Of met een kroon mocht pronken...
 - Zeg mij niet wat ge zoudt!
 'k Zou daar uw beeld op smeden,
 Riep Quinten, tot bewijs!
 - En ik voltrok den tweeden,
 En kapte erin *Metsijs!*’

En hand in hand nu lazen
 Ze elkander in 't gemoed.
 Dan klonken zij de glazen,
 En koelden hunnen gloed.
 En nog in 't maanlicht dreven
 Die vorsten van 't penseel,
 Met Lieven aan den steven,
 Van Burcht tot Oosterweel.

1881

De Keizer ligt verdorven,
 Vervloekt in vreemden grond.....
 Zijn de andren ook gestorven,
 Hen zegent ieders mond.....
 Nog daalt de zon hier onder
 Verruklijk voor het oog;
 Nog rijst ons kunstenwonder,
 De Toren, trotsch omhoog!⁽¹⁾

(1) Verscheen in de drukkerij Mees & Co, Antwerpen 1882, met Duitsche, Engelsche en Fransche vertaling.
 (*Nota van den Uitgever*).

De zang der kozakken Mijnen vriende Ferdinand Vander Taelen.

I

Wij hebben 't gezang der Kozakken gehoord:
 Hoe gloeiden, hoe vlamden hunne oogen!
 't Kanon riep hen op tot vernieling en moord;
 Zij draafden ten strijde, - zij vlogen;
 Omwolkt door het stof en de dampen van 't kruit,
 Klonk boven 't gedonder hun krijgczang nog uit!

II

O! 't lied in den slag is gevleugelde moed;
 Geen hart dat niet meê wordt getogen;
 Getuig, *Marseillaise!* van vuur in het bloed;
 Roem, *Wacht am Rhein!* uw vermogen.
 Alom klinkt het volkslied voor Vrijheid en land!
 Het jaagt ook de borst der kozakken in brand!

III

Kozakken! - wat schrikwoord in 't Westen, ô Vriend!
 En wij, toen we saam er meê klonken,
 Wij dachten: 'dien smaad hadden zij niet verdiend,
 Wier oogen zoo hartelijk blonken.'
 Hoe werden zij toch op dien angstigen dag
 Die zingende storm, die vloog naar den slag!

IV

Het Lied dat betoovert, het Lied dreef ze voort;
 Met vlammen vervulde 't hunne oogen,
 Wel riep hen 't kanon tot vernieling en moord;
 Zij draafden ten strijde, - ze vlogen;
 Maar boven 't gedonder en 't wapengeklank
 Herdreunde de lucht van 't begeesterd gezang!

...Mei 1877

Op Vrambouts graf

In Vlaanderens grond, rust zacht, rust warm,
 Als 't slapende kind in zijn moeders arm.

Zit Brugges Maagd verzonken in smart,
 Ook aan de Schelde treurt menig hart.

Want waart gij voor 't land de beeltenis niet
 Van den geest die regeert, van het recht dat gebiedt?

U wiegde als kind geen gravin op haar schoot,
 Maar hoog klomt g'in eere in eer, werdt gij groot.

Wart gij geen ridder voor waarheid en licht?
 Gij ruktet de leugen de mom van 't gezicht.

En boodt gij de hand niet, de hartlijke hand,
 Aan allen die strijden voor Vlaanderenland?

Ach! Vlaanderenland heeft de schaduw niet meer
Van de macht en den trots en den roem van weleer.

Gij hebt het bemind met een rein gemoed:
Wij weten het ginds aan den Scheldevloed;

Dies roepen w'u toe: 'Rust zacht, rust warm
In Vlaanderens bodem, in Moeders arm!'

Op onze wallen

Op onze wallen
Staan leeuwen nu in brons:
Ze brieschen en ze brallen,
Maar... tegen ons!

't Zijn sterke koppen,
Die 't land regeeren, eh?
Kwam ons de vijand kloppen,
Ze klopten mee!

Vlaandrens kunst beschermen

Op een fransche Récépissé der 'Société Royale pour l'Encouragement des
Beaux-Arts d'Anvers', - in April 1885.

Vlaandrens Kunst beschermen, Vlaandrens aard zich schamen,
Vlaandrens taal verloochnen, - Heeren, rijmt dat samen?

Kunstschoon

Wat wordt er geknoeid in uw wallen,
Geknoeid rond u, o Scheldestad!

‘Ook daarover, west en noord,
Wat al schoonheid
Zich ten toon spreidt;
Wat kasteelen
Met kanteelen,
Waar het noorderlicht in gloort.....
O! daarover, west en noord!

Eeuwig prijkte daar een beeld,
Dat Metsijzen
Zouden prijzen,
Hem ter hulde
Die vervulde
Wat hier alle harten streelt.....
Eeuwig prijkte daar zijn beeld.

Belgiës wedervaren sinds 1830⁽¹⁾

WELDADEN DER ONAFHANKELIJKHEID
 Bekroond in den Prijskamp van het Staatsbestuur.
 WAARHEID.

I

Europa zag den dam vernielen
 Die fransche dwangmacht waeren moest;
 Hij werd door 't eigen volk verwoest
 Dat door die macht vaak neer moest knielen;
 Want België brak den broederband
 Van 't één en zelfde Nederland...

‘Eilaas!’ zoo klonk het allerwegen,
 ‘Nauw van der Gallen juk bevrijd,
 Of Belgie, dat voor vrijheid strijdt,
 Treedt, onbewust, dat juk weer tegen...
 Een wingewest was 't eeuwen lang;
 Het heeft geleden en gestreden;
 Toch leerde 't niet door zijn verleden: -
 Het ijst niet meer voor vreemden dwang.
 Geteisterd schip, gansch onervaren
 Is 't jeugdig volk dat u bemant;
 Wat zult g'in 't woeden van de baren,
 Gebeukte kiel, rampzalig land?’

(1) Uit *Bloemen op een Graf*. Bladzijden 54 tot en met 62.
 Eerst verschenen in *Concours de Poésie française et flamande*, Distribution des Prix. Bruxelles
 1855.

Die jammerklacht zou België wraken;
 Slechts vrijheidsliefde deed het blaken;
 Nooit schrikte 't meer voor d'winglandij;
 Het deed zijn Wijzen zich vergaderen,
 En vroeg hun hoe het land der vaderen
 Weer roemrijk zijn kon, sterk en vrij?

't Was grootsch dit kleine volk te aanschouwen,
 Dat, vol geloof en zelfvertrouwen,
 De toekomst lachend in dorst zien. -
 Zoo steunde ook het oude Roomen
 Op zich alleen, toen 't zonder schroomen
 Aan gansche legers 't hoofd dorst biën!

En België's Landsraad, opgetogen,
 Riep uit, d'eerwaarde kruin ontbloot:
 'Het Volk blijv' Heer van 's lands vermogen!
 Door Eendracht zij de Natie groot!
 Wat vreemde macht ooit durve pogen,
 De Vrijheid zal hier niet gedood!'

Die vranke stem, vol trotsche hope,
 Klonk ongerijmd voor 't oud Europe;
 Doch toen het zag dat hier een Troon
 Door d'eigen Wijzen werd verheven,
 Toen riep het uit op bittren toon:
 'Uw dood, o Vrijheid, naast uw leven?
 't Gezag des Volks naast dat der Kroon?...'

En 't antwoord was: 'De tijd zal leeren!
 Ons vleit geen droom, voldoet geen schijn:
 De Vorst die België zal regeeren,
 Zal in 's volks vrijheid zich vereeren,
 En slechts de grootste Burger zijn!'

II

't Vierd' eener eeuw is sinds voorbij getogen...
 En België's Maagd, met levensvuur in d'oogen,
 Een milden glimlach om den mond,
 Hoort, wijd en zijd, zich huld' en eer betuigen,
 Ziet elken stam vóór haar zich nederbuigen,
 Grootsch op haar zusterlijk verbond!

't Bejammren werd dus roemen en benijden!
 En kommerloos mag zich het land verblijden:
 Geen heerszucht die zijn heil nog rooft.
 Europa waakt op 't lot van zijne zonen,
 Wee wie nog ooit hun vrijheid zoude hoonen,
 Een haar zou krenken van hun hoofd!

Want België werd de toevlucht van den vrede.
 Ziet, - een orkaan rukt oude troonen mede;
 De tijd der Scepters scheen volbracht;
 Van oord tot oord weerklonken wraakbazuinen;
 De volken zochten vrijheid op de puinen
 Van blind- verguisde vorstenmacht.....

En hier, hier deed die storm geen zuilen beven!
 De wijze Vorst, ten jongen troon verheven,
 Zat met de Vrijheid hand in hand.....
 En België, fier op d'edel' eerbetooning,
 Begroette luid zijn aangebeden Koning,
 Als grootsten Burger van het land!

'Monarkenrang wordt thans gehaat, mijn kinderen;
 Zoo mijne macht uw heil of roem kan hinderen,
 'k Zal afstand doen van mijn gebied.....'
 Zoo sprak de Vorst, en lei de Rijkskroon neder,
 Maar smeekend klonk het: 'Vader neem ze weder:
 Ondankbaar zijn de Belgen niet!'

Kort was de vreugd die ons de Heer nu spaarde:
 De Koningin, een engelin op aarde,
 Toog heen naar 't hemelsch vaderland;
 In 't rijkst paleis bad men vergeefs: 'Erbarmen!'
 Vergeefs: 'Genade!' bij de duizend armen
 Die hulp ontvingen uit haar hand.....

Maar toog zij heen, zij liet ons hare telgen,
 Beminnlijk kroost, tot trots en hoop der Belgen
 In wijze volksliefd' opgevoed.
 Toch bleef men lang op hare grafstêe knielen,
 En zal haar beeld bewaard zijn in de zielen
 Zoolang de Deugd ze kloppen doet!

Nauw mocht de rouw in 't jeugdig rijk bedaren,
 Of 't schokte van den stap der legerscharen,
 Aanrukkend naar het Morgenland.
 Het gold den val van eeuwenoude rijken;
 Uit Noord en West, gelijk uit open dijken,
 Was 't als een vloed van oorlogsbrand.

Nog duurt die krijg van grooten tegen grooten;
 Nog zwoegen zeeën onder 't wicht der vloten;
 Nog dreigt een ouden troon ten val.....
 Eilaas! nog ver is algemeene vrede,
 Want d'oorlog rukt steeds nieuwe volken mede; -
 Maar 't Belgisch volk, God dank, staat pal!

Hier mag geen zwaerd, hier blijft de wet regeeren,
 't Gerecht doet zich alom ontzien en eeren;
 Het leger kent slechts land en plicht;
 In stulp en slot weerklinkt de lof der Orde;
 De Drukpers, - vrij, waar z'ook gekluisterd worde, -
 Ontmaskert d'ondeugd en spreidt licht!

De Nijverheid scheidt wondren en teelt lusten;
 De Handel stroomt tot op de verste kusten;
 En stelt het lot soms hoop te leure,
 Moet ook het land met smart en onheil kampen,
 Het draagt die lijdzaam als beproevingsrampen;
 Nooit zijn zij 't werk van willekeur!

III

Maar hooger heil dan stoffelijke gunsten
 Geniet het oord zoo zeer der vrijheid waard:
 Aan Vlaandren d'eer der eeuwigschoone kunsten;
 De wierookwalm der volken van heel d'aard!
 O! zoek geen Kunst waar Vrijheid moet bezwijken!
 Spreek d'eeuwen aan, doorblader 's lands chronyken:
 Slechts toen ons volk den vreemden dwang verwon,
 Toen eigen geest ook eigen licht mocht wezen,
 Zijn uit zijn schoot Kunstreuzen opgerezen,
 Als bloemen uit den kus der lenteson!

De tijd verdelge Staten en geslachten,
 Hij schendt den Roem niet die op puinen zweeft.
 Te niet is 't rijk der Grieksche legermachten,
 Toch blijft Homeer, die d'eeuwen overleeft! -
 Zoo, België, dat uit alle waerelddeelen
 Ter beevaart lokt naar uwe kunstjuweelen,
 Zoo, - als Euroop in een woestijn verkeert,
 Of 't oord zal zijn van wilden of van slaven, -
 Zal hier in 't puin de Wijze komen graven,
 Wordt door dat puin het menschedom nog geleerd!

Aan andren dus de kroon der krijgslaurieren,
 Met bloed besmeurd en druipend van getraan;
 Ons, Belgen, 't blij en edel zegevieren
 Dat ieder hart van nieuw geluk doet slaan!
 Ons elke kunst die 't voorgeslacht vereerde!
 Ziet: ieder zwaerd dat Vlaanderen bezeerde,
 Heeft Maerlants kunst tot in het hart gewond:
 Men zwoer uw dood, o vrije taal der vaderen!
 En thans, thans vlecht de waereld lauwerbladeren
 Voor 't bardenchoor dat uwen lof verkondt!

IV

Uit den rang dier barden echter rijzen
 Klachten op; geen lier nu tokkelen zij.
 Somber neigt het achtbaar hoofd der grijzen,
 Alsof 't boog voor bittere spotternij;
 En er speelt een grimlach van misprijzen
 Om hun mond, bij 't huidig hooggetij.

'Zingen? - is hun vraag. - En welke zangen?
 Huld' aan Land en Vrijheid? - Zeg, wanneer
 Hebben die ons hulde niet ontvangen?
 Welke bard vermeldt hun lof niet meer?
 Als de dood ons harte toe zal prangen,
 Zij hun nog een zwanenzang ter eer!

Maar vergt niet dat wij, - wij, Vlaandrens zonen, -
 Voorspoed roemen naast de wreedst' ellend';
 Vergt niet dat wij laffen dank betoonen,
 Waar verblindheid ons geklag miskent;
 Vergt van ons voor vreemden roem geen kronen,
 Als die roem ons eigen glorie schendt!...

Kan, kan 't zijn, o België, wat zij wraken?
 Hof, Wet, Recht, gansch d'openbare Macht,
 Al wat groot, al wat bemind kan maken,
 Is 't al vreemd voor 't arme Vlaamsch geslacht?
 Leert men 't kunst en eigen taal verzaken,
 Na in rouw en leed te zijn gebracht?

Ach! dit zij niet zoo, vereende Belgen!
 Vrijheid maakt voor bastaardij niet blind.
 Wee het land dat durft den band verdelgen
 Die twee stammen broederlijk verbindt!
 Wee de moeder die haar armste telgen
 Niet zoo innig als de rijkste mint!

En toch, Vlaandren, gij boet zware zonden:
 't Eerst hebt gij voor eigen naam gebloed;
 't Eerst gij zelf uw eigen heil geschonden,
 En nog lijdt gij 't meest door eigen kroost.....
 Doch reeds vloeit er balsem in uw wonden,
 Want u rijst een ster van hoop en troost.

Tot u keeren velen, als verloren
 Zoons, terug, berouwvol om hun schuld;
 En miskenning blijft u niet beschoren,
 Als gij weer u zelven wezen zult;
 Vlaming en Waal, tot een gezin geboren,
 Worden dan met broedermin vervuld!

Heb dus trouw, - gelouterd door het lijden, -
 In u zelve, gij weleer zoo groot!
 In den Vorst dien volken u benijden,
 In zijn kroost dat opgroeit in uw schoot.
 Fier moogt g'u op 't Hoogtijdsfeest verblijden,
 Waartoe 't Land nu al zijn kinders noodt.

Barden, zingt dus; mengt uw trotsch' akkoorden:
 Hulde zij 't gemeene Vaderland!
 Eendracht heersch' aan Maas en Scheldeboorden;
 Vrede houde hier bij Vrijheid stand;
 En zij België 't Griekenland van 't Noorden,
 Waar de kunst haar lauwerboomen plant!

Augustus 1855.

Meilied

APRIL 1878. - De Koning zal de kroon neerleggen. - De Prins van Oranje wil den troon niet beklimmen. - Prins Alexander is te zwak van lichaam...

(*Al de Hollandsche dagbladen*). 1 MEI. - Van dat alles is niets waar.

Zuid-Nederland, Noord-Nederland,
 Mijn harte scheidt ze niet;
 't Is innig ginds en hier verpand,
 In vreugd en in verdriet.

Mijn hart, waaraan geen vorst behoeft,
 Het draagt Oranje hoog;
 En zwaar had het de maar bedroefd,
 Die door Europa toog.

Doch na de zwarte maar, Goddank!
 Vliegt thans de blanke rond,
 En strooit de harten vol gezang,
 En vol gebloemt den grond.

Zuid-Nederland, Noord-Nederland,
 Mijn harte scheidt ze niet;
 't Is innig ginds en hier verpand,
 In vreugd als in verdriet.

Aan Nederlands jeugdige koningin Bij haar bezoek aan Zeeland

Voor miljoenen Vlamingen.

Heb onzen Kroonprins lief, - en dat ook liefdebanden
 Zich strenglen om de Nederlanden!
 Het stamrijk zij geen droom: het daghet in 't verschiet
 Wat eens het Zuiden dede,
 Wij deden het niet mede....
 Men scheidt een tweede maal de Nederlanden niet!

Onze dooden⁽¹⁾

O Dood, verhoovaerdig u thans!
 SHAKESPEARE.

Wanneer een oude krijgsman
 Uit vroeger tijd vertelt,
 Vergeet hij nooit zijn makkers,
 Gesneuveld in het veld.
 Ook wij gedenken allen,
 Ons door de dood ontroofd,
 En hunne namen hoorend,
 Ontblooten wij het hoofd.....

(1) Uit *Bloemen op een Graf*. Bladzijden 94 tot 96.

De schimmen dezer broedren
Omringen ons altijd,
En laten onze harten
Nooit falen in den strijd,
Den strijd voor 't schoone Vlaandren
En 't heiligdom der taal:
Zoo danken wij de Dooden
Bij elken zegepraal.....

Gelijk een trouwe minnaar,
Door smarte neergedrukt,
Voor 't graf der welbeminde
De vroegste bloemen plukt,
Omhangen wij eerbiedig,
Bij d'eersten gloed der zon,
Hun beeltenis met bloemen,
Ontloken aan een bron.

Bij 't varen op de Schelde,
Bij 't zwerven door de hei,
Bij 't rusten op de duinen
Of in een hut van klei,
Alom waar wij uit kunstzin
Te zamen zijn geweest,
Herinren wij hun daarzijn,
En zien wij z'in den geest.

Verjaart het dat een hunner
Ontruikt werd door den dood,
Dan rollen w'op zijn grafplaats
Het Vlaamsche vaandel bloot;
Dan denken we aan het onrecht,
Vol stillen wrok en smart,
Terwijl een eed hernieuwd wordt,
Die diep zingt in ons hart.

Doch, feesten wij blijmoedig,
 En klinkt ons aller lied,
 Dan ook, o neen! vergeten
 Wij onze Dooden niet;
 De volle bekers schuimen
 En rinklen door de zaal: -
 Zoo vieren wij de martelaars
 Van Vaderland en Taal.

Maert 1857.

Aan de Walen⁽¹⁾

Guerre au Flamand!
 LOUIS HYMANS, Luik, Januari 1857.
 De Waalsche vertegenwoordigers hebben als één man er tegen gestemd.
 Het is de kreet 'Guerre au Flamand!' op de banken der Kamer herhaald.
 (Onze taal bij het examen der kandidaat-notarissen).
 (*Al de Vlaamsche Dagbladen*).
 Februari 1857.

Het was me zoet te droomen
 Aan d'eendracht met den Waal,
 En Maas- en Samberzoomen
 Te groeten in mijn taal.
 In geestdrift opgerezen,
 Zoo bood ik u de hand;
 Ik zong: 'Laat ons broeders wezen,
 En sterk zij 't Vaderland!'

(1) Uit *Bloemen op een Graf*. Bladzijden 91 tot 93,

Heeft mij het hart bedrogen?
 Bespot ge 't broederlied?
 Een kreet is opgevlogen:
 'Wat Vlaamsch is moet te niet'.
 En werden uw gemoederen
 Als echo van dien kreet?
 Neen! neen! laat ons verbroederen:
 Gij wist niet wat gij deedt.

Sinds zooveel, zooveel jaren
 Beheert g'ons naar uw wil;
 Schoon w'ongelukkig waren,
 Wij bleven trouw en stil:
 Wij hoopten, - en die hope
 Neemt g'ons nu roekloos af?
 Uit schaamte voor Europe,
 Delft niet uw eigen graf!

Het Vlaamsch heeft martelaren,
 Zoo heilig is ons recht.
 Zelfs vreemde lauwerblaren
 Zijn op hun graf gelegd.
 Ge zijt nog eer verschuldigd
 Aan hun gezegend'asch:
 o Komt, - het doel gehuldigd
 Dat gansch hun leven was!

Gij wrokt dat om zijn kunsten,
 't Heelal den Vlaming noem';
 Beroofd van recht en gunsten.
 Schept onze taal nog roem:
 Die taal zingt onze smarte,
 En troost ons in ons wee.....
 Ach! Waarom trilt uw harte
 Niet broederlijker mee?

Waant niet dat wij als lammeren
Ter slachtbank zouden gaan:
Wij voelen in ons jammeren
Nog 't hart manhaftig slaan.
Al brake 't land der Belgen,
Wij worden niet ontzield;
Gij zult ons niet verdelgen,
Of gij wordt mee vernield!

Doch laat ons broeders wezen.....
Geen ramp en rouw geteeld;
D'eendrachtigheid geprezen,
En lief en leed gedeeld.
De Vlaming blijve Vlaming,
De Waal ook blijve Waal,
Elk trotsch op zijn benaming
En Belgen altemaal!

Wij luistren naar uw zangen
Voor Vrijheid, Land en Vorst:
Leert 't lied ook op te vangen
Uit onze Vlaamsche borst.
Dus, één van hart en bede,
In innig zielsverband,
Voor beiden recht en vrede,
En sterk zij 't Vaderland!

Februari 1857.

Waarom nog zingen?⁽¹⁾

De harpe die ik drage, onnoozle, 't is mijn hert.
J.A. DE LAET.

‘Waarom nog zingen, dierbre vrind?
Het Vlaamsche volk, dat gij zoo mint,
Is dood voor zielegloed en lusten.
Geen dichterzangen galmen meer
In 't laffè hert van Vlaandren weer:
't Is dood, - zoo laat het rusten! -
't Is dood voor trots en eer!’

Zoo sprak hij met ontroerde stem
Den dichter aan, en blikte hem
Met broederliefd' en smart in d'oogen.
‘Neen, ging hij voort, en nam zijn hand,
Vriend, zing niet meer van 't Vaderland;
Gij moet het mee gedoogen:
Oud-Vlaandren leeft in schand!

‘Gij zongt van Vrijheid, Roem en Macht,
Hebt hulde aan Vorst en Volk gebracht,
Steeds hopen: eens zal 't onrecht enden
Eilaas al vaster drukt de voet
Die 't Vlaamsche leven smachten moet;
En tergend onder 't schenden,
Bespot men uwen moed!

(1) Uit *Bloemen op een Graf*. Bladzijden 146 tot 150.

Droom van geen Vlaamsche grootheid meer:
 Wie eenmaal sterft, rijst nimmer weer
 En dood is dood, naar lijf als ziele.
 Te schandig-laag, te schandig-laf,
 Trad Vlaandren van zijn roemzuil af.
 Dat men het gansch verniele,
 't Zal zwijgen lijk een graf!

Wat baat het dat geen zon méér glans
 Kan schieten langs den hemeltrans.
 Dan zijn verleden uit doen stralen?
 Het ziet ze niet, die schitterpracht,
 Dien sterrenkrans van 't voorgeslacht.
 Geen zon kan lager dalen:
 Eilaas! het is hier nacht!

Toen Godes volk aan 't vreemde strand
 Des Eufraats weende om zijn land,
 Dat men een dwinger had ontnomen,
 Toen klonk er in de schaar geen lied;
 Zijn dichters hingen, vol verdriet,
 Hun harp in wilgenboomen;
 Zijn dichtren zongen niet.

Stem zelfs geen zoeten liefdezing,
 Gij zoudt geen blos de bleeke wang
 Der Vlaamsche schoonen doen ontgloeien.
 Wie zoo laag zinkt, is koud en hard,
 En deelt des dichters vreugd noch smart
 Gij zoudt geen traan doen vloeien,
 Al smolt uw eigen hart!

Gij zijt nog jong: de rimpel dien
 Men op uw voorhoofd reeds kan zien,
 Is daar gegroefd door treurgedachten.
 En gij zijt arm: het brood dat g'eet,
 Is als bedruppeld met uw zweet.
 Waarom geen lot verachten
 Dat u rampzalig heet?

Ruk, vriend, uw lier de snaren af!
 De Vlaamsche stam verdient zijn straf;
 Hij is niet waerdig uwer zangen.
 Voor bastaardij geen snarenspeel.
 Durf, als weleer bij Israël,
 Uw lier in 't loover hangen;
 Zeg uw gezang vaarwel!

Hij zweeg, en vaster drukte hij
 Des dichters hand, en blikte vrij
 Hem dieper in de vochtig' oogen.
 De zanger schudde 't hoofd, en sprak:
 'De lust is sterk, de rede zwak.....
 Moest ik te zwijgen pogen,
 Mijn kloppend harte brak!

Zeg, vriend, wanneer de lentelucht
 In 't jeugdig groen der bosschen zucht,
 Van kuische bloemengeuren zwanger,
 Zeg, waarom zingt en kweelt er dan
 Al wat gevoelt en zingen kan?
 Men vrage toch een zanger
 Er niet de reden van!

Wat jeugd is, mint; wat bron is, vloeit;
 Wie geest heeft, denkt; wie ziel heeft, gloeit;
 Als 't harte vol is loopt het over.....
 Ik zing, ik zing; God wil 't van mij.
 O, zeg niet meer, een vriend als gij:
 "Hang uwe lier in 't loover",
 Of hang mijn hart erbij!

Laak - gij! - mijn edel'armoe niet.
 Schoon geld alleen alom gebied',
 En 't menschedom kniele, kruipe, beve,
 Ik trap dien afgod met den voet,
 En bidde dat voor alle goed,
 De hemel brood mij geve,
 Bij trotschheid van gemoed!

Rampzalig kan geen dichter zijn!
 't Is in zijn harte zonneshijn,
 Wat storm er rond hem moge huilen.
 Hing al wat ramp is op zijn hoofd,
 Die zonneshijn wordt niet gedoofd.
 Zijn hert om in te schuilen,
 Dat kan hem niet ontroofd!

En mij begrijpt, mij mint een maagd,
 Die God bedankt, en niets Hem vraagt
 Als mijn gezang haar borst doet jagen.
 Geen andre zoo mijn ziel bekoort;
 Waar' zij alleen die mij aanhoort,
 Ondankbre, zou ik klagen?
 Neen, neen, ik zonge voort!

Is Vlaandren dood, zijn ziele dood;
 Ligt open 't graf reeds, als een schoot
 Waaruit geen stem het nog zal wekken,
 Zijn lijkstoet weze plechtig-naar:
 Wij dichtren zullen op de baar
 Den gloriemantel strekken,
 En volgen, droeve schaar.....

Waar gij dan neerligt, zal geen hand
 Een zuile richten, o mijn Land!
 De waereld kniel' er op de zode.....
 Maar tot in ons de laatste klank
 Gesmacht wordt, zal ons rouwgezang
 U roemen, arme doode,
 En vloeken op den dwang!'

Juli 1857.

Aan een Amsterdammer

Wat al water, water, water
 Viel en valt er, stond en staat er!
 Was dat toch een zomer, Vriend,
 Om naar Amsterdam te stoomen?
 'k Had mij moeten laten stroomen,
 Door de kruinen van de boomen
 Op genade van den wind.....
 Anders waar' ik wel gekomen
 Met mijn vrouw en met mijn kind!

Maar Gij moet naar Brussel, Gij.....
 Reis toch Antwerpen niet voorbij
 Zonder u voor twee, drie dagen
 In een vriendenhuis te wagen,
 Zit eens met een man ten disch
 Wien dees aard een hemel is.
 Laat zijn vrouw de hand U drukken
 En zijn kind u bloemen plukken.
 Eer ge hun laat kijken wat
 Amsterdam al schoons bevat,
 Kom eens zien wat kunstjuweelen
 Aan de Schelde d'oogen streelen
 En wat tijd van trots en macht
 Marnix' Antwerp tegenlacht:
 Hier zal haast een grootheid pronken
 Als aan 't Y de Geuzen schonken.....
 Dus gekomen, - of Ge ziet
 Mij ook aan de Senne niet;
 En ik zal van heel mijn leven
 Mij naar 't Y niet meer begeven!

Aan den elfjarigen zoon van jonkheer Beelaerts van Blokland Bij zijn vertrek naar Transvaal

Jongen lief, op uwe jaren
 Is u dat door 't hoofd gevaren:
 't Verre Wonderland gaan zien!
 Gij die gisteren nog beschermen,
 Liefde zocht in moeders armen,
 Paerdje reed op vaders knien.

Nu de Lente uit volle handen
 Bloemen strooit op onze landen,
 't Ruim doorzwevend als een fee;
 Nu de jeugd zich mag vermeien,
 Dartlen moet in veld en weien,
 Zwalpt gij op de woeste zee?

Welk gevoel heeft u veroverd;
 Welke stem uw hart betooverd,
 Als den visscher de Sireen?
 Welk een zielbeheerschend fluisteren
 Dwong u jong gemoed tot luisteren;
 Welk een lokstem troonde u heen?

o! Ik weet het, lieve jongen,
 Wie om 't hart u heeft gezongen:
 't Was de stamgeest Nederlands.
 Niet den grooten meer, den kleinen
 Ruischt zijn stemme toe, den reinen;
 En ook u doordrong zij gansch.

De zegetocht der boeren

‘Bij Englands macht, voor Englands eer,
 Rukt op naar de Boeren, en trapt ze maar neer!’
 Maar de Boer heeft een hart en een buks en een paerd,
 En hij vliegt naar de grens, van geen vijand vervaerd.
 Op bergen en rotsen slaat hij zijn kamp:
 Daar wacht hij wie komen met schande en ramp.....

‘Vrij zijn! Vrij zijn!’
 Dreunt het hier uit aller mond:
 ‘Dat op Afrikaanschen grond,
 Dat geen volk op 't waereldrond
 Vrijer is dan wij zijn!’

o Troepje van Boeren, wat waagt gij te doen?
 De Britten zijn talloos, desnoods een miljoen.....
 Hoog is de Spitskop, de Langnek hol:
 Zij strekken met lijken den bergpas vol.
 Engelschen, wijkt! of het doodenhoofd zal
 Een Spitskop worden in 't Langneksdal.

‘Vrij zijn! Vrij zijn!’
 Dreunt het weer uit aller mond:
 ‘Dat op Afrikaanschen grond,
 Dat geen volk op 't waereldrond
 Vrijer zij dan wij zijn.

Wat zijn die Boeren? De aloutheid alleen,
 Had helden als zij zijn, maar koener niet, neen!
 Daar steeg uit alle oorden de jublende kreet:
 ‘In ketens geen volk dat om vrijheid zoo streed!’
 En de Boeren, geadeld door eenvoud en moed,
 Togen weerom als een Ridderenstoet.

‘Vrij zijn! Vrij zijn!’
 Klinkt 't luid uit onzen mond,
 ‘Daar op Afrikaanschen grond,
 Daar geen volk op 't waereldrond
 Vrijer is dan wij zijn!’

Bismarck

Ik heb hem lief, ik acht hem hoog,
Den man van ijzer en staal,
Met eer in het hart, met vuur in het oog,
En bronsklank in de taal;

Die vaster wortelt in zijn stam
Dan in den grond een boom;
En gansch zijn volk, door vuur en vlam,
Meevoerde naar zijn droom;

Die stond voor Bonapartes blik
Als bronzen beelden staan;
En bondig zegde: 'Paus, niet ik
Zal naar Canossa gaan!'

Brugge bij nacht

Aan AUGUST MICHIELS.

Vriend u riep mijn telegram:
's Avonds, 's avonds moet ge reizen
Naar de stad der Volkspaleizen,
Naar de wieg van onzen stam!

't Is bij nacht en maneschijn
Dat ge Brugge rond moet varen,
Als er reuzenschimmen waren,
En de dwergen slapen zijn.

't Is bij maneschijn en nacht
Dat ge Brugge moet doorkruisen,
Als er zware stemmen ruisen:
'Wat verval van zooveel macht!'

Als geen kloosterklok er klept,
Als g'er beedlen ziet noch geeuwen;
Maar uw ziel de heldeneeuwen
En d'aloude kunst herschept.

Als het bleeke hemellicht
Blikkert op de torentransen;
Als het hoog' en 't schoone glansen,
En het laag in 't donker ligt.

Als van ieder grijs gebouw,
Brokkend Steen of Vrijheidstempel,
Kunstwerk van den echten stempel
Afsteekt op het hemelsblauw.

Als de stille, kille maan
Over gevels, tinnen, kruinen
Weemoed spreidt, als over puinen
Waar de dood is doorgegaan.

Vriend, het is bij heldren nacht
Dat ge Brugge moet aanschouwen,
Dat ge Brugge moet herbouwen
In zijn grootheid en zijn pracht!

Maar was het lente in die dreven

Maar was het lente in die dreven,
 En was het lente in zijn hart,
 Hij was met allen toch die leven,
 Aan twijfel vast, aan kamp en smart.
 Waar hij mocht juichen in verrukking,
 Daar kreet hij vaak om vroegere pijn;
 Uit wrok op onrecht en verdrukking,
 Vergat hij mild en gul te zijn.
 En toch, en toch! Hoe frisch dat loover,
 Waarin 't gevogelt nestjes bouwt,
 Waar bloem en vrucht eens bij getoover
 Het oog doet glanzen dat z'aanschouwt,
 Ho, proef het niet, 't is wrang en zuur,
 Het is natuur,
 Zoo is natuur.

Nederland

Mijnen vriende W.A. VAN MAENEN.

I

Vrienden, die mijn lied hoort klinken,
 Zij ons Vaderland gegroet.
 'k Noem het België noch Holland,
 Daar het grooter heeten moet.

Is de Waal des Vlamings broeder,
 Schoon we elkander niet verstaan,
 Ouder broeders in het Noorden
 Heffen liedren met ons aan.
 Slechts de bastaard wil het anders,
 Spant met vreemden saam:
 Nederlanders, Nederlanders
 Is ons aller naam!

II

Als een Maerlant hier de waereld
 Bindt en boeit aan zijne stem,
 Antwoordt ginds in de eigen tale,
 Evenaart een Vondel hem.
 Knielt elk volk hier neer voor Rubens,
 't Hert in gloed, het voorhoofd bloot,
 Ginds doet Rembrandt allen tuigen:
 Een van stam en even groot!
 Slechts de bastaard wil het anders,
 Spant met vreemden saam:
 Nederlanders, Nederlanders,
 Is ons aller naam!

III

Als de vrijheid rijst in Vlaanderen,
 Morgendzon in een woestijn,
 Als het Volk van Gent en Brugge
 Trotscher is dan vorsten zijn;

Als een tal van Artevelden
 Frankrijk dwingen tot ontzag,
 Juicht men ook aan Y en Amstel,
 Waait ook daar de broedervlag!
 Slechts de bastaard wil het anders,
 Spant met vreemden saam:
 Nederlanders, Nederlanders,
 Is ons aller naam!

IV

Als de Geus den Roomschen dweepren
 Met den hiel den kop verplet;
 Als de Zwijger de oude Vrijheid,
 Uit de Spaansche klauwen redt;
 Als de Ruyter met zijn bezem
 Frankrijk wegvaagt van de zee,
 Juicht van Dantzig tot aan Duinkerck
 Aller mond en herte mêe!
 Slechts de bastaard wil het anders,
 Spant met vreemden saam:
 Nederlanders, Nederlanders,
 Is ons aller naam!

V

Daarom, vrienden, in ons juichlied
 Zij ons Vaderland gegroet.
 Noemt het België noch Holland,
 Daar het grooter heeten moet,

Is de Waal des Vlamings broeder,
 Schoon we elkander niet verstaan,
 Ouder broeders in het Noorden
 Heffen liedren met ons aan.
 Slechts de bastaard wil het anders,
 Spant met vreemden saam:
 Nederlanders, Nederlanders,
 Is ons aller naam!

Recht door zee

Recht door zee, recht door zee!
 Dat 's de taal van vrije mannen.
 Laat de papen samenspannen
 Om verstand en licht te bannen,
 Smeden z'op maar donkre plannen,
 Al wie hart heeft, gaat toch mee
 Recht door zee!

I

Als Columbus immer zeilde,
 Eindloos op den oceaan,
 En zijn blik de ruimte peilde,
 Waar een land in op moest gaan,
 Riep het scheepsvolk al te zamen:
 Nog één dag, maar langer niet!
 Wij gaan weer van waar wij kwamen,
 Zoo gij dan geen kusten ziet!'

‘Recht door zee, recht door zee!’
 Sprak hij, schoon ze dreigend stonden,
 Tot het klonk uit aller monden,
 Plots tot geestdrift opgewonden:
 ‘Ziet, zijn Waereld is gevonden!
 Weg met twijfel, weg met wee,
 Recht door zee!’

II

Als een vorst met ijzren hielen
 Gansch een volk de borst verplet;
 Rome ketens legt aan zielen,
 Op den geest een domper zet,
 Als dan nog een zwarte bende
 Preekt en prevelt: ‘dat wil God.....’
 Wat verbrijzelt land en slot?

Recht door zee, recht door zee!
 Was de wapenkreet der Geuzen;
 Zij, ze rezen op als reuzen
 Om Philips het hoofd te kneuzen,
 En de krachtigste der leuzen
 Vloog en klonk langs wal en ree:
 Recht door zee!

III

Is dees aarde een poel van jammeren;
 Wroet men om in schand en rouw,
 Naar de slachtbank leidt men lammeren;
 Leeuwen sleurt men aan geen touw.

Blinden, wilt gij ziende wezen?
 Lijders, wilt g'uit pijn en smart?
 Trotsch als mannen opgerezen.
 Met een ijzren wil in 't hart!

Recht door zee, recht door zee!
 Dat 's de taal van vrije mannen,
 Laat de boozen samenspannen;
 Laat ze licht en rede bannen;
 Smeden z'op maar donkre plannen; -
 Al wie hart heeft gaat toch mee
 Recht door zee!

Geuzenlied

Zij brullen 'Leeuw van Vlaanderen!'
 En huilen tegen ons,
 Zij die den Leeuw doen kruipen,
 Doen kruipen voor Bourbons!
 O Breydel en De Coninck,
 Gent, Brugge van weleer,
 Heeft Vlaandren dan geen Kaerels,
 Hebt gij geen Klauwaarts meer?

- Op, Geuzen! wreekt uw vaderen;
 Zwaait gij de Leeuwenvaan!
 Wee, wee den landverraderen,
 Wanneer hun uur zal slaan!

Blikt om u heen, o Broederen!
 Trekt gansch de waereld rond:
 Weer rijzen als paleizen
 De kloosters uit den grond.
 Het glansend licht der rede,
 Dat licht moet uitgedoofd,
 Voor bedevaart, mirakels,
 En spoken in het hoofd....

- Ach! over Lei en Schelde
 Hangt zulk een sombre nacht....
 Moed, land van Artevelde,
 De Geuzen houden wacht.

Jezwieten zaaien tweedracht;
 Zij blazen haat en twist;
 Wij juichen: 'Recht en rede!'
 Zij grijnzen; 'Laag en list!'
 Hoort, - Rome smeedt ons ketens
 Voor 't lijf en voor de ziel;
 Het zwart gespuis zal 't menschdom
 Verplettren met den hiel.

- Dan, Geuzen, dan te wapen,
 De vrijheidsvlag in d'hand:
 Van 't ongediert der papen
 Verlost ons Vaderland!

Wanneer rijst eens het daglicht
 In d'aardsche rampwoestijn,
 Dat elk zijn eigen Koning,
 Zijn eigen Paus zal zijn?

Geen slaven meer aan ketens,
 Geen ziel aan boei of band,
 Voor 't menschdom, gansch het menschdom,
 Een enkel Broederland!

- Dat willen wij, o Geuzen!
 Al kost het goed en bloed;
 Wij gaan vooruit als reuzen,
 Vooruit met leeuwenmoed!

15-17 September 1873

(Getoonzet door ALEXANDER FERNAU. - Ontelbare malen gedrukt.)

Mijnheer Luybrechts

(Inleiding tot een werk over den goeden ouden tijd.)

Het is nu bij de veertig jaar geleden,
 Dat onze vriend de stad kwam ingetreden,
 Recht uit zijn dorp, een uurken boven Lier,
 Om eene plaats van huisknecht of koetsier.
 Hij had, zooals de boeren immer deden,
 Zich een stok uit een haag gesneden,
 Droeg eenen kiel op eenen kalen frak,
 Keek wat beschaamd van onder zijne klak,
 Was droog van keel en zonder geld op zak,
 En stapte zoo op zijne lange beenen,
 Bezweet en flauw, naar koopman Van der Steenen.

Dat weet elkeen. Thans, niettemin, is hier
Neel Luybrechts een schatrijke kruidenier.

Denzelfden dag kwam hier een jonge reeder
Van over zee op eenen drijmast weder.
Hij had gereisd, in Oost en Zuid en Noord
Met eigen oog den handel nagespoord,
En kwam terug om, zeker van 't welslagen,
Een heel fortuin in koopmanschap te wagen,
Thans is die man, die knappe, schrandere geest,
De grijze klerk die Luybrechts' brieven leest.
Want onze Vriend, die weinig houdt van brieven,
Heeft werks genoeg om klanten te gerieven.
Hij zelf gerieft: Wie langs zijn huis wil gaan,
Zal, lang en stijf, hem aan den toog zien staan
Naast zijne vrouw, met eenen voorschot aan.
Hij klapt met al de wijven der geburen,
En meldt men hem een kwaad of vreemd gerucht,
Hij zegt altijd met eenen diepen zucht:
'Lang kan alzoo de wereld niet meer duren.'
En schuddebollend grommelt hij met spijt:
't Ging anders in den goeden ouden tijd!
En zijn Trees, die koffij staat te malen,
Hooft men daarop zijn diep gezucht herhalen.

Des avonds gaat vriend Luybrechts naar den Rhyn,
Waar lekker bier en goede vrienden zijn.
Omdat hij rijk en groot is bovenmaten,
Vindt hij 't natuurlijk, dat het eenen man
Als hij aan geest noch wijsheid falen kan,
En durft hij luid van alles medepraten;
Maar wat er ook gedacht worde en gezegd,
De kruidenier vindt heden alles slecht,

En roemt altijd de dagen van voordezen,
 Waarvan hij nooit een iota heeft gelezen.
 Zoodat de vriend, al heeft hij 't meeste geld,
 Bij allen toch het minste wordt geteld,
 En immer bloot staat aan de juiste schichten
 Der fijne scherts van tongen en gezichten.

Hij heeft onlangs een buitengoed gekocht,
 Een oude burcht, met torentjes en wallen,
 Uit echt arduin met zooveel trots gewrocht
 Dat tijd noch storm in puin het kan doen vallen.
 Grijs zijn de daken, en de muren grauw,
 Een bosch omringt het, en 't heet 'Arendsklauw.'
 'Wat duivel heeft hem dat in 't hoofd gesteken?'
 Riep iedereen, toen men den koop vernam.
 'Is Luybrechts nu van adellijken stam?
 Bij mijne ziel, dat zou hem nog ontbreken!
 In eenen kop die te eng is voor wat brein,
 Is plaats voor hoogmoed. Och! wat kastelein!'

Waarom zijn hof juist Arendsklauw moet heeten,
 Zal, buiten kijf, de kruidenier nooit weten,
 En ook de boeren weten enkel dat
 Het slot dien naam sinds eeuwen heeft gehad.
 Maar toch, hij voelt, er ligt iets in besloten,
 Dat denken doet aan machtigen en grooten,
 Iets van de ziel, iets van den ijzren trots
 Des Heeren die het bouwde als een rots.
 Hij ziet een tal, een eindloos tal geslachten
 Van Eedlen die er 't leven overbrachten;
 En waarom hij, die 't slot wel koopen kon,
 Zou hij den naam niet krijgen van baron?
 O! lezer lief, dat waren slechts gedachten,

En die heeft hij nooit iemand toevertrouwd.
 Eens heeft hij zijne slaapmuts opgevouwd,
 Ze lang en stom met grammen blik beschouwd,
 En bevend dan met zijne eigne handen
 In zijne stoof tot assche doen verbranden...
 En toch heeft zijn Trees ook in haar hoofd,
 Dat men haar van 't baronschap iets ontroofd,
 Dat zij geen groot kasteel hoefde aan te koopen
 Om hier op aarde onopgemerkt te loopen.
 Een vischwijf zei: 'Ge wordt nog een mevrouw,'
 En op dat woord heeft zij haar willen toonen,
 Dat zij reeds weet den eerbied te beloonen:
 Zij stak den arm of zij beschermen wou,
 En gaf haar 't pond bestelde koffieboonen
 Voor niet, gul wenschend dat het lusten zou.

Met onrust zag het dorp de toekomst tegen.
 Sinds Arendsklauw te koop geboden werd:
 De laatste Heer was een naar ieders hert,
 En aan den nieuwen was te meer gelegen.
 Nu is 't verkocht, doch niemand weet aan wien,
 En iedre boer zou hem eens geerne zien.
 Notaris Blockx had Luybrechts laten hooren,
 Dat hem gewis vele eer zou zijn beschoren.
 'Koopt gij het hof, had hij gezegd, zoo zult
 Ge buiten twijfel worden ingehuld.
 En daarom moogt gij ook wel iets betalen;
 Dat is den grooten schoone sommen waerd....'
 Dan sprak hij hem van boeren die te paerd
 Tot wijd van huis hem zouden komen halen;
 Van eenen stoet die aan de beek zou staan,
 Al het muziek en de oude gildevaan,
 Om zoo, vóór hem, door heel het dorp te gaan.

Dan zouden 't zijn: jaarschriften, zegebogen,
 Stof voor den geest en schittering voor d'oogen;
 'Maar, bovenal, had Meester Blockx gezeid,
 Verwacht iets grootsch van wege de Overheid:
 De Pastoor zal met haar u tegenkomen,
 U welkom heeten onder 't groen der boomen,
 En een der scheepnen, de oudste, zal na hem
 Iets lezen, iets met diep ontroerde stem.
 Zoo niet de Burgemeester dat komt lezen,
 Is 't dat gij dra zult Burgemeester wezen,
 Dewijl de Heer, die onlangs overleed,
 Zijn leven lang die functie heeft bekleed.'

En Luybrechts, eerst in zwaar gepeins verzonken,
 Heeft eens geglimlacht en den koop geklonken.
 Ook heeft hij nagedacht met zijn vrouw:
 Zij zijn het eens - om de opspraak te vermijden
 Der lieden die den hoogen rang benijden -
 Niet met het spoor maar met een koets te rijden
 Bij elk bezoek op 't heerlijk Arendsklauw.

En eindelijk is de schoone dag verschenen.....
 Nog één half uurken, en zij rijden henen.
 Ziet Luybrechts denkend door de kamer gaan
 En voor den spiegel deftig blijven staan.
 Hij lacht niet eens om zijne lange beenen;
 Maar is vol ernst, gelijk een afgezant,
 Die in zijn hoofd het lot draagt van zijn land.
 Kee, zijne meid, komt haastig hem iets vragen,
 Maar zal het nooit in zulk geval meer wagen,
 Want alles wat Mijnheer haar tegenbijt,
 Is: 'Stoor mij niet! 'k was in den ouden tijd.....'

Och! Oude tijd, zoolang reeds overleden,
 Waarom toch is 't dat men u wekken wil?
 De dooden slapen in hun graf zoo stil.....
 Waarom het uwe al roepend rondgetreden?
 Waart gij een vader, doolt uw jeugdig kroost
 Ellendig om, en zoekt het bij u troost?
 Zoovelen wenschen weder u in 't leven:
 Hebt gij slechts goed en nimmer kwaad bedreven?

O! vragen wij niet andermaal waarom!
 Wie hoorde nooit van eenen rooverendrom,
 Van eene bende plunderaars gewagen,
 Die in 't gebergte geene macht ontzagen,
 Tot dat hun Hoofd, getroffen in het hert,
 Met karabijn en dolk begraven werd?
 Zoolang er een der zoo geduchte bende
 Omdwaalt en rustend leunt op zijn geweer,
 Beroemt hij zich, dat hij den Doode kende,
 En houdt diens naam bij jongeren in eer.
 'Want, zegt hij hun, toen hij, vooruitgetogen
 Ons aanjoeg met de schittring zijner oogen,
 En gansche dorpen sidderden bij nacht,
 Toen was de bende in trotschheid en in macht.'
 Dus ook, dus ook voor Kloosters en Kasteelen!
 Volk! vraag den adel aller werelddeelen
 Met wat gevoel hij op u nederziet;
 Vraag elken paap, wat naam hij thans mag dragen,
 Waarom hij dweept met lang vervlogen dagen,
 Maar vragen wij 't den Luybrechtsen niet!
 Die zijn vereerd, schoon zij ook menschen heeten,
 Ten dienst te staan met lichaam en geweten.
 Wat andren fluistren, snapt hun apenmond,
 Zelfs in den slaap, verduizendvoudigd rond.

Maar als zij ons met hun gebabbel hoonen;
 Als uit elk woord ons toeklinkt 'slavenzonen!'
 Daar we uit dien tijd nog zooveel wonden toonen,
 Nog zooveel kankers, - dan nog zouden wij
 Den smaad dier dwazen hebben op te kroppen,
 En hun den mond, bij elke zwetserij,
 Met geene naakte waarheid mogen stoppen,
 Als met de lompen die ons voorgeslacht
 Bedekten voor de zweep en voor den nacht?

Maar, hola, ho! laat ons niet driftig worden,
 Het ware dom een slagzwaard aan te gorden;
 Dat 's veel te zwaar; ook, als het spreekwoord zegt:
 Een gramme schutter schiet maar zelden recht.
 Wij zien het doel en willen 't zeker raken;
 Daartoe is 't wijs ons zeker te vermaken.
 Daarbij, beslist, gewonnen is de strijd:
 De Vrijheid heerscht, - uw geest niet, Oude tijd!
 't Mag zijn dat nog miljoenen om u rouwen,
 De Vrijheid heeft biljoenen van getrouwen;
 En wie u love om 't goede dat hij weet,
 Wij heeklen u om 't kwade dat gij deedt!
 Dies lust het ons het Boek der oude dagen,
 Zoo rijk geprent, voor allen op te slagen,
 En in te zien met de oogen en den geest
 Hoe men voorheen rechtvaardig is geweest.
 Rechtvaardigheid! U wijden wij ons streven.
 En Vrijheid! Gij die, wakend over 't leven,
 Uw vleuglenpaar voor ieder openspreidt,
 Gij zult ons 't hoofd en, ja, het hert verkloeken
 Om onbeschroomd 't Rechtvaardige op te zoeken
 Al ware 't in een graf geleid!

Zuid-Nederland

Een halve eeuw na Waterloo.

I

Een ziener

Zóó sprak Ezechiël: ‘Als de aardbol opensplijten
 En 't menschdom gansch verzwelgen zal;
 Als elke hemelster vernietiging zal krijten,
 Tot chaos stortend in haar val,
 Dan zullen englen Gods met schallende bazuinen
 Dien doodenakker overgaan,
 En van alle eeuwen her, ten oordeel, uit de puinen
 Weer al de volken op doen staan.’

O Ziener, klonken hier, bij nederlandsche zonen,
 Thans ook bazuinen even schel,
 Geen levenden, eilaas! ontroerden hunne tonen,
 Misschien in 't graf de dooden wel;
 Want thans houdt ieder volk het oog op ons geslagen,
 Ten strengen oordeel ook bereid,
 En wordt weldra hun stem de waereld omgedragen,
 Als Godspraak wordt zij rondgespreid.

O dag van Waterloo! eene eeuw is half verzwonden,
 Als in het tijdruim slechts een stond,
 En reeds wordt hier een kroost, een bastaardkroost, gevonden.
 Dat u vervloekt met hart en mond.
 En zijn er naast dat kroost die u met vreugd gedenken,
 Die zwijgen stil, als beefden zij.....
 Moest ons Europa's bloed geene andre vruchten schenken
 Dan aas dat rijpt voor slavernij?

II**Napoleon de 1^e**

Omdat hij, sprakeloos, op zijn wit paerd gezeten,
 Als met een arendsblik de vlakke scheen te meten,
 En als een sombre God die in d'aloudheid streed,
 Waarheen zijn vinger wees, zijn leger vliegen deed;

Omdat hij twintigmaal de volkren heeft verslagen,
 En telkens na den strijd, te voet, voor zoon en magen,
 Het slagveld opgestapt, met immer norsch gemoed,
 Naar stafs en kronen zocht, en z'opraapt uit het bloed;

Omdat, als aan de kim in rook- en vuurkolommen
 De hoofdstad en de trots eens volks ten hemel klommen,
 Hij, 't ruwe legerhoofd, van 't heldenfeit nog zat,
 Den eernaam schonk van Prins der afgebrande stad;

Omdat hij zijn Parijs als een boelin liet pronken,
 Gestolen kunstwerk hing op hare naakte schonken,
 En zij met spotlust op Europa nederzag,
 Dat als een arme vrouw hem voor de voeten lag;

Daarom noemt gij hem groot?
 Slechts machtig mag hij heeten,
 Of, bij de stem die spreekt in 't menschelijk geweten,
 De roover ook is groot, wiens bende moordt en slacht,
 En hem niet vangen laat die ze aanvoert in den nacht!

De Republiek riep trotsch: 'Verbroedering der standen!'
 Gaf tegen vorstendwang het krijgswaerd hem in handen,
 En hij stoot haar dat zwaerd verradend in de borst,
 Stond op haar lijk dan recht en riep zich uit tot vorst.

Lag d'adel in het graf, de rijkstroon stuk gehouwen,
 Hij schiep weer adeldom, hij deed den troon herbouwen,
 En drukte van dien troon, den staf in d'ijzren hand,
 Met zijn gespoorden hiel de volkren in het zand.

Wee, wee, durft ééne tong zich nu voor vrijheid roeren,
 Durft ééne hand voor haar nog pen of degen voeren;
 Die hand wordt afgehakt, die tong wordt uitgerukt:
 Één hoofd, één arm, één wil, - al 't andre neergedrukt.

Zucht, vaders; moeders, weent: met millioenen lijken
 Omstapelt hij zijn troon, gelijk een meer met dijken.
 Een Shylock, heet naar wraak, eischt nu geen borstvliesch, neen:
 'Baart zoons, o vrouwen, zoons!' dat grijnst hij, dat alleen.

III

De droom

Tegen dwang, bedrog en logen,
 Was Oud-Gallia opgevlogen;
 't Had schier alles plat gelegd.....
 't Wilde beters voor zijn oogen:
 't Wilde waarheid, liefde, recht.

Hadde hij dat rijk doen rijzen,
 't Nieuwe rijk der echte wijzen,
 Op de puinen van 't voorheen,
 Gansch het menschedom zou hem prijzen
 Door alle eeuwen, eeuwen heen.

Hadde hij met open armen
 Daar gestaan voor al wie kermen,
 Als een Jesus op een wolk,
 Toegesneld in bonte zwermen
 Ware 't puik van ieder volk.

Maar zijn zwaerd en legerscharen
 Moesten door de waereld varen,
 Dreigend, als de bliksem schiet,
 Steeg ook menschenbloed tot baren,
 Hem heel d'aarde tot gebied.....

IV

Waterloo

O! Legioenen zijn uit den grond gerezen;
 Tien volkren staan bijeen, geharnast in het staal;
 Verstaan z'elkander niet, hun oogen laten 't lezen:
 'Het veld van Waterloo zal hem een grafkuil wezen!'
 En als de wraak in 't oog, zoo krachtig is geen taal.

Ook, als hij van zijn paerd de woedende cohorten
 Ziet bonzen op elkaar, tot stormen aangejaagd,
 Gelijk verbolgen zeên die d'een op d'andere storten,
 Neen, bergen van metaal die op elkander horten,
 Dan voelt hij hoe zij rilt, de waereld die hem draagt.

Vergeefs, vergeefs gestormd, - zij willen volkren heeten.
 Breng nieuwe benden voor, - hun hoeft een eigen land.
 Uw lijfkracht baat u niet; zij sneven ook, de athleeten.
 Wat gaat er om, tiran, in uw benard geweten,
 Dat gij verbleekt en beeft en heenblijkt t'allen kant?

Ziet nu het is volbracht, geschied wat moest geschieden.
 Nu vliedt hi 't slagveld af, gelijk een geest die vlucht.
 Zijn paerd moog siddren thans en moog hem vleugels bieden:
 Hij kan den schimmenzwerm der dooden niet ontvlieden,
 Die grijnzen rondom hem, en spookten in de lucht.

Daar poost het dier een stond, ver, verre van de drommen;
 Hij hoort tien volkren saam in één triomfgeschreeuw;
 Zij juichen: 'Vaderland!' bij 't knetteren der bommen;
 Hij staart, en in de vert, als uit de hel geklommen,
 Rijst grimmend voor zijn oog d'ontzaggelijke Leeuw.

V

Vaderland

'Ons heilig Vaderland!' zoo juichen allen, allen,
 Germaan, en Brit, en Rus;
 En boven alles uit, in dollen geestdrift schallen
 Ons eigen vaadren dus.

Twee eeuwen was de Belg, ten slaaf aan andre volken,
 Van vaderland beroofd:
 'Bataaf, ons Nederland!' zoo dreunt het tot de wolken;
 Zoo heft de Belg het hoofd.

En Artevelde trilt, trilt in zijn grafgesteente:
 Hij heeft zoo lang gewacht.....
 Ook Woeringsheld en Zwijger schudden hun gebeente:
 Hun werk is thans volbracht.

De winden voerden 't nieuws, dat ras het land vervulde;
 En plots, in Neerlands taal,
 Aan Senne, Schelde, IJ, zwoer elk een eeuwige hulde
 Aan zulk een zegepraal.

VI 1865

En thans, Europa, thans!
 Dier vaadren eigen zonen
 Bestrooien 't slagveld niet met immortellenkronen:
 Zij scheurden Nederland vaneen;
 Zij schopten d'eerzuil om der grootheid hunner ouderen
 En, zuchtend naar een juk dat drukke op hunne schouderen,
 Tot Frankrijk strekken zij, al kruipend, d'armen heen!

Zelfs vaadren in wier hand het slagzwaerd heeft geblonken,
 Behangen met een kruis, tot schande hun geschonken,
 Hun oude borst, die zwelt en trilt.
 Geen, geen meer om het hoofd met eerbied zich t'ontblooten,
 Herdenkend waar het bloed Oranjes heeft gevloten,
 En Belgen om hem heen zich schaarden tot een schild.

Als gij in pelgrimstocht, o volkren, uit all' oorden,
 Diep uit Germanjes bond, nog dieper uit het Noorden,
 Uit Albion van over zee,
 Met d'eersten onder u, naar Waterloo zult reizen,
 Zal 't feest zijn op uw grond in hutten en paleizen,
 En juichen zult gij nog: 'Verzwonden is ons wee!'

Hier zal geen juubling zijn, hier 't feestkanon niet donderen,
Geen Groote zal u hier noch volgen noch bewonderen.

Zij zien met grimmigheid u aan.

Vervloekt zij Waterloo!..... O! trokken zij er henen;
't Waar om den ouden Leeuw te schoppen op zijn schenen,
En 't Volk zou rondom hen, o ramp! te juichen staan.

.....

.....

Het Volk?

Wat booze geest het ook heb' aangedreven,
Verbrijzeld zij de pen die dat heeft neergeschreven!

Zijn Walen en Regeerders zoo,

Het oude Vlaamsche Volk, het Volk der Artevelden,
Hoe diep gij 't nederstiet, is trotsch op zijne helden:
Wee, fransquillons, wee u, als 't uitroept: 'Waterloo!'

Antwerpen, Mei 1865.⁽¹⁾

Herminde

Herminde was uit haar huis gevlucht:

Zij beminde.....

Zij werd verlaten en was bevrucht.

O Herminde!

Wat deedt gij met uws vaders eer?

Ziet gij ooit nog uw droeve moeder weer?

O Herminde!

(1) Afzonderlijk gedrukt bij MEES & Co te Antwerpen. In 1878 verscheen bij denzelfden drukker eene uitgave met het opschrift: 'Twaalfde druk'.
(Nota van den Uitgever.)

Zij zwierf op rotsen aan 't strand der zee,
 De arme ontzinde.....
 Haar broeder zong onder 't visschen: 'Wee!
 Wee, Herminde!'
 Doch een' nacht, eenen donkeren nacht
 Kwam haar' moeder en omhelsde haar zoo zacht
 'Kom, Herminde!'

Liefste mamaken

Ik bied u met dit klein gedichtje
 Een frisschen bloemtuil aan, en ook een blij gezichtje.
 Ten naaste jare, als ons de Heer laat leven,
 Zal ik uit onzen tuin U veel meer bloemen geven.
 Maar zijn er nu niet veel, ik schenk U ondertusschen
 Zooveel te meer, zooveel te zoeter kussen.

Chambord in Antwerpen

Het waren schoone dagen, Vriend!
 Als hier in onze wallen,
 Vol zoete hoop, na storm en wind,
 De vogel zich liet vallen;
 Als van stadhuis, uit cel en kerk,
 Men armen op zag steken,
 Tot zachtjes, met geknakte vlerk,
 Chambord kwam neergestreken.

't Was schoon als die prelatenstoet,
 Met Frankrijks ouden adel,
 De straten doortoog, - nu te voet,
 Gespoord nog in den zadel;
 Maar purper, - rood - en zwart gerokt,
 Een staalboek van soutanen;
 Barons en graven uitgelokt,
 Naast 'ronde' tikkenhanen.

Wat blonken tronies fijn en zacht,
 Toen onder 's Konings ramen,
 Met hun studenten - eens zijn macht! -
 Jezwieten pronken kwamen!
 Hoe gonsde 't, als de vreemde zwerm
 Naar Godes huis ging knielen,
 Dat de Heer, na vroom gekerm,
 Met moed hen zou bezielen!

En als ze op kruis en rozekrans
 Met degens samenzwoeren,
 Om over 't puin huns vaderlands
 Chambord ten troon te voeren;
 En als ze volksrecht, vrijheid, macht
 Ook hier ten grave doemden, -
 Dan waren 't dagen vol van pracht,
 Die onze dompers roemden.

.....

.....
 Maar schoone dagen waren 't ook,
 Als trots van burgerscharen
 Ze uiteendreef lijk een wolk van rook,
 Waardoor de winden varen!

Als landverraders Vlaanderens Leeuw
 Bourbons ter hulpe zongen,
 En wij hun 't heilig krijgsgeschreeuw
 Terug de keel in wrongen!

En 't waren dagen van geluk,
 Als de eigen burgerdrommen
 Vol toren tegen 't papenjuk,
 Het oud Stadhuis beklommen!

.....
 Doch daartoe past een ander lied,
 Iets geusch en eigenaardig.
 Het geldt Chambord nu, anders niet,
 En 't is een liedje waardig.

Van hout, van droog hout

Van hout, van droog hout, maakt men de vedel;
 Als een geraamte is de vedel hol;
 Maar bespeelt ze de Kunst, - o! de Kunst is zoo edel. -
 Dan is ze van tonen en klanken vol.

Zou uw harte, meisjes, een vedel wezen?
 Is 't ledig, ledig, al glimlacht gij zoet?
 En heb ik de tonen, eruit gerezen,
 Heb ik ze ontlokt aan mijn gemoed?

Die tonen, gij beroemt er u over?
 Wees koud, wees hard, maar wees niet blind:
 Hing ik mijn hart als een harp in het loover,
 't Zou zingen bij den schraalsten wind.

Wiegelied

Voor Mevrouw RAYMOND MICHIELS.

Refrein.

Ziel mijner ziele, bloed van mijn bloed,
Lievaling, Lievaling, Lievaling zoet,
Hoe gloeit voor u mijn rein gemoed!

I

Mijn hart had om u toch zoo vurig verlangd,
Zoo innig gebeden.....
Ik heb niet geleden, ik heb niet geleden!
Heere, Heere, wees gedankt!

Refrein.
Ziel mijner ziele.....

II

Bestrale de zonne den weg dien gij gaat!
O kind! zij uw leven
Een bloemenwarande waar vlinders in zweven!
Glanse uw hart op uw gelaat!

Refrein.
Ziel mijner ziele.....

III

En wordt uwe toekomst ooit somber, ooit zwart;
Bedreigen u rampen,
O! laat er uw moeder, uw moeder mee kampen.
U de vreugde, mij de smart!

Refrein.
Ziel mijner ziele.....

Zij mint hem niet

Zij mint hem niet, zij mint hem niet.
 Waar hij een harte zocht,
 Daar zocht zij troost in haar verdriet,
 - Zij heeft zich maar verkocht!

Zij wandelt soms nog nevens hem,
 Hare oogen dwalen om.
 Al gloeit zijn hart, al gloeit zijn stem,
 Zij hoort niet, zij blijft stom.

Zij mint hem niet, zij mint hem niet,
 Zij is gered, - gered!
 Hem die haar in den afgrond stiet,
 Hem wenscht zij in haar bed!

Wat heb ik dan misdreven

Wat heb ik dan misdreven,
 Dat nu op elks gelaat
 Mijn vonnis staat geschreven,
 En ieder mij versmaadt?
 Dat zij van mij zich keeren,
 Wat kan 't mij deeren,
 Als zij
 Heure armen strekt tot mij?

Hij had haar zoo lief

I

Hij had haar zoo lief als het licht zijner oogen.....
 Ja, blind aan heur zij, waar hij zalig geweest:
 Haar stem hadde hem naar den hooge getogen,
 Zijn hand in de hand van een hemelschen geest.

Zij ging hem voorbij met den gang eener Schoone
 Die volken regeert en die stapt van haar troon.
 Hij gluurde ze na, en hij wenschte om een krone
 Van sterrengeflonker, voor Haar niet te schoon.

Maar duizlend en stil zijn de wegen des levens:
 Zij viel in een afgrond die maagden verslindt.....
 Hij sprong, en hij redde, en hij kustte ze tevens:
 'O!' - gilde ze en trilde - 'nog word ik bemind!'

II

Hij droeg haar in zijn armen
 Weêr onder Godes zon;
 Maar wat de zon niet kon,
 - Haar droevig hart verwarmen, -
 Dat deed de reine gloed
 Van zijn verliefd gemoed.....

Zij zwoer hem eeuwig trouwe,
 Hem eeuwig zooveel min
 Als ooit gegloeid had in
 Den boezem eener vrouwe.
 Dat zwoer zij, zoet en malsch
 Hem hangend aan den hals.....

Hij kuste haar de woorden
 Zoo innig van den mond.
 Het was of op dien stond
 Al de engelen Gods het hoorden.
 En weder zwoer zij 't hem
 Met tranen in de stem.

III

En thans! - Nog altijd is zijn hart een warande
 Waar voogden in zingen van liefde en van deugd;
 Hij kan niet, hij wil niet gelooven aan schande,
 Aan valsheid, aan leugen in Schoonheid en Jeugd!

Nochtans! - O! verwoest niet zijn heil en zijn droomen;
 Herschep geen oasis in puinen en rouw;
 Laat niet meer die ziel tot de erkentenis komen:
 De ondankbaarheid woont in het harte der Vrouw.....

.....

Nood

Naar MIRZA-SCHAFFI.

Een erger ongeluk dan de dood
 Der liefste menschen - is de nood.
 Die laat niet sterven, laat niet leven;
 Die maakt tot ijs het warmste bloed;
 Verdort in 't milderigst gemoed
 De bloemen door natuur gegeven.

Den trots der wijsten buigt hij neêr,
 Maakt zelfs de domsten hun tot heer,
 En foltert hen tot in 't geweten,
 Daar men op aarde toch moet eten.

De nood is 't graf der eedle kunst;
 Uit nooddruft smeekt men hem om gunst
 Dien men veel liever neer zou drukken,
 Dan als een knecht voor hem te bukken.

Maar late u dat niet zoo verslagen
 Dat u het hart breek' van verdriet:
 Het ongeluk kan de wijsheid niet, -
 Maar wijsheid kan het ongluk dragen.

Verjaag 't verdriet door lief te kozen,
 Door zoet gezang in vrije taal;
 En neem een voorbeeld aan de rozen,
 Een voorbeeld aan den nachtegaal.

De roos kan 't grondsljk niet ontberen,
 Hoe prachtig zij met kleuren prijkt;
 De nachtegaal, hoe tonenrijk,
 Moet wel met wormen zich geneeren!

Niet steeds heb ik een kop....

(Bij 't verzenden van een pak operas.)

Niet steeds heb ik een kop,
 Mijn beste vriend de Deyn,
 't Is dikwijls maar een bol,
 Van muizennesten vol.

Dan heb ik vrouw noch kind en denk aan bed noch eten:
 Hoe zou 'k mijn vrienden niet vergeten?
 Maar plots gelijk de wind,
 Draait hart en hoofd naar vrouw en kind.
 En 'k zie uit elke stad, den vinger mijner vrienden
 Zoo dreigend uitgestrekt, als wou men mij verslinden,
 Dan krijgt mijn voorhoofd slaag, en 'k prevel van verdriet:
 'k Verzuimde u wel, maar, vrienden, ziet,
 'k Vergat u niet!

Benoit in Sint-Job

Dus aan de Paardenmarkt, daar waar de tram blijft staan,
 Vangt morgen, Donderdag, de lange kruistocht aan,
 Om in Sint-Job-in-'t-Goor en zijn gevreesde bosschen
 Den armen dompelaar Benoit te gaan verlossen.

Elk zorge voor een flesch,
 Maar Schmid voor tweemaal zes,
 En ook voor 't geen wij smullen
 En peuzelen zullen.

Toch is 't gepermetterd, cigaren en tabak,
 Wat Schiedam of cognac,
 (Maar niks dat zuur doet zien!), te steken in den zak.

Op slag van half voor negen
 Wordt moedig ingestegen.
 En dan vooruit! met ons gespan,
 Een soort van Serapis!
 Zoo halen wij den wildeman
 Al uit zijn wildernis!

(Geschreven, 5 September 1877, aan Carl Schmid, Van de Velde, Michiels,
 Vlaminx, Possoz, Mordach.)

Wat zijt gij, o wind?

Wat zijt gij, o Wind!
 Die het leven in't kind
 Met den adem begint?
 Wat zijt gij wanneer ge in de vurigste dagen
 Den boezem der maagd zoo onstuimig doet jagen?
 Wat zijt gij als 't 'ja' uit het mondje niet kan,
 En 't hoofdje toch zijgt op de borst van den man?

In 't Zuiden dat gloeit,
 Van gevogelte omstoeid
 En van geuren omgloeid,
 Daar ligt op een bed van jasmijnen en rozen
 Een jongeling de schoonste der schoonen te kozen
 En de adem die glipt uit zijn kussenden mond,
 Is zuidewind, zuidewind, werelden rond!

Maar schoonheid en trouw
 Zijn niet een in de vrouw.
 In het rijk van de kou,
 Daar vangt ze op zijn ijstroon en prangt haar in de armen
 De Vorst die zich ook nog de borst wil verwarmen.
 Ze ontsnapt; en hij briescht, en hoe oud ook en grijs
 Den noordewind blaast hij, doortrokken van ijs.

Wat zijt gij, o wind!
 Die het leven in 't kind
 Met den adem begint?

Een hart

I

Hij had den ganschen herfst, had gansche winterdagen
 Om haar gezocht, om haar getreurd;
 Want zij wier beeld hij trouw in zich had omgedragen,
 Was van zijn herte losgescheurd.
 Dan woû hij haar vergeten:
 ‘Komt, vreugd en wild genot, komt, opent mij uw uw schoot!’
 Zoo had hij haar uit zijn gemoed gereten;
 Thans was zij voor hem dood....

De lentezon rees op; heur stralen schoten bloemen;
 Van zangen vol was ieder bosch.
 ‘Kom, zijn wij dichtër weer, kom weêr de schepping roemen:
 ‘Naar buiten op een bank van mos!’
 En henen, henen toog hij;
 Gevleugeld door den Geest der tooverpoëzy,
 De huizen langs en naar de Stadspoort vloog hij...
 - Wie, wie glijdt daar voorbij?

O Liefste! Liefste! Gij, - Gij kwaamt de Stadspoort binnen;
 En bosch dat zingt, natuur die bloeit,
 Die lokken hem niet meer, die wil die wil hij niet meer minnen;
 Voor haar alleen zijn harte gloeit!
 De Stad versmacht in muren:
 Toch keert hij wederom als of een hand hem stoot,
 Verliefd gemoed, wat zult gij nog verduren?
 Neen, ze is voor u niet dood!

II

Hij had gezwerfd langs veld en weide,
 Had omgedwaald in bosch en woud,
 Had van den hoogsten duin der heide
 Natuur aanhoord, natuur aanschouwd:
 Zijn hoofd was vol, zijn hart liep over,
 Er was geen plaats voor menschen meer...
 Daar schoot opeens, als bij getoover,
 De Schoone door zijn oogen weêr -
 En weg, weg waren al zijn droomen:
 Zij had zijn hart en hoofd, zijn alles ingenomen!

En op den zilvren Scheldespiegel,
 Omingd van haar vriendinnenstoet,
 Gleed Zij, bij wellustvol gewiegel,
 In zoete golving met den vloed.
 Het bootje leek een tuil van rozen,
 En Zij, de schoonste uit heel dien schat,
 Zooals een Nimf in 't minnekozen,
 Schreef met de hand iets op het nat,
 Het was uw naam niet, o Verliefde!
 Zij had nog nooit gevoeld wat u zoo bitter griede....

Het was zoo zoel, zoo koel op 't water,
 Zoo blauw de lucht, zoo lauw de stroom!
 Zoo helder klonk hem blij geschater
 Den oever langs, van boom tot boom!
 Het gazen kleed dat haar omvloeide,
 Werd nog te warm voor 't lieve kind.
 'O! dat er toch een windje stoeide!'
 En allen riepen mêe om wind.
 O meisjes, meisjes, gij zoo teeder,
 De wind, die bloemen kust, velt reuzen, reuzen neder!

Rozen

Voor kleur en geur, geen bloemen 'lijk de rozen!
Riep Luybrechts uit.

- Niet allen, zei van Eck:

Daar zijn er ook die rieken naar den pek,
En danig frisch niet blozen.

- Zoo... Welke dan?

- Mat-roozen.

Ook Antwerpen

AAN JULIUS HOSTE.

Ook Antwerpen brengt zijn hulde aan den Vriend,
Die ze wel heeft verdiend.

Ja, Rubensstad, en Scheldevloed,

Ze zenden u een blijden groet:

Behoud nog lang dien zielegloed,

Die mannenkracht, dien geuzenmoed,

Zweep lang nog, met geduchte straf,

Zoo franskiljons als papen af!

Aan den tooneelkunstenaar - Victor Driessens - op zijn vijf-en-twintigjarig jubelfeest⁽¹⁾

Voorgedragen door Mevrouw CORIJN.

Waarom die volle zaal bij schitterende lichten;
Beneden als om hoog, dat jublen t' allen kant?
Waarom dat schoon geslacht met glinstrende aangezichten,
En paalen op de borst en bloemen in de hand?

Zijn wij in een paleis, en feesten hier bankieren?
Of dwingt een staatsman hier tot hulde jegens hem?
Neen, neen, het volk komt vrij hier zijnen lievling viëren;
Hooft, onder 't juichen klinkt zijn hart in zijne stem.

Hier, waar die zoon der kunst zijn eigen hart verkwistte,
Aan ieder voelen liet wat loeide in zijn gemoed;
Hier, waar de hardste mensch ook stille tranen wischte,
Hier roepen arm en rijk hem dankend 'Wees gegroet!'

Gegroet om wat hij deed, van God zoo mild bedeelde
Voor 't arme vlaamsche volk en diens miskende taal,
Dat volk dat in zijn nood, als in den tijd der weelde,
Hier uitriep: 't is MIJN zoon!' bij elken zegepraal.

(1) Gedrukt op een los blaadje.

Gegroet om zijnen tocht bij onze noorderbroeders,
 Waar lauwren en gebloemt hem regenden op 't hoofd,
 En hij als de armen sloeg om alle die gemoederen,
 Die ons de vreemde nijd arglistig had ontroofd.

Ik kom uit Nederland, dat land zoo trouw en edel;
 Het gaf mij kronen mée, meer dan ik dragen kan:
 Omvlecht het Zuiden hem den vaderlandschen schedel,
 Het Noorden ook bekroont den vaderlandschen man!

Het koninginnelied

Een maagdelijn speelde in de tuinen van Weenen.....
 Zij was er de schoonste en de geurigste bloem.
 Een jongeling lokte naar Brussel ze henen:
 'Kom, wees op den troon mij tot liefde en tot roem!'
 Haar harteken vol van verlangen,
 Verpandt
 Zij heur hand
 Maar hoe zal uw land mij ontvangen?
 - Mijn volk is braaf, mijn volk is vrij,
 Met open armen, als door mij!'

Zij zit al zoolang naast den koning ten troone...
 En trouw is de Waal, als zijn ijzer en staal;
 De Vlamingen staan als een schild om de schoone;
 Zij mint hunne kunst, en zij spreekt hunne taal.

Met bloemen zijn al hare wegen
 Getooid
 En bestrooid.
 Geen hart of het vonkelt haar tegen!
 Al strooit de tijd ook sneeuw op 't hoofd,
 Die liefde wordt niet uitgedoofd!

Een maagdelijn speelde in de tuinen van Weenen....
 Zij was er de schoonste en geurigste bloem,
 Een jongeling lokte naar Brussel ze henen:
 Zij werd op den troon hem tot liefde en tot roem.
 Hoe dreunen de vreugdegezangen
 Bij dans
 En bij glans!
 Hoe heeft men de bruid hier ontvangen?
 - Dit volk is braaf, dit volk is vrij
 Met open armen zooals gij!

Aan mevrouw Mössly

Mijn Lotje had een stuk papier bewaard,
 Waarop ik lees dat gij vandaag verjaart.
 Op mijne ziel, ik had het wêer vergeten.
 O die poëten, die poëten!
 Nu springt mijn hart wel zeven voet
 Omhoog in mijn gemoed,
 En wat ook andre menschen
 U mogen wenschen,
 Ik roep U enklik toe: 'Blijf, blijf zooals gij zijt,
 Gelukkig en benijd,

Bevallig en bemind, in gaven nooit volprezen.
Zoo moge de onwaardeerbare schat
Van goedheid dien uw hart bevat,
Hoe zeer gij hem verkwikt, toch nooit ten einde wezen!

Naar de hei

Met zulk een weêr, met zulk een weêr,
Nog voor de lieve Mei,
En blijve ik in de stad niet meer
Maar vliege naar de hei.
Wie mée wil gaan, wie mée wil gaan
Kom zondag, met een stok,
Om half acht aan de statie staan
Op 't slagen van de klok.
Dan komt de trein met vrienden aan
En vliegen wij langs de ijzren baan,
Als vogels los,
Langs menig bosch
En veld en wei,
Tot in de hei!

De boerenknecht met een miljoen

Zoo ik een miljoen had, vrinden,
Heel de wereld ware mijn:
Geenen koning zoudt gij vinden,
Die mijn knecht niet wilde zijn.
Al de tronen kon ik koopen,
Al de legers vechten doen,
Heel de zee doen ledig loopen
Met mijn miljoen!

Op een rijpeerd kon ik draven,
Met vergulde sporen aan,
Dat de boeren, mijne slaven,
Zouden springen uit de baan.
Alle dagen lekker eten,
Rustig slapen tot den noen, -
Burgemeester kon ik heeten
Met mijn miljoen!

En de vrouwen - o, de vrouwen! -
Gij zoudt opzien, gij mijn baas.
Want van morgen zou ik trouwen
Met de meid van pachter Klaas.
Trientjen, 'k zou een huisken bouwen
Daar te midden van het groen
Voor u werken bij de burenen
Met mijn miljoen!

Hoe de echo zingt

Echo, zegt mij, bid ik u,
 Wilt gij mij antwoord geven? Even, even!
 Even zegt gij, zoo welnu
 Hoort toe wanneer ik spreek. Spreek, spreek!
 Zegt mij eerst welk onderwerp
 U 't meest zou bevallen? Allen, allen.
 Maar gij steekt soms veel te scherp
 Met iedereen den draak! Raak, raak!

Wat vertroost er nicht of neef
 Als oom en tante sterven? Erven, erven!
 Weet gij wat voor recht en scheef
 Voor ieder 't hoogste geldt? Geld, geld!
 Neem voor 't geld een heks voor wijf,
 Wat volgt dan op het trouwen? Rouwen, rouwen!
 Wat wordt dan het tijdverdrijf
 Opdat men niet verkwijne? Wijne! wijne!

'k Wou wel eens minister zijn:
 Zoo 'n stieltjen is toch heerlijk! Eerlijk, eerlijk!
 Eerlijk, - wel naar allen schijn
 Zijn zij dat allen toch? Och! och!
 Echo, wees niet zoo pikant:
 't Staat hier wat schoon geschapen! Apen! apen!
 Frère is keizer in ons land,
 En onze schuld is nul! Snul! snul!

s' Vlamings broeder is de Waal:
 Nooit immers wil hij meer zijn? Heer zijn! heer zijn!
 Hij regeert in zijn taal
 Het heele koningdom! Dom! dom!
 Komt een Vlaming voor 't gerecht,
 Geen woord, zelfs geen gefezel.... Ezel! ezel!
 En iemands zaak, die niets en zegt,
 Is eens zoo gauw beslecht! Slecht! slecht!

Wat vrees ik als mijn koeplet
 Zich al te vrij laat hooren? ooren! ooren!
 Echo, zoo 'k niet op en let
 Waarnaar voert mij dan het slot? Slot! slot!
 Achter 't slot? vraag die van Gent
 Hoe zij zich daar verblijden, Lijden! lijden!
 Opdat Tesch er mij niet zend,
 Wat is dan uw besluit? Uit!

De ledige wieg

Mijnen vriend HENDRIK BOURCE.

I

Schilder! het Scheevningsche strand moet innig u dierbaar en lief zijn.
 't Is mij alsof ge daar uren aaneen gingt praten bij 't zeevolk;
 Of ge op uw knieën de kinders te paard liet rijden en schaatren,
 Wen u de vader verhaalt wat stormen hij al heeft doorworsteld,

Hoe hij nog laatst in zijn boot schipbreuklingen redde, en de moeder,
 Luistrend met openen mond, stilzwijgende breit aan een vischnet.
 't Is me of de zee luid sprak tot uw ziel als ge droomende ze aanblijkt;
 Of 't u een schat waar, visschers te zien die voor dagen te zeil gaan,
 Dubbel een schat, bij hun weêrkomst, vrouwen die wuiven met doeken.
 Zijt gij terug in de stad, dan scheidt gij tafreelen die leven;
 Ieder dier beelden getuigt: uit uw hart vloeit al wat ge voorstelt; -
 Daarom grijpt het zoo diep in het hart van een ieder die 't aanziet.
 Waard is het zeevolk, ja, dat de schilder, de dichter, het lief heeft:
 Is het ook ruw van het strijden met hoogopstormende baren,
 Onder die schors klopt teeder een hart voor die zwak en aan wal zijn.
 Dat toch spreekt den gevoelende toe uit het doek dat gij ziel geeft;
 Dat toch spreekt bij die wieg uit de smarte van Claartjen en Hendrik.
 Stort het dan uit, mijn gemoed! wat u uit die beelden al toesprak.

II

Toen hij nog een kindje heette,
 In een wiegje sliep,
 En bij 't warme zomerweder
 In zijn hemdje liep,
 Speelden zij soms met hun twee
 Uren lang op 't strand der zee.

Zij was ook, ofschoon nog kleiner,
In haar hemdelijn;
Wel wat bruin werd heur gezichtje
In den zonneshijn;
Maar wat leven op het strand
In het gulle mulle zand!

Toen hij de eerste maal naar zee mocht
En er visschen wou,
Was 't voor moeder en voor Claartje
Dat hij vangen zou,
En zijn stem klonk als een klok
Toen hij de eerste boven trok.

Maar nog heller klonk zijn stemme,
Als hij op het strand,
Bij zijn weêrkomst, Claartje en moeder
Staan zag hand in hand.
'Moeder! Claartje!' riep hij luid,
En hij stak twee visschen uit.

Geeft de zee aan menschen voedsel,
Voedsel eischt ze weêr:
Hendriks vader werd verzwolgen
In 't onpeilbaar meer.
Hendrik huurde een visschersboot
En won thans voor moeder 't brood.

Maar als Claartjen ook haar vader
Niet meer keeren zag,
En haar moeder, ach haar moeder,
Op het kerkhof lag,
Als zij bleek was van geweën,
Dan ging Hendrik tot haar heen.

III

En hij nam hare hand, en hoe zeer hij ook beefde,
 Hij sprak van geluk voor zoo lang als ze leefde,
 En het vuur van zijn oog en de toon zijner stem,
 Het was alles zoo waar en zoo edel in hem.
 Hij was zelf nog vol rouw en een offer der smarte,
 Maar hij zalfde de wonde die bloedde in heur harte;
 En zij sidderde en trilde of ze neêrvallen zou,
 Als hij smeekende stamelde: 'o! word mijne vrouw!'

Maar hij zelf knielde neêr voor haar voeten en zeide:
 Meer dan goud werd een dag elke traan die ze schreide;
 Want al waren zij thans zoo rampzalig en arm,
 Hij had hart in de borst en had kracht in den arm;
 En hij wilde de zee met geen booten bevaren,
 Die voor ieder gebouwd en de zijne niet waren;
 En hun huisje, zoo als het vóór de oogen hem stond,
 Was het schoonste dat wezen zou mijlen in 't rond!

O! een koning zou zelf hunnen rijkdom benijden,
 Zoo zij slechts haar liefde hem toe wilde wijden.
 Hij en ze! dat niet kunstig, hij sprak als geen heer,
 Maar op zeemansgewijs, want hij minde zoo teêr.
 Zijne moeder zou haar als een dochter bejegenen
 En de Heer van hierboven hun huwelijk zegenen.
 O gewis - maar hij sprak weer op zeemansgewijs, -
 Nog voor hen werd de wereld een aardsch paradijs!

IV

En Claartje liet haar hoofd op zijnen boezem vallen;
 Zij weende, maar niet meer van pijn,
 Hij leidde haar naar huis, en op miljoenentallen
 En kan geen paar zoo zalig zijn.

En, ja, de Alhooge schonk hun liefdrijk zijnen zegen:
 Een zontje lag aan Claartjes borst,
 O! Hendrik riep op zee tot zelfs de sterren tegen:
 Zoo rijk als hij bestond geen vorst!

En kwam hij van de vangst, hoe zocht hij in de verte
 Zijn huis nu met een glanzend oog!
 Ziet, Claartjen aan de deur met d'engel van heur harte
 Hief 't lieve kind tot hem omhoog.

Watschelpjes bracht hij meê, wat perels en karbonkelen!
 Wat speelgoed kocht hij in de stad!
 Hij hadde 's nachts wel niet den hemel laten vonkelen
 Totdat zijn zoon ook sterren had.

Hij zeilde zingend weg, en Claartje zong bij 't wiegen;
 Grootmoeder zong al breiend meê.
 De boot scheen eens zoo snel op d'Oceaan te vliegen,
 En eens zoo vischrijk scheen de zee.

O! als het de eerste maal den lieveling zal lusten
 Te visschen met een net of lijn,
 Zij 't op een nieuwe boot, en langs de Noordzeekusten
 Zal geene boot zoo prachtig zijn!

V

Maar ziet: een dag, een sombre dag,
 Wanneer een mistwolk over de aarde
 En op de hut een rouwkleed lag,
 Alsof de Dood er over waarde,

Kwam Hendrik weder van de vangst.
Waarom was ook zijn harte droever?
Zijn boezem was beklemd van angst
Nog vóór hij aanlegde op den oever.

En huiswaarts ging hij, maar zijn oog
Zag Claartje niet, hoe scherp hij blikte,
En niemand stak zijn kind omhoog,
Zoodat hij meer en meer verschrikte.

Wie hij ontmoette, stapte snel
En zag met weemoed vóór zich neder...
Ach, was hij Hendrik, Hendrik wel,
En kwam hij bij de zijnen weder?

Hij trad zijn huis in, - Claartje zeeg
Hem aan de borst, maar kon niet spreken.
Hij zag de wieg in, - zij was leêg,
Hoe starlings ook zijne oogen keken.

Leêg! leêg! zijn kind reeds in den grond,
Voor eeuwig in den grond bedolven.
Ach! waarom vlot zijn lijk niet rond,
Zijn eigen lijk, diep in de golven?

En Claartje nokt zoo aan zijn hart! -
Ziet, Grootje gaat de deure sluiten...
Ach! sluit ze, ja, bij zooveel smart,
Opdat het niemand zie van buiten...

VI

Hoeveel dieper, o Schilder! gevoelde mijn ziele die ramp reeds
 De eerste maal als het doek door uw hand voor mijne oogen ontbloot werd!
 Stom is die smart, en ze maakt hem stom die een mensch is en 't aanziet.
 En wat een dichtpen tooverd met kleur als de Vlaamsche penseelen?
 't Minste de mijne; doch, Vriend! mijn gemoed had behoefte u te zeggen:
 Stort ons den schat uit, welken gij gaardet op Schevenings zeestrand;
 Stort ons dien uit in tafreelen, die spreken tot de oogen en 't harte,
 Schitterend frisch als de zonglans, roerend als eeuwige drama's!⁽¹⁾

Antwerpen, September 1867.

Over drie maanden en misschien binnen drie maanden

Zeker is het dat von Bismark aan Napoleon III heeft voorgesteld dat
 Frankrijk België, en Pruisen Holland zoude nemen.
Al de dagbladen. - April-Mei 1867. -

I

Wanneer een Vrijheer zwoer van op zijn hoogsten toren,
 Den ijzeren arm gestrekt tot eene arduinen vest:
 'Graaf Baldrik, bij den zoon die heden me is geboren,
 Ik sleur u deze week nog uit uw arendsnest!'

(1) Verscheen in *De Gids*, 1867 n° 11.

Dan rees heer Baldrik op, geharnast op, ten strijde;
 Zijn maagschap stond vol haat gewapend hem ter zijde;
 Het slotvolk snelde toe op 't klinken zijner stem;
 En hoe zijn vijand moordde en stormde met zijn bende,
 Heer Baldrik week geen voet voor doodstrijd noch ellende:
 Zijn arendsnest bleef hem!

Rukt van Europa's grond, waar 't nietsdoen hem verveelde,
 Een machtig leger uit naar 't Afrikaansche strand,
 Al brengt het schatten meê van kennis en van weelde,
 Al zendt het boden uit met palmen in de hand,
 Toch trilt er plots een schok van 't zuiden tot het noorden,
 En drijft de wilden saam uit de afgelegenste oorden,
 En ieder hart voelt schaamte, en elke mond zucht wee;
 Profeten treden op met vlammen in hunne oogen,
 En als een legioen de vreemden toegevolgen,
 Drijft, - drijft men ze in de zee!

En thans, als Nederland tyrannen hoort krakeelen
 Om 't recht, op zijnen grond te heerschen naar hun lust;
 Wanneer 't hun onbeschaamd hoort zeggen: 'laat ons deelen!'
 Als dieven in hun hol, voor niets meer ongerust;
 Dan jaagt het kokend bloed den grijsaard niet te wapen:
 Niet elke man eischt wraak, ja wraak niet alle knapen;
 De vrouwen schreien niet; de gansche stam is laf;
 Eén, één gevoel doortrilt niet Belgen en Bataven;
 Eén kreet klinkt niet alom: 'Wij worden geene slaven,
 Wij hebben nog het graf!'

II

O mijn land, moest dat uw einde wezen!
 Gij die eens zoo trots waart opgerezen
 In het licht?
 't Eerste klomt gij uit den nacht der tijden,
 Als een maagd die oprijst uit het lijden
 Met den lach, den glimlach van 't verblijden
 Op 't gezicht.

Vorst op vorst gebood aan legermachten,
 Eeuw aan eeuw, de vrijheid te versmachten,
 In den strijd;
 Maar gemeentestichters waren reuzen:
 Wee in 't veld wie hun het hoofd zou kneuzen;
 En de zee werd schoongeveegd door Geuzen,
 Wijd en zijd!

Denkers strooiden uit hun vrij geweten,
 Trots den paus, de waarheid als profeten:
 't Volk was groot.
 Weelde vloeyde als goud in elke woning;
 Kunst verhief hier honderden tot koning;
 Pelgrims kwamen knielen bij dier kroning,
 't Hoofd ontbloot!

Waar is 't land wien Vlaandren in zijn weelde
 Zijn vernuft niet reddend mededeelde,
 Ongespaard?
 Holland, Holland, al te vol van leven,
 Heeft zijn zoons naar Indië gedreven:
 Insulinde is hun domein gebleven,
 't Schoonste op aard!

Vlaandren, Holland, trotsche Nederlanden!
 Eer en roem woei aan de verste stranden
 Uit uw vlag.
 Ach! zoo hoog en heerlijk opgerezen,
 Zijt gij thans tot slavendienst verwezen...
 O mijn Land! moest dat uw einde wezen?
 Dooden, ach!

III

Drukke u dat op het hart tot in uw laatste telgen,
 U die hier de eendracht hebt verstoord,
 Die, om haar vleesch en bloed te vreten en te zwelgen,
 Uwe eigne moeder hebt vermoord!

Want, schoon in de natuur geen dieren zijn te vinden,
 Schoon niemand van gedochten hoort,
 Die met het moederzorg ook 't moederlijf verslinden,
 Het menschdom brengt die monsters voort!

En zulke waart gij hier, gij priesteren des Heeren,
 Die tegen 't land met Rome streedt,
 Die verre van Gods liefde aan broederen te leeren,
 Om God ze elkander haten deedt!

En zulke waart gij ook, gij protestantsche grooten,
 Die Holland voor gansch Neêrland hieldt;
 Die broedren van den stam liet rukken en verstooten,
 En zweegt, al werden zij ontzield.

En gij vooral waart zoo, gij Leliaartsche horden,
 Die steeds vóór Gallië laag gebukt:
 Gij allen liet den stam niet één en machtig worden,
 Of hebt hem weêr vaneengerukt.

De zwakken rondom ons versmolten zich tot sterken:
 Grootsch werd Italië opgebeurd;
 Germanië werd een Staat, die palen kent noch perken,
 En Nederland hebt gij verscheurd!

En thans - o wee! o wee! - als thans de boeien klinken,
 Staan broedren met den rug naareen;
 Ze omarmen niet elkaar en doen het zweerd niet blinken;
 Zij hopen, maar genade alleen!

IV

't Is gedaan, 't is gedaan!
 Brengt al wat schoon en groot was aan:
 Wat Maerlant en wat Vondel schreven;
 Wat Rubens tooverde op het doek;
 Wat Rembrandt riep in 't leven;
 Wat hij den glans der ziele heeft gegeven;
 Wat van Massijs ons is gebleven;
 Wat Mieris en van Eyck op de eerzuil heeft verheven,
 Spoort het na, haalt het voor; - op zoek, op zoek!
 Kronijken die de grootheid melden
 Der Ruyters en der Artevelden,
 De kronen van zoovele helden,
 Brengt aan, sleurt bij uit gansch het land.
 Maak elk musaeum leeg, bloot elken tempelwand,
 En stapelt alles op rond Antwerps torenspits;
 Sla uit dien roem een bliksemflits,
 En golve omhoog de ontzaggelijke vlam,
 Ter uitvaart, - ter uitvaart aan onzen stam!

't Is gedaan, 't is gedaan!
 Doet stad- op stadhuis door het vuur vergaan,
 Dat heerlijk volkspaleis in iedere gemeente;
 Elk beeld te niet dat treurt op grafgesteente;
 Strooit in den wind die asch en dat gebeente:
 Zij zijn geweest, zij zijn geweest;
 Vervliege ook zoo hun geest!

In stukken de leeuw van Waterloo!
 Wroet om de kapel op den Groeningerkouter!
 Verbrijzelt elk denkmaal, elk vaderlandsch outer:
 De dooden in 't graf vragen het zoo!

En verbrijzelt de beiers, slaat de klokken
 Van stormhalle en belfort in brokken!
 Hun klank was voor 't waerdige volk van weleer:
 In de ooren van slaven die klank nu niet meer!

't Is gedaan, 't is gedaan.....
 Laat den geest der Vernieling door Nederland gaan...

V

Als wolven op een slagveld, als raven op de lijken,
 Zie 'k hongerige vreemden op Neêrland nederstrijken.
 Zij komen wild en slordig, vertrapplend jong en oud,
 Zij blikken als jakhalzen, en snufflen rond naar goud.
 Zij schudden af den knapzak, en trekken in paleizen,
 En brommen schor en grimmig: 'Gij ook kunt verder reizen!'
 Daar gaan er naar het zeestrand, en zien naar schepen uit:
 Waar blijft uit Insulinde de buit, de rijke buit?....

..... 'k Zie jaren, jaren kruipen.....
 De vaders zijn gestorven,
 In zwermen zijn de zonen naar 't buitenland gezworven.
 Wie bleven zijn niet waerdig dat van den vreemden disch
 Een enkel been zou vallen, als 't niet voor honden is.

..... Geleerden, grijsgebaarden, uit verre, vrije landen,
 Zie 'k in de steden zwerven, met spaden in de handen.
 Zij zoeken 't puin der grootheid die 't oud geschiedboek roemt.
 Vergeefs, vergeefs, geleerden! Dat gij de namen noemt.
 Zij die nog neêrlandsch spreken, zijn zoo, zoo diep gezonken
 Dat weêrgalooze namen hun nooit in d'ooren klonken.....

In 's Gravenhage en Brussel groeit op de straten gras.
 Kazerne heet de prachtbouw die eens de Kamer was.
 Komt uit Parijs hier Caesar, ginds uit Berlijn de Koning
 Zelf trekt het volk hun rijtuig, en juicht om een belooning.
 Ziet, zet de vreemde meester in hunnen nek den voet,
 Heft een lakei de zweep op, zij plooiën zich zoo goed....

.....
 't Is gedaan, 't is gedaan;
 Laat den geest der Vernieling door Nederland gaan!

VI

Een volk vermoord.....
 De gansche stam van zuid tot noord.....
 En niet één krijgsroep wordt gehoord. -
 Wat of ook schijn',
 Het kan niet zijn, het zal niet zijn!
 Niet alle stemmen zijn gesmoord.
 Voelt gij de lucht niet beven?
 Hoort gij het ruischen niet der schimmen die daar zweven?
 Dat vleugelronken t' allen kant?
 De geesten zijn 't van die hun leven
 Den volkstam hebben prijs gegeven,
 Wier beendren en wier asch U schiepen, Vaderland!
 Zij zwermen
 Door 't luchtruim om en kermen:
 'Wie, wie zal Nederland beschermen?'
 Voelt gij dat beven niet der lucht,
 En hoort gij niet dat droef gezucht?

Gij voelt, gij hoort het wel, maar laat nog 't voorhoofd hangen,
 Als wist gij niet wat aan te vangen,
 Gij allen, volk dat maar in hutten woont
 Als, grooten, gij die in paleizen troont.
 Maar grammer dringt zich 't schimmenheer naar voren
 Niet kermend meer, maar thans met klem
 En toren in de stem.
 Al stopt gij ook uwe ooren,
 Diep in 't geweten zult gij 't hooren.
 Het zijn de Klauwaerts hier, het zijn de Geuzen ginds.
 Hun woord vervliegt niet op de vleugelen des winds.
 De donder uit gansch 't ruim, tot in de verste verte,
 Belet die stemmen niet te klinken in uw harte.
 En zoekt geen rust in 't graf: - houdt Nederland geen stand,
 Gij zult niet slapen onder 't puin van 't Vaderland.
 Niet zweven zal uw geest, zich in het ruim niet wiegen,
 Met hen die eeuwen nog het Vaderland omvliegen.
 De Wroeging zal op aard nog knagen aan uw lijk,
 En in het schimmenrijk
 Zal uw benarde geest als een gedoemde zuchten,
 Om in den Niet zijn jammeren te ontvluchten.

Ziet, - Artevelde rukt zijn klamme wonden bloot,
 De Zwijger rijt de zijne weder open,
 En 't bloed er uit gedropen
 Is nog voor Neêrland in zijn nood.
 Hoort,
 Uit hun wijzen mond klinkt over Zuid en Noord:

'Heeft Nederland ten troon twee koningen verheven,
 Het kan er tienmaal twee in weelde laten leven.
 Daarom, Monarken, gij de handen in elkaar,
 En, Volk van Noord en Zuid, te wapen in 't gevaar!

Gedenkt den dwingeland die met zijn geeselroede
 De baren sloeg der zee en schuimbekte in zijn woede.
 De baren golfden voort en wierpen naar hun lust
 Na de eene de andre vloot verbrijzeld op de kust. -
 Wie tot u koom met oorlogstanders,
 Weest hun die zee, o Nederlanders!

VII

Triomf! de stam is één in 't lijden en in 't strijden.
 Europa valt vergeefs hem met miljoenen aan.
 Hoe bloedig men hem treffe en wonde 't aller zijden,
 Het harte raakt men niet, dat bolwerk tegen 't lijden,
 En zij die kwamen om in boeien ons te slaan,
 Zij keeren machtloos weêr beschaamd om hun bestaan.

Triomf! want boven 't puin, want boven rouw en smarte,
 Staat vóór mijn oog een reus, de Stamreus Nederlands!
 Gelijk een Patriark wiens nakroost uit de verte
 Hem groet met blooten hoofde en toejuicht uit het harte,
 Zoo roept hij allen toe; 'Mijn kinderen, eerst thans
 Vangt onze Grootheid aan, - wij zijn ons zelve gansch!'⁽¹⁾

Antwerpen, Mei 1867.

(1) Voorgedragen door den dichter op het IXe Taal- en Letterkundig Congres te Gent in 1867. Opgenomen in de Handelingen van dit Congres. Blz. 431. Afzonderlijk verschenen bij Van Doosselaere, Gent. Overgedrukt in het *Volksbelang* van 20 Juni 1868, en onder den titel van *Finis Patriae* in de *Kunstkronijk*.
 (Nota van den Uitgever.)

Strijdkreet⁽¹⁾

Getoonzet door PETER BENOIT.

Hoera! Hoera! zij wilden wat was recht,
Hoera! Hoera! en wonnen wat zij wilden!

Reist de waereld rond; reizet, hoort en ziet:
Leeft er grooter volk, vrijer is het niet.
Dit danken wij der vaadren moed.
Voor vrijheid ook ons laatste goed en bloed!

Hoera! Hoera! zij wilden wat was recht,
Hoera! Hoera! en wonnen wat zij wilden!

In bergland

Mijn hart is in Hoogland, mijn hart is niet hier.
(*Burns*, door DE CORT.)

Ook mijn hart is niet hier: aan de Schelde is mijn harte,
Bij mijn vrouw, bij mijn kind!
En mijn vrienden, ze zwerven als 't wild door de verte,
Door de vert als de wind.....

(1) Gedicht bij gelegenheid van den grooten Landdag te Brussel, ter verdediging der Gelijkheidswet. - Gedrukt op een los blaadje.

Bij een berg, bij een rots, bij een slingerend water,
Zit ik neder en zucht;
En de dwazen, bij zulk een pracht en geklater
Is hun reizen een vlucht.

Tot mijn vrouw, tot mijn kind, houd ik d'armen geheven:
'o Waart gij aan mijn zij!
Komt gezweefd door de lucht, o mijn liefd' en mijn leven!
En bewondert met mij!'

Ter Eere van Jonkvrouw Maria Mamet Op hare bruiloft, den 16 november 1897

Voorgedragen door M. ARTHUR DERRE.

I

Daar dreef in haar schip, op de schittrende zee,
Een watergodinne, een jeugdige Fee.
Zij werd er verliefd op het land, op het land:
Waar hecht zij haar schelp, hare schelp, aan het strand?
Op 'n duin zat een knaaplijn in droomende rust;
Die wenkte de nimfe naar Vlaanderens kust:
Zij vloog hem in d'armen; hij kuste haar mond; -
En Blankenberg, Blankenberg rees uit den grond.

II

Hoe lokt ons, hoe trekt ons dit Blankenberg thans!
 De schelp werd een stad vol verleiding en glans.
 Is 't elders te gloeiend, zoo eng en zoo klein,
 De zee is zoo frisch, en haar lucht is zoo rein!
 Uit golven waait adem, verkwikking uit schuim:
 Tienduizenden stroomen naar 't eindeloos ruim;
 En dochters der Fee, als hun moeder voorheen,
 Voroovren zij harten, zij breken niet één.

III

O Bruidje, lief Bruidje, Gij ook zijt een kind
 Van haar die den knaap op den duin heeft bemind;
 Gij ook hebt er velen verrukt aan het strand;
 Maar schonkt gij uw hartjen, het bleef in uw land.
 Het blijft aan de zee die de schelp heeft gewiegd,
 Gestreeld door een hope die hier niet bedriegt:
 Nog rijker aan Feeën moet Blankenberg zijn.....
 Schenk hem dien gij lief hebt, er dus een dozijn!

Aan Dr de Rop

Voor de Vrienden die hem geloofden.

De polder weerklonk dat het volk er met hoopen,
 Van over de grenzen naartoe kwam geloopt.
 Er was aan geen wild, aan geen poeier gebrek,
 Wij schoten, wij schoten, - maar 't was er met spek.

Och liever eens lachen, eens klinken, eens bluffen,
 Dan deftig te schijnen met zwijgen en suffen.
 Vertel het nog dikwijls, nu zoo en dan zus,
 Al schoot ge geen kraai, gij, en ik nog geen musch.

Waar ik de burgemeester thans.....

I

Ware ik Burgemeester thans,
 'k Zou mijn Antwerpen op doen rijzen,
 Dat men zoo geen stad zou wijzen
 Aan den ganschen hemeltrans,
 Ware ik Burgemeester thans!

Zoo ik Burgemeester waar,
 Wie uit zee stoomt, zou de wateren
 Onzer Schelde mee doen klateren:
 'God! welk panorama daar!'
 Zoo ik Burgemeester waar.

Mocht ik Burgemeester zijn,
 'k Zou de gloriezon doen dalen
 Van Venetiëns kanalen
 En den roem van Keulens Rhijn,
 Mocht ik Burgemeester zijn!

II

Hoog de lucht in, fijn als kant.....
 Van den Toren,
 Zou men hooren,
 Moest ik wachten
 Veel geslachten:
 ‘Werf, nu rijdt ge, op vlaamschen trant,
 Hoog de lucht in, fijn als kant!’

Groote geesten van weleer,
 's Nachts op stralen
 Zoudt ge er dwalen,
 In den duistren,
 Blijde fluistren:
 ‘Thans en droomen wij 't niet meer!’
 Groote geesten van weleer.

Eeuwig zoude een beeld er staan,
 Dat Metsyzen,
 Zouden prijzen,
 Hem ter hulde
 Die vervulde
 Wat van hoop elk hart doet slaan;
 Eeuwig zou zijn beeld er staan!

Ware ik Burgemeester thans,
 'k Zou mijn Antwerpen op doen rijzen,
 Dat men zoo geen stad zou wijzen
 Aan den ganschen hemeltrans,
 Ware ik Burgemeester thans!

Niet ons zal een dwingland in boeien slaan

Niet ons zal een dwingland in boeien slaan!
Geen bosch vergaat in 't orkaan;
Geen volk gaat te niet in het kampen.
Wij hebben ons bloed voor den lande veil.
De man is het Schild van vrijdom en heil.

Een melktandje

Aan mijn JULIA.

Zou vaderen dit te nietig wezen,
Laat moedertjes het lezen.

Het was haar eerste wichtje.
Het lachte maar door traantjens henen;
Doch zij wou 't zien noch hooren weenen,
En kuste droog het lief gezichtje.

Het schreide weer. Zij riep den hond,
En reed er hof en huis op rond.

Dan rolden, bolden zij te gader.
 Hoe klonk heur schaatren boven 't krijten!
 Wat scheelden haar die prachttapijten?
 Wat gaf z'om 't grimmen van den vader?

Eindelijk rolde 't kind in slaap
 De tand was door bij 't lieve schaap.....

't Viel onlangs uit, dat eerste tandje.
 Zij draagt het nu, in goud gevat.
 Dat borstjuweel is haar een schat
 O! meer dan 't rijkste diamantje!

Zou vaderen dat te nietig wezen,
 Laat moedertjes het lezen.....

Aan Jan van Rijswijck

Toast op zijn banket

Waar wij op van Rijswijck drinken,
 Moet op rijm de heilwensch klinken.
 Schepen!
 Het volk hebt gij lief, en het volk heeft begrepen:
 Het draagt u op de armen, desnoods zal 't u slepen.
 Ten toppunt der eer, als de stoomers de schepen.
 Van d'enge ree
 Ter wijde zee!

Olga Kums

Zandvliet.

Den poldertelegraaf, lief kindje, hebt gij dus
 Blij ingehuldigd met een kus?
 Ho! weze dat een teeken
 Van 't goede dat een kleine daad,
 Het trillen van een draad,
 Zal brengen in uw stille streken.

Oud Antwerpen, 1894

EEN DANSLIEDJE

ter eere van JAN ADRIAENSEN, FLORENT DONNERS, FRANS VAN KUYCK,
 ARMAND DE NIEULANT, AUGUST POSSEMIERS, MAX ROOSES, ALPHONS
 DE WOLF en EUGÈNE GEEFS.

Daar was een stad, een schoone stad,
 Die, o! zoo gaern een Jonksken had,
 Dat meer dan Meeken zelf zou zijn,
 Wel eens zoo oud en eens zoo fijn.....
 - Dat kon niet bestaan! -
 En toch is 't gegaan.
 Wie heeft dat gedaan?
 De Sus van Kuyck, de Sus van Kuyck,
 Met zijn pots en zijn bril en zijn dikken buik.

Hij riep: 'Komt, Vrienden, springt nu bij!'
 En Max en Jan stond hem ter zij,
 En Flor en Gust en Fons en Zjeen,
 Ook een Vicomte, maar anders geen.
 En zie het daar staan,
 Bij zon als bij maan!
 Wie heeft dat gedaan?
 De Sus van Kuyck, de Sus van Kuyck,
 Met zijn pots en zijn bril en zijn dikken buik.

Hier zwanst men nu bij pijp en flesch;
 Hier danst men nu een maand of zes.
 Zoo'n stad heeft niemand ooit gedroomd:
 Uit ieder land komt volk gestroomd.
 Zie z'allemaal daar staan!
 Ze gapen ons aan.
 Wie heeft dat gedaan?
 De Sus van Kuyck, de Sus van Kuyck,
 Met zijn pots en zijn bril en zijn dikken buik.

Op jacht met smuk

Eens trok met mijn wild, mijnen hond en geschut
 Ik weer naar den trein, langs de kanten van Put.
 Daar stond er een meisje dat snikte en schreide,
 En zocht op den grond, in het midden der heide.
 'Ik heb er nog twee, en zoo had ik er tien,'
 Sprak d'arme, en liet mij de goudstukjes zien.
 'Ik droeg z'in de hand, en nu zijn ze verloren
 Och, moeder, och, moeder, wat is ons beschoren....'

De duisternis viel, en ze kwam uit een woud....
 Ik riep mijn Djek, en hij rook aan het goud;
 Hij rook aan heur hand, aan heur schoenen en kleeren.
 'Breng aan!' was 't bevel en nu scheen hij te scheren,
 Zoover als wij zagen, langs henen den grond.
 'Terug, o mijn Djeksken! Daar zijn er nog zeven!
 En Vrienden, niet één is verloren gebleven.
 't Boerinnetje was nu van vreugde schier gek:
 Z'omhelsde, - och, mij niet - ze kuste den Djek!

Neen, mijnen hond, mijnen hond, mijnen hond,
 Krijgt ge voor geen honderd pond!

De vaderons van knopenknaauer

Lieve vader in den hoogen,
 Heb vandaag weer mededoogen
 Met den armen advokaat
 Wien 't schier alles tegenslaat.
 Weef en wees tot steun en rader,
 Moet ik ook toch leven, Vader:
 Maak er nog wat weesjes bij,
 Is 't voor hen niet, dan voor mij....

Laat vandaag wat schelden, vechten,
 Meesters ranselen door hun knechten;
 Laat Mevrouw van Hoogerheid
 Haarkenpluk doen met heur meid.
 Laat het werkvolk weer met hoopen
 Vóór fabrieken samenloopen;
 Laat wat schieten, breken, slaan
 't Heeft mij lest zoowel gedaan....

Laat wat lasteren; laat wat stelen;
 Laat verschalken waar ze spelen,
 En bankiers in witten das
 Op de vlucht gaan met de kas.
 Laat de besten der geburen
 Ruzie maken over muren
 Die te bij staan of te wijd
 Mij the money, hun het spijt....

Laat wat mannen horens dragen;
 Laat wat vrouwen scheiding vragen;
 Gun mijn Fanny splint en ale:
 Engelsch leeren kost zooveel....
 Lieve vader in den hoogen,
 Heb vandaag toch mededoogen
 Met den armen advokaat
 Die hier zoo te bidden staat....

Welkom

MANNEN

Welkom, welkom hier!
 Ziet gelijk een bruid
 Strekt de Rubensstad
 D'armen naar u uit.
 Vindt rust en lust aan haren stroom;
 Leeft met haar mee, en droomt er haren droom.

VROUWEN

O! die droom is grootsch:
 Op Europa's kust
 Rijst geen stad omhoog
 Zóó haar lot bewust;
 Zij droomt een gunst, een dubbele gunst:
 Zeekoningin en koningin der kunst.

MANNEN

Hoe trotsch men zij op kronen,
 Wij roemen hoog de schoonen
 Die aan de Schelde wonen.
 Zij zingen gul en blij
 U welkom toe als wij.
 Bij harde mannetonen
 Vloeit vrouwenzachtheid bij.

ALLEN

Welkom, welkom, ja!
 Ziet, gelijk een bruid
 Strekt de Rubensstad
 D'armen naar u uit.
 Vindt rust en lust aan haren stroom;
 Leeft met haar mee, en droomt er haren droom!

1861

Het hart

Men zegt u wis: 'Niet dartel is de deugd,
 Lief kind, mistrouw het jagen van uw herte:
 De schoonheid boet al zuchtend elke vreugd
 Bestrooi met asch de lusten uwer jeugd,
 Eer gij verbleekt in tranen uwer smerte'. -
 Geloof hen niet! Geloof hen niet!
 Draag fier uw hoofd en laat uwe oogen glansen
 Vrij moog het hert u in den boezem dansen;
 Geniet! geniet!
 Lach, - Godes zon lacht heel de schepping tegen.
 Zing, elke lente is als een enkel lied.
 Bemin, bemin, - de liefde is reine zegen,
 Die uit den hemel nedervliet!

Burgers

Den Heere HAMELBERG, Consul-Generaal van Oranje-Vrijstaat in
 Noord-Nederland.

I

Nu tusschen ons weer zeeën stroomen,
 Nu hij weer ginds is aangekomen,
 Waar hij, die Burger heet, een volk tot Burgers maakt,
 Laat thans mijn hart in gulle klanken
 U om zijn woord en handdruk danken,
 Want, roert hij wien hij spreekt, hij adelt wien hij raakt.

II

Mijn ziel is vol nog van de beelden
 Die uit hem spraken, om hem speelden,
 Als was hij een profeet die schiep in een woestijn.
 Mij dacht dat berglucht hem omwaaide;
 En bij de wijsheid die hij zaaide,
 Scheen hij geen ziener slechts, maar ook een kind te zijn.

III

Onze eeuw deed statenkamers galmen,
 De drukpers wierookwolken walmen;
 Doch wat, wat blijft ons groots, zijn klank en geur voorbij?
 Van alles wat mijn jeugd zag prenten,
 Of dreunen hoorde uit parlementen,
 Wat liet mij waarheid na, wat wijsheid zooals hij?

IV

Maar edeler doel dan edel spreken
 Bracht hem in onze koude streken.
 O Nederlanders, bloost, ten Zuiden als ten Noord!
 Hij kwam en deed wat van ons allen
 - En wij, wij zijn hier millioentallen! -
 Niet één doet met der daad, niet één doet met het woord.

V

Gezusters waren onze moeders.
 Verbrokken is de stam, o broeders!
 Die één moest zijn, en groot, en machtig, en geducht.
 Verbrokken, als om uit te sterven;
 Vreemde oogen vlammen op ons erven;
 Vaak dreef reeds boven ons een bloedwolk in de lucht.

VI

En wij die in Oud-Vlaandren wonen,
 Wij Artevelde- en Marnix-zonen,
 Wij scheuren 't land vaneen, gedrenkt met beider bloed;
 En, als beschaamd om onze zielen,
 Voor 't vreemde kruipen wij en knielen,
 En trappen zelfs den roem der vaadren met den voet.

VII

En gij die eens uw trotsche standers
 Zoo verre droegt, Noord-Nederlanders,
 Knaagt ook de bastaardij aan 't hart niet van uw kroost?
 Klinkt daar waar Neerlands namen wapperen,
 Ook Neerlands taal u toe, o dapperen!
 Breidt zich met reuzenkracht uw stam uit in het Oost?

VIII

Groot moet een volk zijn dat wil leven!
 En dat gevoel heeft hem gedreven,
 Die van zoo verre, ja! maar die tot broedren kwam.
 Hij heeft de Boeren zoo zien strijden,
 Hen zoo zien zwerven, zoo zien lijden,
 Dat alles om hem kreet: Hereenig toch den stam!

IX

Gij, Vriend! gelukkige uitverkoren,
 Die 't aan mocht zien en 't aan mocht hooren,
 Toen hij 's lands grooten hier van gindsche Boeren sprak, -
 Wat ging er om in hun gemoederen?
 Zijn zij hun lief, die verre broederen?

Uit 'Levenslust' (Fragment)

Heldenmoed,
U bewonder ik zoo zelden.
't Is het bloed
Anderer helden,
Dat gij meestal stroomen doet.
Heldenmoed.....
Zelden goed!

Heldendaden,
't Leven schenkend, niet den dood,
Niet gepleegd om mee te prijken
In verwaande landkronijken;
Heldendaden, die niet schaden,
Die zijn groot!

En ze liggen vaak begraven
Diep in 't volk of bij de slaven,
Als de rijkste diamant
Diep in 't zand!

Het dorp is van bergen omringd als een vest;
Maar de kerktoren tuurt als een zwaan uit haar nest.

Het kruis is van den toren gestort.....
Hoe het er weder opgezet wordt?

De kerk is arm, de werkman koen:
Zou hij het zonder stelling niet doen?

‘Ik waag er, spreekt hij, mijn leven aan,
Houdt een van u op de schouders mij staan.’

Zij blikken ten toren, en druipen heen.....
De pastoor komt terug, en hij komt niet alleen.

‘Ik grijsaard klim zoo hoog niet meer;
Maar Caris zal staan als de rots van den Heer.’

En Caris klimt ten torentop,
En de werkman klautert zijn schouders op.

En als ze nu staan met het kruis in de lucht,
Slaakt niemand daaronder een woord of een' zucht.

En als ze zoo duizelend hoog nu staan,
Kan schrill het uur in den toren slaan.

In kokend lood moet het kruis geplant;
Maar gietende, beeft des werkmans hand;

En - o! - wie hem vasthoudt, met de armen bloot,
Hem stort op de armen 't gesmolten lood.

Hij brult van de pijn, in zijn mond komt schuim;
Doch hij werpt hem niet af van die hoogte in het ruim.

Hij brult; want het brandt hem tot op het gebeente;
Doch pal blijft hij staan als rotsgesteente.

Het dorp is van bergen omringd als een vest,
En de kerktoren tuurt als een zwaan uit haar nest.

(Afzonderlijk gedrukt.)

Een arme dichter toog door 't leven

Den edelen Heere P. BORTIER
(na zijne vertrouwelijke mededeeling van 5 Juni 1878).

Een arme dichter toog door 't leven,
Als een Araab door zijn woestijn;
Zijn Mecca lag zoo ver, zoo verre;
Maar 't loeg hem tegen als een sterre,
Hoe lang en dor de weg mocht zijn.

Hij toog door 't leven, de arme dichter;
En had hij dorst, er was geen bron;
En had hij honger, niets dat groeide
In 't eindloos zandvlak, waar 't verschroeide,
Wat eens gekust werd door de zon.

Hij toog al voort, en van zijn wezen
Verdween de glimlach niet die blonk.
Hij voelde geesten hem omzweven,
En schiep Oasen vol van leven,
Waaruit de stem van hoeris klonk.

Hij toog al voort, en rijke Araben
Voorbij in 't lommer hunner tent,
Voorbij op hun bevrachte kemels,
Als een die trots den gloed des hemels
't Gebied der zandwoestijn ontkent.

Hij toog al voort, en schiep zich weelde:
Een bloentapijt was 't gloeiend zand,
In 't frisch geruisch van springfonteynen
Vermengde hij zijn hartrefreinen,
En plukte oranje met de hand.

Zoo reist geen koning door zijn landen.
Wel zonk hij droef eens naast een boom:
De vrouw zijns harten onderwegen
Was met hun kindje neergezegen,
Terwijl hij voorttoog in zijn droom....

Zijn hart kromp in: o spaar ze, zonne!
Voor hen geen lommer, bron noch ooft....
Doch eensklaps juichte en rees hij blijde:
Hij zag een Kalif aan hun zijde,
Een vorstentent hun boven 't hoofd....

Zoudt Gij, mijn Vriend, de Kalif wezen
Van wien ik droom in zorg en leed?
Laat gij het oog beschermend zweven
Op die mij meer zijn dan het leven,
Tot ik mijn Mecca binnentreed?.....

